

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ
Δασικός

ΔΑΣΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΑΘΗΝΑ 1995

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ
Δασικός

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	55890
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	3/9/2014
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.	920 Γεο

κωδ. Εξ. 8960

ΔΑΣΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΑΘΗΝΑ 1995

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Θεόδωρος Γ. Γκοῦτος
Λάκωνος 26
Ἀμπελόκηποι - ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 6926308

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Στή Μέση Δασική Σχολή 'Αγιάς εισάγονταν απόφοιτοι του έξαταξίου Γυμνασίου. Οί σπουδές διαρκοῦσαν δύο έτη καί οί πτυχιούχοι ονομάζονταν Δασικοί ή Δασοιδμοί, οί δέ προϊστάμενοι τῶν Δασονομείων Δασονόμοι. Διορίζονταν μέ τόν 10ο βαθμό καί εξέλισσονταν μέχρι τόν 4ο βαθμό τῆς δημοσιοῦπαλληλικῆς ἱεραρχίας.

Στή Δασική Ὑπηρεσία ὑπῆρξε τέσσερα χρόνια. Παιτήθηκα, τό 1966, ὅταν καταργήθηκαν τά Δασονομεῖα, προαχθέντα σέ Δασαρχεῖα ή ἐνσωματωθέντα σ' αὐτά (ὑπηρετοῦσα τότε ὡς Δασονόμος στά Σφακιά). Καταργήθηκε ἐπίσης ή Δασική Σχολή 'Αγιάς ποῦ ὑπάγονταν στό Ὑπουργεῖο Γεωργίας.

Σήμερα οί Δασικοί σπουδάζουν στά Τ.Ε.Ι. καί λέγονται Τεχνολόγοι Δασοπονίας.

Οί Δασολόγοι εἶναι πτυχιούχοι τῆς Δασολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ὁ προϊστάμενος τοῦ Δασαρχείου Δασολόγος λέγεται Δασάρχης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- 'Εμπαιδευτική έκδρομή στον "Όλυμπο.....Σελ. 9
- Πρακτική ἐξέλιξη στην Καλαμπάκα..... " 15
- 'Εργασία γραφείου στο Δασαρχείο Κονίτσης..... " 21
- Τέσσερες μέρες πορεία στα χιόνια..... " 27
- 'Η ύλοτομία στο βουνό Καρδάρι..... " 31
- Χιονοθύελλα στο βουνό Ταμπούρι..... " 37
- 'Επικίνδυνη εργασία στο βουνό Τραπεζίτσα..... " 41
- Πορεία στη Λυκόρραχη..... " 45
- 'Η ἐνέδρα..... " 59
- Νυχτερινή περιπέτεια στα σύνορα..... " 63
- Το δασικό φράγμα στο Κεράσοβο..... " 67
- Καλοκαιρινή ζωή στο Γράμμο..... " 71
- Χριστούγεννα στο Σιδηρόκαστρο..... " 77
- Πυρκαϊά στο φαράγγι τῆς Σαμαριάς..... " 83
- 'Υπαλληλική ζωή στα Σφακιά..... " 89

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Εμπαιδευτική εκδρομή στον "Όλυμπο"

Πρωϊ φύγαμε από την 'Αγιά για τό βασιλικό κτήμα στο Πολυδένδρι. Θά χρειαζόμασταν περισσότερες από τρεϊς ώρες πορεία. Βαδίζουμε στο μονοπάτι 50 σπουδαστές της Δασικής Σχολής 'Αγιάς μέ επικεφαλής δύο Δασολόγους καθηγητές μας. Μέ τά σακίδια φορτωμένοι, τά παγούρια μέ τό νερό στίς ζώνες καί άρβυλωμένοι όλοι, παρέες-παρέες, προχωρούμε ανάμεσα από πυκνούς θάμνους καί δένδρα δρυός, από ρείκια, σχίνα καί κουμαριές.

Φθινόπωρο 1958. Καστανοκίτρινο έρεινό τοπίο. Κάτω στο χώμα ένα παχύ στρώμα από ξερά φύλλα. 'Αραιά λευκά σύννεφα στον ούρανό. Ο πρωϊνός άέρας χαϊδεύει τά πρόσωπά μας. Γλυκιά μέρα. Καί είχα την αΐσθηση τότε πώς μέ καλωσόριζαν τά δένδρα, πού μέ άγγιζαν καθώς περνούσα κοντά τους, πώς μέ τύλιγαν στην άγκαλιά τους καί άνέπνεα την άνάσα καί τό άρωμά τους.

Κάθε μιση ώρα καί μία στάση. Συγκεντρωνόμασταν τότε όλοι γύρω από τούς καθηγητές μας πού μας μιλούσαν για τά διάφορα πετρώματα πού συναντούσαμε, τον ύπόροφο καί τον χλωροτάπητα του δάσους, την επιστημονική όνομασία των διαφόρων δένδρων κλπ. 'Αξέχαστες στιγμές καθώς ή νιότη μας έσφυζε καί άγκαλιάζαμε τη φύση μέ λαχτάρα, οί μέλλοντες φουροί της.

Στο Πολυδένδρι υπήρχαν δύο μεγάλα κτίρια όπου καί καταλύσαμε. Όλες τίς έλεύθερες ώρες μας λέγαμε άνέκδοτα, χορεύαμε, βγάζαμε αναμνηστικές φωτογραφίες.

Είχαμε και ένα άλμπουμ όπου σημειώναμε διάφορα σχόλια και έξυπνάδες. Οί φίλεις μου με μερικούς πίστευα τότε ότι θά διατηρούνταν ἐφ'όρου ζωῆς. Ἡ παρέα μου ἀποτελούνταν ἀπὸ παιδιά ἀπ'ὄλη τὴν Ἑλλάδα. Ἐνας εἶχε πάρει μαζί του καὶ μιὰ κιθάρα καὶ πιάσαμε τὸ τραγούδι. Ἦρθε καὶ ἕνας καθηγητῆς μας καὶ τραγουδήσαμε μαζί τὰ τραγούδια "Στὴ βρύση τῆ βουνίσι" καὶ "Τὴν εἶδα τὴν ξανθοῦλα". Ἀργότερα ἐγὼ πῆγα σὲ μιὰ πρασινάδα καὶ ξάπλωσα κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα διαβάζοντας Ντοστογιέφσκι.

Μαγειρέψαμε σ'ἕνα μεγάλο καζάνι καὶ στριμωχόμασταν τὸ βράδυ γύρω του μὲ τὰ πιάτα στὰ χέρια γιὰ τὴν διανομὴ τῆς μανέστρας. Διανυχτερεύσαμε στὸ δάπεδο, πάνω στὰ σανίδια, μὲ δυὸ κουβέρτες, διασκεδάζοντας σχεδὸν ὄλη τὴ νύχτα. Εἶχαμε χωρισθεῖ σὲ βορειοελλαδίτες καὶ νοτιοελλαδίτες.

Τὴν ἐπομένη μέρα, βαδίζοντας ὡς κοντὰ τὸ βράδυ, φθάσαμε στὸ Τσαγέζι. Μᾶς ἔπιασε μιὰ νεροποντὴ στὸ δρόμο καὶ καταβραχίηκαμε. Κοντὰ στὸ δρόμο ἦταν μόνο χαμόδενδρα καὶ δέν ὑπῆρχε τρόπος νὰ φυλαχθοῦμε ἀπὸ τὴ βροχῆ. Ἀναδειχθήκαμε ὅλοι ἀναγκαστικὰ σὲ Ταρζάν, πηδώντας τολμηρὰ, γιὰ νὰ περάσουμε ἕναν ὑπουλο χεῖμαρρο πού φούσκωσε ἀπὸ τὴ βροχῆ καὶ κατέβαζε κοχλάζοντας πηχτὴ λάσπη. Ἐμεῖ εἶχαμε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσουμε ἀπὸ τοὺς καθηγητῆς μας γιὰ τίς συνέπειες τῆς ἀποφίλωσης τοῦ ἔδαφους καὶ τὴν χρησιμότητα τῶν φραγμάτων καὶ τῶν ἀναδασώσεων πού ἐκτελεῖ ἡ Δασικὴ Ὑπηρεσία. Στὸ μεταξύ ζάνοιξε ὁ ὀρί-

ζοντας από τὰ σύννεφα καί βγήκε ἕνας ἥλιος χαρούμενος. Μύρισε ὁ τόπος χωματίλα καί οἱ δροσοσταλίδες στά φύλλα τῶν θάμνων λαμπύρισαν σάν διαμάντια.

Φθάνοντας στή θάλασσα πολλά παιδιά ἔκαναν κολύμπι. Εἴμασταν ὅμως καί ἄλλοι πού γιά πρώτη φορά βλέπαμε θάλασσα. Τό βράδυ κοιμηθήκαμε σ' ἕνα ξενοδοχεῖο πού ἦταν ἄδειο ἀπό ἐπισκέπτες, ἀφοῦ ἡ σαιζὸν τοῦ καλοκαιριοῦ εἶχε περάσει. Ὡς τὰ μεσάνυχτα διασκεδάσαμε στήν παραλία. Ἦταν μιὰ φωτεινὴ ξάστερη νύχτα.

Ξυπνήσαμε πρωτὶ μέ τὴν παρέα μου γιά νὰ δοῦμε τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὴ θάλασσα. Μόλις ἄρχισε νὰ ὑποχωρεῖ ἡ νύχτα, ἕνα φῶς ρόδινο φώτισε τὰ κορφοβούνια. Ἀντιφέγγισαν ἀχνογάλαζιες οἱ καταχνιές στὶς πλαγιές τοῦ Κισσάβου. Τό φῶς τῆς ἡμέρας ἔπαιζε μέ τὰ κύματα καί ἄστραφτε στά βότσαλα. Ὀνειρώδης ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου μέσα ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Σὲ λίγη ὥρα ξύπνησαν καί οἱ ἄλλοι. Τό πρόγραμμα ἐκπαίδευσης προέβλεπε ὄρει βασιὰ στὸν Κίσσαβο. Ξεκινήσαμε λοιπόν μέ κέφι καί κουράγιο. Ἡ παρέα μου προπορεύονταν. Μέσα ἀπὸ πυκνὰ δάση καστανιάς ἡ πορεία μας, ὡς κοντὰ στήν ὑπαλπικὴ ζώνη, μέ διακοπές κάθε τόσο γιά νὰ συζητήσουμε μέ τοὺς καθηγητὲς μας διάφορα θέματα. Πίστευα πῶς θὰ μᾶς ἄφηναν νὰ φθάσουμε στήν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ὅταν ὅλως ἀπροσδόκητα ἀπεφασίσθη ἡ ἐπιστροφή μας στὸ Τσάγεζι. Γεμίσαμε τότε τὰ σακίδια μας μέ κάστανα καί σχεδὸν τρέχοντας φθάσαμε στήν παραλία ὅπου ἀνάψαμε φωτιές καί τὰ βράσαμε σὲ κουβάδες τοῦ ξενοδοχείου.

Τὴν ἄλλη μέρα φύγαμε πεζοί γιὰ τὸν Πυργετό. Κοντὰ στίς πηγές τοῦ ὄξυνου νεροῦ βρήκαμε ἕνα μπακάλικο καὶ τὸ ἀδειάσαμε σχεδὸν ὅλο ἀγοράζοντας ὅ,τι φαγώσιμο ὑπῆρχε. Πρὸλαβα καὶ ἀγόρασα δύο μπουκάλια μαυροδάφνη γιὰ τὴν παρέα μου.

Στὸν Πυργετό μᾶς περίμεναν δύο φορτηγὰ αὐτοκίνητα τοῦ Δασαρχείου Κατερίνης μὲ τὰ ὅποια πήγαμε στὰ Πιέρια ὄρη, στὸ χωριὸ Μῆρνα (Σμοτεινὰ). Ἦταν εὐχάριστη ἡ ἐκπληξη τῆς ἀφίξεώς μας στὸ χωριὸ γιὰ τοὺς κατοίκους. Ἐκεῖ στὸ Καφενεῖο ἀκουσα τὸν δάσκαλο νὰ φωνάζει κάποιον παιδί "Γιαγκούλα". Βρήκα τὴν εὐκαιρία νὰ τοῦ ἐξηγήσω ὅτι ὁ Γιαγκούλας ἦταν διάσημος κλέφτης στὴν περιοχή τους. Μαζεύθηκαν πολλοὶ γύρω μου καὶ τοὺς εἶπα μὲ λίγα λόγια τὴν ἱστορία του.

Τὸ βράδυ κοιμηθήκαμε πάνω στὸ χῶμα σ' ἕνα ξυλεργοστάσιο, ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ. Σὰν πραγματικότητα εἶναι δραματικά σὰν ἀνάμνηση ὅμως θαυμάσια, μοῦ ἔλεγε τότε ἕνας φίλος μου. Καὶ ὅμως, χαιρόμασταν μὲ αὐτές τίς περιπέτειές μας. Βιαζόμασταν νὰ ἀφήσουμε τὰ θράνιά καὶ νὰ περάσουμε στὸ ἐπάγγελμα, στὴ δράση.

Τὴν ἄλλη μέρα πεζοπορήσαμε στίς γύρω δαντελωτές κορυφές τῶν Πιερίων φθάνοντας ὡς τὸ χωριὸ Φτέρρη. Μελετήσαμε κυρίως τίς ὑλοτομίες στὰ δάση αὐτά.

Τὴν τελευταία μέρα τῆς ἐκδρομῆς μας ἀνεβήκαμε στὰ δάση τοῦ Ὀλύμπου. Χάρμα ὀφθαλμῶν τὸ δασωμένο τοπίο. Ὁ μυθικός γέρο Ὀλυμπος, μὲ ὅλη τὴ μεγαλοπρέπειά του, μᾶς ἐπιφύλαξε μιὰ θαυμάσια ἡλιόλουστη μέρα καὶ ἀνεβοκατεβαίναμε τρέχοντας στίς πλαγιές του. Μῆ-

νο πού δέν θέλησε νά μᾶς ἀποκαλύψει τήν κορυφή του. Ἦταν σκεπασμένη μέ κάτασπρα σύννεφα. Ἐκεῖ, στή ζώνη τῆς ὄξυαζ, συναντήσαμε τυχαῖα τόν καθηγητή τῆς Δασολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Μουλόπουλο, ἴδιος θεός τῶν βουνῶν μοῦ φάνταζε, πού ἔφαχνε νά βρεῖ κάποιο σπάνιο εἶδος ὄξυαζ. Ἀνέβηκε τότε σ' ἓνα ἀνάχωμα, ἐνῶ ἐμεῖς συγκεντρωθήκαμε μέσα σέ μιὰ ρεματιά. καί μᾶς μίλησε γιά τήν χλωρίδα τοῦ Ὀλύμπου.

Ἄργά τό μεσημέρι φθάσαμε σ' ἓνα Μοναστήρι ἀπ' ὅπου ἀπολαύσαμε τήν θέα τῶν γύρω δασῶν καθισμένοι σ' ἓναν μακρὺ τοῖχο, στήν ἄκρη τοῦ δρόμου, μέ τά πόδια κρεμασμένα πάνω ἀπό τόν γκρεμό. Κατόπιν κατεβήκαμε στόν Πυργετό ἀπ' ὅπου μέ τό φορτηγό τραῖνο πήγαμε στή Λάρισα καί ἀπό ἐκεῖ μέ λεωφορεῖα στήν Ἀγιά.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Πρακτική εξάσκηση στην Καλαμπάνα

25-6-1958. Έφυγα από τη Δασική Σχολή 'Αγιάς και με λεωφορείο ήρθα στην Καλαμπάνα, όπου με τοποθέτησε η Σχολή για πρακτική εξάσκηση. Παρουσιάσθηκα στον Δ/ντή της Κρατικής 'Εκμεταλλεύσεως Δασών Καλαμπάνας. 'Απασχολήθηκα στο γραφείο του Δασαρχείου.

26-6-1958. 'Επεσιέφθηκα το Πριστήριο ξυλείας του Δασαρχείου στην Καλαμπάνα. Το απόγευμα πήγα μέχρι το χωριό Καστανιά με το λεωφορείο και από εκεί με φορτηγό αυτοκίνητο της 'Υπηρεσίας στις παράγκες (καταυλισμό) στο Κουκουφλί 'Ασπροποτάμου της Πίνδου.

27-6-1958. Πήγα με το αυτοκίνητο της 'Υπηρεσίας στη θέση Στεφάνι όπου με έναν Δασολόγο και έναν Δασοκόμο έρευνήσαμε τα υλοτομηθέντα από την 'Υπηρεσία μας δένδρα στο δάσος για τυχόν υπάρχοντα σεσημασμένα κούτσουρα. Παρακολούθησα την μεταφορά, παχυμέτρηση και φόρτωση στα αυτοκίνητα της ξυλείας. 'Εργασία γραφείου.

28-6-1958. Πήγα με το αυτοκίνητο της 'Υπηρεσίας στη θέση Στεφάνι όπου παρακολούθησα την σφράγιση της στρογγύλης ξυλείας.

29-6-1958. 'Εργασία γραφείου.

30-6-1958. Πήγα με το αυτοκίνητο της 'Υπηρεσίας στη θέση Πολυθέα με έναν παραλήπτη ξυλείας, όπου παρακολούθησα τον κυβισμό και την φόρτωση καυσοξύλων.

1-7-1958. Πήγα στο 10ο χιλιόμετρο του κατασκευ-

αζομένου υπό της 'Υπηρεσίας αυτοκινητοδρόμου, από Καστανιά μέχρι Κουκουφλί, με έναν επιστάτη και παρακολούθησα την κατασκευή των έργων υποδομής.

2-7-1958. 'Επιστατούσα σέ 16 εργάτες στα έργα υποδομής στο 10ο χιλιόμετρο.

3-7-1958. Όπου και χθές.

4-7-1958. Όπου και χθές.

5-7-1958. Όπου και χθές. Επίσης ήμουν επιστάτης στη διαμόρφωση των πρανών και έξαγωγή πέτρας για χτίσιμο.

6-7-1958. 'Εργασία γραφείου. Σύνταξη δελτίων του μετεωρολογικού Σταθμού μας και Καταστάσεων πληρωμής του εργατοτεχνικού προσωπικού.

7-7-1958. Πήγα με εργολαβικό αυτοκίνητο στη θέση Κιάτρα Πράστα, όπου επέβλεπα την κατασκευή του τοίχου αντιστηρίξεως καθώς και την υποδομή και την τοιχοποιία. Το απόγευμα επέβλεπα στα πρανή του δρόμου και στα μαντέμια. 'Ενώ εργαζόμασταν μάς κινηματογράφησε Συνεργείο του 'Υπουργείου μας.

8-7-1958. Όπου και χθές. Επέβλεπα την κατασκευή των τοίχων αντιστηρίξεως.

9-7-1958. Πήγα στη θέση Σκιλιτιάσα και κάναμε την εξέλεγξη της ξυλείας με έναν Δασοκόμο, έναν Δασοφύλακα και τούς μεταφορείς της ξυλείας.

10-7-1958. 'Επιστατούσα στον σπαστήρα την μεταφορά σκύρου. Επέβλεπα την κατασκευή της όδοϋ προς σπαστήρα και την διάνοιξη των όχετων.

11-7-1958. 'Εργασία γραφείου.

12-7-1958. 'Επιστατούσα στη διάνοιξη των αύλακων

ἐπὶ τοῦ δρόμου σὲ 17 ἑργάτριες. Ἐπέστρεφα πεζὸς μέχρι Κιάτρα Πράστα.

13-7-1958. Τὸ πρῶτ' ἐργασία γραφείου. Τὸ ἀπὸγευμα πῆγα μὲ ἕναν Δασοκόμο καὶ ἐπέβλεφα στίς ἀναδασώσεις καὶ στὸ βοτάνισμα τοῦ φυτωρίου μας.

14-7-1958. Ἐπέβλεφα στὴ θέση "Ἐλατος τὴν κατασκευὴ τῆς ὑποδομῆς τοῦ δρόμου.

15-7-1958. Ἐπιστατοῦσα στὸ κομπρεσέρ τὴν διάνοιξη τοῦ δρόμου.

16-7-1958. Ἐπιστατοῦσα στὴ διαμόρφωση τῆς ὁδοῦ καὶ ἐπισκευὴ φρεατίων, πρανῶν καὶ ὑποδομῆς, ἀπὸ τὴ θέση "Ἐλατος ἕως Κιάτρα Πράστα.

17-7-1958. Ἐπέβλεφα στὴν ἴδια θέση τὴν μπουλντόζα καὶ τὸ κομπρεσέρ, καθὼς καὶ τὴν διαμόρφωση τῶν πρανῶν στὸ 120 χιλιόμετρο σὲ 11 ἑργάτριες.

18-7-1958. Ὅπου καὶ χθές. Κατόπιν ἐπέβλεφα τὴν κατασκευὴ τοῦ τοίχου ἀντιστηρίξεως καὶ τὸ συνεργεῖο τῶν κομπρεσέρ στὴ θέση Κιάτρα.

19-7-1958. Ὅπου καὶ χθές.

20-7-1958. Ἐπέβλεφα τὸ συνεργεῖο τῶν κομπρεσέρ καὶ τὴν ἐπισκευὴ τάφρων.

21-7-1958. Ἐπιστατοῦσα μὲ ἕναν Δασοκόμο στὴν ἐπισκευὴ τοῦ δρόμου ἀπὸ Κουκουφλί ἕως Τρία Ποτάμια.

Ἐπέβλεφα στὴ θέση Ὁξυά τὴν κατασκευὴ τοῦ τοίχου ἀντιστηρίξεως. Μᾶς ἐπεσκέφθηκε ὁ Ὑφυπουργὸς Γεωργίας.

22-7-1958. Ἐπέβλεφα στὴ θέση Ὁξυά τὴν κατασκευὴ ὀχετοῦ καὶ τὴν διαμόρφωση τῶν τάφρων καὶ πρανῶν. Παρακολούθησα τὴν ἐναέριο μεταφορὰ ξυλείας μὲ συρματοσχοινα.

23-7-1958. Πήγα στη θέση Σιντίτσα όπου φορτώσαμε τσιμέντα και πετρέλαιο. Επιστρέφοντας πήγα στον σπαστήρα και κατόπιν επέβλεφα την κατασκευή της τοιχοποιίας στη θέση Κιάτρα Πράσα.

24-7-1958. Πήγα στη θέση Όξυά όπου επέβλεφα την κατασκευή των όχετων και άκολούθως είς 150 χιλιόμετρο όπου επέβλεφα τὰ σκάρα του δρόμου

25-7-1958. Επέβλεφα στη θέση Όξυά την κατασκευή των όχετων και άκολούθως είς 150 χιλιόμετρο όπου επέβλεφα τὰ σκάρα του δρόμου.

26-7-1958. Επέβλεφα την κατασκευή του δρόμου και της γέφυρας είς 120 χιλιόμετρο.

27-7-1958. Εργασία γραφείου.

28-7-1958. Εργασία γραφείου.

29-7-1958. Επέβλεφα είς 110 χιλιόμετρο την διάσπαση άμμοχαλίκου και την διαμόρφωση τάφρων και πρανών.

30-7-1958. Επέβλεφα στην ίδια θέση την διάνοιξη των όχετων.

31-7-1958. Επέβλεφα στη θέση Όξυά την διάνοιξη των θεμελίων της γέφυρας.

1-8-1958. Μετατέθηκα από τὸ Σύμπλεγμα Ασπροποτάμου στο Μαλακάσι.

2-8-1958. Εργασία γραφείου.

3-8-1958. Εργασία γραφείου.

4-8-1958. Επιστατοῦσα στη διάνοιξη της παραλλαγής του δασικού δρόμου είς 26 και 27 τμήματα του δάσους. Μετάβαση και επιστροφή πεζός.

5-8-1958. 'Επέβλεφα τὰ φουρνέλα, τήν κατασκευή τῶν προχείρων ὀχετῶν, τήν διάνοιξη τάφρων καί τήν δι-
αμόρφωση τοῦ ὁδοστρώματος.

6-8-1958. "Οπου καί χθές.

7-8-1958. "Οπου καί χθές.

8-8-1958. 'Επέβλεφα τὸ βοτάνισμα στὸ δασικὸ Φυ-
τῶριο.

9-8-1958. "Οπου καί χθές.

10-8-1958. 'Εργασία γραφείου.

11-8-1958. 'Επιστατοῦσα μὲ ἕναν ἐπιστάτη στὴ δι-
άνοιξη τῆς δασικῆς ὁδοῦ σὲ 24 ἑργάτες.

12-8-1958. 'Επιστατοῦσα σὲ δύο μπουλντόζες καί
24 ἑργάτριες. Τὸ ἀπόγευμα ἔκανα μὲ ἕναν Δασολόγο τήν
χάραξη τῆς ἰσοκλινοῦς γιὰ τήν διάνοιξη τοῦ δρόμου.

13-8-1958. 'Εργασία γραφείου.

14-8-1958. 'Επέβλεφα τίς ἐργασίες γιὰ τήν δι-
άνοιξη τῆς παραλλαγῆς εἰς 26 καί 27 τμήματα τοῦ δάσους.

15-8-1958. 'Εργασία γραφείου.

16-8-1958. 'Επέβλεφα τίς ἐργασίες στὴν παραλα-
γῆ τῶν 26 καί 27 τμημάτων.

17-8-1958. 'Εργασία γραφείου.

18-8-1958. Ἐκανα τήν χάραξη τῆς ἰσοκλινοῦς γιὰ
τήν διάνοιξη τοῦ δρόμου.

19-8-1958. 'Εργασία γραφείου (κυβισμὸς ξυλείας).

20-8-1958. 'Εργασία γραφείου.

21-8-1958. 'Επέβλεφα τήν παραλαβὴ τῆς ξυλείας
ποῦ ὑλοτομήθηκε ἀπὸ τήν 'Υπηρεσία μας στὴ θέση 'Αμέ-
ρο συστάδα γ.

22-8-1958. "Όπου καί χθές.

23-8-1958. "Έμανα τήν έξασφάλιση τῶν κορυφῶν γιά τήν χαρτογράφηση τοῦ δάσους στή θέση Βρύση Ζήση.

24-8-1958. "Έργασία γραφείου.

25-8-1958. "Επέβλεφα τήν διάνοιξη τῶν τάφρων εἰς 24 καί 25 παραλλαγές στή θέση Πέτρα Σιαμπάνη.

26-8-1958. "Όπου καί χθές. Τό ἀπόγευμα πῆγα στόν Κἄμπο τοῦ Δεσπότη ὅπου επέβλεφα τίς ἐργασίες τοῦ δασικοῦ Φυτωρίου.

28-8-1958. "Επέβλεφα τίς ἐργασίες τῆς ὁδοποιΐας.

29-8-1958. "Έργασία γραφείου.

30-8-1958. "Επέβλεφα τίς ἐργασίες στήν ὁδοποιΐα καθώς καί τίς ἐκκαθαρίσεις τῶν διαδρόμων στό δάσος.

31-8-1958. ἕως 7-9-1958. "Έργασία γραφείου. "Ολοκλήρωσα τήν συλλογή μου μέ φυτά ἀπό τήν Πίνδο πού θά τήν παρουσιάσω στή Δασική Σχολή.

("Η ἐμπειρία μου ἐδῶ σημάδεψε τήν δρομολόγησή μου στό δασικό ἐπάγγελμα. "Έμανα ἐπίσης τίς ἐπιλογές μου καί τό πῆρα ἀπόφαση ὅτι μέ αὐτούς τούς ἀνθρώπους ἔπρεπε πιά νά συγχυωτισθῶ ὅσο γίνεται πιά ἐνῶ δυνα).

Έργασία γραφείου στο Δασαρχείο Κονίτσης

Έβρεχε όλη τή νύχτα. Ήταν από εκείνες τίς καταρρακτώδεις βροχές στην Ήπειρο πού κρατοῦν τρία μερθνυχτα άσταμάτητα. Πετάχθηκα όρθιος από τό κρεβάτι μου. Μόλις χάραζε ή μέρα. Κι 'ήθελα τόσο νά μποροῦσα νά κοιμηθῶ μιá ὠρα ακόμη. Τίς περισσότερες μέρες ήμουν σέ έξωτερική εργασία καί συχνά ξυπνοῦσα στίς 4.00 ή ὠρα τήν νύχτα. Φόρεσα τό σπόρ σακάκι μου, τό καλοσιδερωμένο πανταλόνι μου καί γραβατώθηκα. Έρριξα μιá ματιά στον μικρό καθρέφτη στον τοίχο καί καμάρωσα τόν έαυτό μου. Άθλητικό παράστημα, σοβαροφάνεια, βήμα κυρίαρχο. Περιζήτητος γαμβρός στην μικρή πόλη. "Βρέχει-χιονίζει ή καραβάνα γεμίζει", έλεγαν οί ντόπιοι για τούς δημοσίους υπαλλήλους λόγω τής φτώχειας μετά τόν πόλεμο.

Στό δρόμο για τό γραφείο οί μαγαζάτορες πού τότε σήκωναν τά ρολά καί διάφοροι υπάλληλοι πού συναντοῦσα μέ καλημέριζαν. Σταματοῦσα τότε για λίγο καί ανταλλάσαμε καί καμιá κουβέντα στά όρθια. Δεν έφαγα γάλα στο Ζαχαροπλαστείο κι' αὐτή τή φορά γιατί ήμουν βιαστικός. Με τήν όμβρέλλα στο χέρι κατευθύνθηκα άμέσως στον μετεωρολογικό Σταθμό του Δασαρχείου. Σημείωσα τίς ένδείξεις τών θερμομέτρων έδάφους, τό ύφος τής βροχῆς, τήν ένταση καί τήν κατεύθυνση του ανέμου κλπ. Είχε ήδη πάει στο γραφείο ένας Δασοφύλακας. Οί υπόλοιποι έρχονταν ό ένας πίσω από τόν άλλο ανταλλάσ-

σοντας, καλημέρες. Σέ λίγο ήρθε ό καφές μου από τό Καφενείο τής πλατείας. Τρεῖς καφέδες τοῦ ἐπέστρεφα τοῦ Καφετζή τήν πρώτη μέρα πού ἔπιασα δουλειά στό Δασαρχεῖο ὡς πού νά πετύχει αὐτόν πού ἤθελα.

Ἐριξα μιὰ ματιὰ στούς φακέλους τοῦ γραφείου μου. Εἴμασταν ἐκεῖ δύο καινούργοι Δασικοί καί δύο Δασοφύλακες. Δίπλα ἦταν τό Δασικό γραφεῖο καί τό γραφεῖο τοῦ Δημοσίου Κατηγόρου μέ δύο παλαιούς Δασικούς ὑπαλλήλους (τῆς Δασικῆς Σχολῆς Βυτίνας). Στό πλαῖνδ δωμάτιο ἦταν ὁ Διαχειριστής. Δεξιότερα τό γραφεῖο τοῦ Δασάρχῃ καί ἀπέναντι τό Τεχνικό γραφεῖο μέ ἕναν Δασολόγο, τήν Δακτυλογράφο καί τόν Λογιστή. Ὁ ἕνας Δασοφύλακας, στό γραφεῖο μου, καταχωροῦσε τά ἔγγραφα στό πρωτόκολλο. Ὁ ἄλλος συνέθετε ἐκθέσεις κατασχέσεως ξυλείας, πιστοποιήσεις μεταφορᾶς ξυλείας ἢ συμπλήρωνε τά ἔντυπα τῶν ἀδειῶν ὑλοτομίας γιά τίς ἀτομικές ἀνάγκες τῶν χωρικῶν. Κάτι ἔσβυνε μέ τό σβυστήρι ἐκεῖνη τήν ὥρα καί γυρίζοντας τοῦ εἶπα εἰρωνικά: Πάλι τά κάναμε ἀπό κοῦπες ἄ τὰ χαρτιά κύριε Χρηστο; Ἄν δέν ἔχεις δουλειά νά κάνεις, μοῦ εἶπε, ἔλα νά σοῦ δώσω ἐγώ, πνέγομαι. Ὁ συνάδελφος Δασικός εἶχε καταπιασθεῖ μέ τόν κυβισμό τῆς ξυλείας κάποιου δάσους πού κάναμε πρόσφατα τήν ἐξέλεγχῃ καί ἦταν βυθισμένος στά νοῦμερά του.

Ἐπειδή βαρυσμουν τίς δουλειές ρουτίνας πῆγα καί κάθισα σ' ἕνα τραπέζι στό Τεχνικό γραφεῖο καί εἶπα στόν Δασολόγο ἄν ἔχει τίποτε νά τοῦ γράψω. Μοῦ ἔδωσε ἕναν τοπογραφικό χάρτη καί ἀσχολήθηκα γιά I-2

ώρες με την αντιγραφή του. Η γραφομηχανή δίπλα με νανούριζε. Θυμήθηκα την πρώτη μέρα που πιάσαμε δουλειά με τον συνάδελφο και ο Δασάρχης, έτσι αύστηρος που ήταν, ούτε καν μας χαιρέτησε. Δεν ξέρω τι θα κάνατε έσεϊς οι δύο αλλά σε μία βδομάδα πρέπει να ξέρετε καλή γραφομηχανή, μας είπε αντί για καλωσόρισμα. Δουλεύαμε στο γραφείο από τις 7.30 το πρωί ως τις 2.00 το μεσημέρι και το απόγευμα από τις 5.00 μέχρι τις 8.00. Έτσι η γραφομηχανή ήταν ελεύθερη 8.00 με 10.00 το βράδυ. Μερικές φορές καθόμασταν και ως τις 12.00 τη νύχτα. Δουλεύαμε επίσης πάντα τα Σαββατοκύριακα. Ήταν πολύ τυπικός ο Δασάρχης αλλά άριστος επιστήμων. Κατά βάθος μας συμπαθούσε όλους γιατί σκοτωνόμασταν κάθε μέρα στη δουλειά λόγω έλλειψης προσωπικού. Είχε όμως την απαίτηση όταν έρχονταν στο γραφείο μας να σηκωνόμαστε όρθιοι από τις καρέκλες μας. Ένας συνάδελφος Δασικός που αγανάκτησε τον μετέθεσε στο Δασικό Σταθμό Πυρσογιάννης.

Τελειώνοντας στο Τεχνικό γραφείο τη δουλειά μου πήγα στο Δασικό γραφείο όπου ήταν δύο ηλικιωμένοι Δασικοί αφάνταστα πειθαρχικοί στην Υπηρεσία και στον Δασάρχη αλλά και ανελέητοι προς τους ύφισταμένους τους. Μύριζε άσχημα εκεί μέσα από τα πολλά τσιγάρα που κάπνιζαν. Έλα και σε χρειαζόμαστε, μου είπε ο ένας που με συμπαθούσε γιατί του άρεσε να τον ρωτώ να μάθω τη δουλειά. Ουδείς αναντικατάστατος, μου έλεγε. Να συνεχίσεις την ενημέρωση των βιβλίων του Δασικού γραφείου, μου είπε. Ήταν κάτι τεράστια χονδρά

βιβλία σκονισμένα και ὀλίγον ποντικοφαγωμένα πού ἦταν ἀνενημέρωτα ἴσως πρὶν ἀπὸ μιὰ τριετία. Τώρα πού εἶχαμε ἔρθει ἐμεῖς οἱ δύο καινούργοι Δασικοί ἦταν εὐκαιρία νὰ ὀργανωθεῖ τὸ γραφεῖο. Διέθεσα τὸν περισσότερο χρόνον μου στὸ Δασαρχεῖο σ' αὐτὴ τῆ δουλειᾷ. Ἔτσι ἔμαθα σύντομα ὅλο τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Δασαρχείου. Συνέτασσα ἐπίσης διάφορα ἔγγραφα, τὸ καθημερινὸ ἡμερολόγιό μου, ἄδειες κυνηγίου, καταστάσεις μισθοδοσίας, ἐνημέρωση τοῦ πρωτοκόλλου, δακτυλογράφηση καὶ διακίνηση τῆς ἀλληλογραφίας κλπ.

Μοῦ ἄρεσε αὐτὸς ὁ τρόπος ζωῆς στὸ γραφεῖο. Μαγνηνοπήγαδο τὸ ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ὅταν ἀργότερα περάσεις στὴ ρουτίνα θὰ γίνεις σὰν κι' ἐμᾶς χαρτοπόνητικας, ἀποφαίνονταν. Ὁ συνάδελφος νὰ φορτώσει τὴν περισσότερη δουλειᾷ στὸν συνάδελφο. Ὁ ἀρχαιότερος νὰ κάνει τῆ ζωῆ δύσκολη στὸν νεώτερο. Τὸν νοῦ τους στὸ δεκαπενθήμερο πληρωμῆς, γιατί ἄλλο δουλεύουμε, ἔλεγαν. Ἔλεγαν ἐπίσης πὼς ὁ προϊστάμενος πρέπει νὰ μεταθέτει τῆ δουλειᾷ του στοὺς ὑπαλλήλους του, νὰ τοὺς ἐμπιστεύεται καὶ νὰ μὴν προσπαθεῖ νὰ τὰ κάνει ὅλα μόνος του. Ἄν κάποιος δὲν κάνει καλὰ τῆ δουλειᾷ του, φταίει ὁ προϊστάμενός του γιατί δὲν φρόντισε νὰ τὸν κάνει καλὸ ὑπάλληλο. Ἡ κακὴ ἐκθεση ὑπηρεσιακῆς ἰκανότητος χαρακτηρίζει καὶ τὸν προϊστάμενο. Ὅσο λιγότερο ἀπασχολεῖς τοὺς προϊσταμένους σου μὲ τὰ προβλήματα σου τόσο καλύτερα γιὰ ὅλους. Κι' ὅταν μᾶς ἐπισκέπτονταν κάποιος Ἐπιθεωρητῆς ἢ Διευθυντῆς τοῦ Ὑπουργείου μας, κουμπωνόμασταν δουλικά ὡς ὅτου φύγουν.

Στίς 2.00 ή ώρα τό μεσημέρι γέμιζαν οί δρο-
μοι τής Κόνιτσας από ύπαλλήλους αλλά καί κόσμο από
τά γύρω χωριά πού έρχονταν για φώνια.Κι 'άλλοι πού
περίμεναν στο Πρακτορείο νά έρθει τό λεωφορείο νά
φύγουν. Έκει ανταμώναμε μέ τους γνωστούς μας καί
κερνιδμασταν.Καί τό τζιου-μπόξ του Καφενείου νά βρυ-
χάται "τής Δαρίσης τό ποτάμι πού τό λένε Πηνειδ".
Είμασταν 5-6 νέοι ύπάλληλοι πού μετά τό γραφείο πη-
γαίναμε στο κεντρικό Έστιατόριο για φαγητό.Τό " Έλ-
μπασάν" ήταν ή σπεσιαλιτέ του.Γίνονταν μέ αύγά,μολο-
κυθάκια καί άλεύρι καλαμποκίσιο.Παράξενο φαγητό.Πί-
ναμε άπαραιτήτως μπύρα στο φαγητό μας πού συχνά τήν
κερνούσαν διάφοροι περαστικοί γνωστοί μας.Καί πίνα-
με πολύ.

Μετά τό φαγητό πηγαίναμε στο Καφενείο όπου
πίναμε καφέ καί διαβάζαμε κυβερνητική έφημερίδα ή
κάποιο έβδομαδιαίο περιοδικό ως πού νά έρθει ή ώρα
τής απογευματινής εργασίας. Έγώ τουλάχιστον ποτέ δέν
κοιμόμουν τό μεσημέρι καί αν δέν πήγαινα στο Καφενείο
θά άκουγα τραγούδια από τό ραδιόφωνό μου ή από τό
πίνα-άπ στο δωμάτιο πού νοίκιαζα.Θά παίζαμε καί ΠΡΟ-
ΠΟ τό Σάββατο άφοϋ πρώτα συζητούσαμε για τίς ομάδες
μέ τόν κουρέα καί τόν περιπτεροϋχο.Παίζαμε επίσης
μπάσκετ καί βόλεϋ στο Όρφανοτροφείο ή καθόμασταν
στα πεζούλια του μέ κοπέλλες καί συζητούσαμε σαν του-
ρίστες.Κάναμε καί ένα πάρτυ μέ τήν νεολαία τής πόλης
στον επάνω όροφο του Δασαρχείου όπου έμενε ο Δασάρ-
χης καί ένα στη Λέσχη τών 'Αξιωματικων.

Τό βράδυ θα κάναμε άπαραιτήτως βόλτα όλη ή

παρέα στην πλατεία ή θα πηγαίναμε σινεμά. Όχι σπάνια όμως και τις ελεύθερες ώρες μας παρουσιάζονταν κάποια έργασία έκτακτη στο γραφείο και πηγαίναμε για λίγο.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τέσσαρες μέρες πορεία στα χιόνια

Στις 6.00 ή ώρα τό πρωϊ βρισκόμουν ἔξω ἀπό τό Δασαρχεῖο τῆς Κόνιτσας. Στις 6.10 κατέβημε καί ὁ Δασάρχης μέ τά σκυλιά του καί τό δίκαννο. Σέ λίγη ὥρα τό τζίπ πού μισθώσαμε μάς πῆγε κάτω ἀπό τό χωριό Ἐξοχή. Ἀπό ἐκεῖ ξεκινήσαμε πεζοί γιά τό δάσος "Ἀλουπότρυπα". Εἶχε 25 ἐκ. περίπου χιόνι πού ἦταν μαλακό καί τριζάτο. Σκοπός μας ἦταν νά μελετήσουμε τό δάσος καί νά συντάξουμε τούς σχετικούς πίνακες ὑλοτομίας καυσοξύλων.

Τό πρωϊνό ἀγιάζι περδνιᾶζε τό κόκαλο. Τό σῶμα δένει γιά νά ἀντιμετωπίσει τό κρῦο. Ἡ ἀνάσα μου βγαίνει σάν καπνός ἀπό τά ρουθούνια μου. Τά γυμνά κλαδιά τῶν δένδρων ριγοῦσαν στόν ἐλαφρό ἄνεμο τινάζοντας ἀπό πάνω τους τό χιόνι. Τό δάσος ἀποτελοῦνταν κυρίως ἀπό δρεῖς, μουμαριές καί ἄλλα χαμόδενδρα.

Βαδίσαμε περίπου μισή ὥρα στό δάσος καί ὕστερα πήραμε τήν πρώτη δοκιμαστική ἐπιφάνεια. Δηλαδή τετραγωνίσαμε μέ τήν κορδέλλα μιᾶ ἔκταση ἀντιπροσωπευτική τοῦ δάσους καί ὑπολογίσαμε τόν ξυλώδη ὄγκο πού θά μπορούσε νά ὑλοτομηθεῖ, τό εἶδος τῆς βλαστήσεως τοῦ ὑπορόφου, τήν κλίση τοῦ ἐδάφους, τά δένδρα σπορεῖς κλπ. Ὁ χλωροτάπητας καί ἡ σύσταση τοῦ ἐδάφους μάς ἦταν γνωστά ἀπό ἄλλες ἐπισκέψεις μας ἐκεῖ. Συνεπῶς τό χιόνι δέν μάς ἐμπόδιζε στή δουλειά μας.

Συνεχίσαμε τήν πορεία στόν κατήφορο, νότια,

ένω τὰ σκυλιά ἔφαχναν γιά κυνήγι. Ἐγώ ἀνεβοκατέβαινα στό δάσος μεταφέροντας στόν Δασάρχη διάφορες πληροφορίες γιά τήν μελέτη. Τό μεσημέρι εἶχαμε κατεβεῖ στήν κοίτη τοῦ Σαραντάπορου καί φάγαμε ἀπό τὰ σακίδια μας κοντά στά ἐρείπια τῶν λουτρῶν Καβασίλων.

Εἶχε βγεῖ στό μεταξύ ἕνας λαμπερός ἥλιος πού ἄστραφτε στό χιόνι καί θάμπωναν τά μάτια μας. Τώρα ἔπρεπε νά ἀνηφορίσουμε, κάνοντας τήν μελέτη στό δάσος τῆς Πυζαριάς, σ' ἕνα ἔδαφος ἐπικλινές ὅπου τό χιόνι γλυστροῦσε καί ἔκανε δύσκολη τήν ἀνάβαση μας. Τό βράδυ διανυχτερεύσαμε στό σπίτι ἑνός κυνηγοῦ στήν Πυζαριά. Σέ λίγο ἦρθαν ἐκεῖ καί τρεῖς κυνηγοί, ἔγκριτοι πολῖτες τῆς Κόνιτσας, πού κυνηγοῦσαν ἀγριογούρουνα κοντά στά Ἀλβανικά σύνορα. Κοιμηθήκαμε, πέντε ἄνδρες, στό δάπεδο ἑνός μεγάλου δωματίου ντυμένοι μέ τά ροῦχα μας. Εἶχαμε ὅμως φωτιά στό τζάκι. Περάσαμε τό βράδυ διηγούμενοι διάφορες ἱστορίες γιά τό κυνήγι καί τόν πρόσφατο πόλεμο.

Οἱ διανυχτερεύσεις μας στά χωριά ἦταν πάντα ἕνα πρόβλημα γιά μάς. Συνήθως διανυχτερεύαμε στό σπίτι τοῦ χωρικοῦ πού ἐνδιαφέρονταν νά ὑλοτομήσει γιά τίς ἀνάγκες του. Δασικό καί Χωροφύλακα νά μήν βάζεις στό σπίτι σου ἔλεγαν. Κάποτε, λέει, ἕνας Δασικός εἶδε στή στέγη, στό σπίτι πού φιλοξενήθηκε, φρεσκοκομμένες γρεντές καί ἔκανε μήνυση στόν νοικοκύρη. Ἦταν ὅμως καί ἄλλοι χωρικοί πού φόρτωναν πεσκέσια τούς Δασικούς ὅταν ἔφευγαν ἀπό τό σπίτι τους.

Τήν ἐπομένη μέρα κάναμε τήν μελέτη στό δά-

σος τῆς Ἀγίας Βαρβάρας. Εἶχε ἔρθει μαζί μας καί ὁ Πρόεδρος τοῦ χωριοῦ ποῦ ἐνδιαφέρονταν γιά τήν ὑλοτομία στό δάσος τοῦ χωριοῦ του. Ὁ Δασάρχης χτύπησε μία ἀλεπού. Τό χιόνι εἶχε μισολυώσει ἀπό τόν ἥλιο καί ταλαιπωρηθήκαμε πολύ ὡς τό βράδυ νά ὀλοκληρώσουμε τήν μελέτη αὐτή. Ὁ οὐρανός ἦταν καταγάλανος ἀλλά μέ τή δύση τοῦ ἡλίου τό κρῦο ἦταν τσουχτερό.

Τό βράδυ κοιμηθήκαμε στό σπίτι τοῦ Προέδρου στήν Ἀγία Βαρβάρα, σ' ἓνα δωμάτιο, ἐγώ καί ὁ Δασάρχης. Γιά νά περάσει ἡ ὥρα, ὡς ὅτου κοιμηθοῦμε, πιάσαμε τήν κουβέντα μέ ἀναμμένη τήν γκαζόλαμπα καί χωρίς σόμπα στό δωμάτιό μας. Ἄν καί διατηρούσαμε τούς τύπους μεταξύ μας ἔδειχνε πολύ φιλικός μαζί μου καί αὐτό μέ ἱκανοποιούσε. Μέ ρωτοῦσε ποιούς εἶχα καθηγητές στή Δασική Σχολή καί γιά τήν ἐπίδοσή μου στά μαθήματα. Σχημάτισα τήν ἐντύπωση πώς παραδέχθηκε τήν κατάρτησή μου, ὅμως ἐνοιώθα μειονεκτικά γιατί δέν ἦμουν κι ἐγώ ἐπιστήμων.

Τό πρωῖ κάναμε τήν μελέτη στό δάσος τοῦ Ἀμαράντου βαδίζοντας ὅλη τή μέρα στά χιόνια. Τό βράδυ διανυχτερεύσαμε σ' ἓνα ἀρχοντικό σπίτι, στήν πλατεία τοῦ χωριοῦ, ποῦ οἱ ἰδιοκτῆτες του εἶχαν μεταναστεύσει στήν Ἀθήνα. Ἦταν παντοῦ γεμάτο ἀράχνες καί ἀπό τά σκευρωμένα παράθυρά του, ποῦ ἔτριζαν περίεργα, ἔμπαινε μέσα ὁ παγωμένος ἀέρας.

Ἐμεινε νά προσημάνουμε κάτι γέρινες βαλανιδιές, κοντά στό ποτάμι, γιά τίς ἀνάγκες τοῦ στρατοῦ. Ἄν καί ἦμουν καινούργιος στό ἐπάγγελμα, ὁ Δασάρχης

μου είπε νά πάω ἐγώ μέ τόν Δασοφύλακα τῆς περιοχῆς νά κάνω αὐτή τή δουλειά. Αὐτός ἔφυγε μέ τό τζίπ γιά τήν Κόνιτσα ἀφήνοντας σ' ἐμένα τόν στρατιωτικό χάρτη τῆς περιοχῆς, τήν δασική σφύρα καί τό παχύμετρο.

Ἄξέχαστη θά μου μείνει ἐκείνη ἡ πορεία τῆς κατάβασῆς μας μέσα σέ μιά λάκκα ἀπό τόν Ἀμάραντο ὡς τό ποτάμι. Ὑπῆρχε ἕνας κατηφορικός δρόμος, σ' ἕνα λίσβα κρημνώδη, ὅπου τό χιδνι ἀπό τή ζέστη εἶχε γίνει κολοκύθια καθώς μάλιστα τό ἔδαφος ἦταν προσήλιο. Γλυστρούσαμε, βαδίζαμε μέ τίς φτέρνες τῶν παπουτσιῶν μας κάνοντας σιαλοπάτια, πιανόμασταν ἀπό τά διπλανά κλαδιά, παρακάμπταμε τίς λακκοῦβες, ἰσοροπούσαμε ἄλλοτε μέ τό ἕνα πόδι ἄλλοτε μέ τό ἄλλο σάν νά κάναμε τσουλίθρα. Φθάνοντας στήν ποταμιά στόν Σαραντάπορο ἡ πορεία ἔγινε μαρτύριο. Ἐκεῖ τό χιδνι εἶχε λυώσει ἐντελῶς ἀλλά εἶχαμε νά παλέψουμε μέ τίς λάσπες. Ἀσῆκωτες ἦταν οἱ ἀρβύλες μας. Κι ὅλο γλυστρούσαμε καί βουλιάζαμε στήν πιχτή λάσπη καί σέρναμε μέ κόπο ἀνείπωτο τά πόδια μας. Μία ἀπόσταση I I/2 ὥρες τήν βαδίζαμε σέ δύο ὥρες καί αὐτό ἀπό φιλότιμο γιατί δέν θέλαμε νά παραδεχθοῦμε ὅτι κουρασθήκαμε ἢ δειλιάσαμε ἐμεῖς πού ὀργώναμε καθημερινῶς τά δάση. Φθάνοντας στό στρατιωτικό φυλάκειο στό ποτάμι μέ πονοῦσαν οἱ μηροί τῶν ποδιῶν μου ἀπό τήν κούραση. Ἐμῶν τήν προσήμανση τό μεσημέρι καί ἦρθε τό τζίπ καί μέ πῆρε γιά τήν Κόνιτσα.

Ἡ ὑλοτομία στὸ βουνὸ Καρδάρι

Ἡ ὑλοτομία ὄξυας στὸ Δημόσιο δάσος στὸ βουνὸ Καρδάρι ἦταν ἀπὸ τίς μεγαλύτερες τοῦ Δασαρχείου Κονίτσης καὶ γίνονταν γιὰ πρώτη φορά. Τὸ δάσος ἦταν πυκνὸ καὶ ἀπάτητο, μὲ αἰωνόβιες ὄξυες, ποὺ ὁ ἥλιος ποτὲ δὲν ἔβλεπε τὸ ἔδαφος του. Ἀκρόμη καὶ ὁ ἀέρας ἦταν ἀκίνητοποιημένος ἐκεῖ μέσα κάτω ἀπὸ τὸ πυκνὸ φύλλωμα τῶν δένδρων. Ὁ ξυλέμπορος ποὺ εἶχε πάρει σὲ δημοπρασία τὴν ὑλοτομία αὐτὴ εἶχε διανοίξει μὲ μπουλντῶζα 3-4 χιλιομέτρα αὐτοκινητοδρόμου στὸ δάσος προκειμένου νὰ μειώσῃ τὸ κόστος μεταφοράς τῆς ξυλείας ποὺ θὰ ὑλοτομοῦσε. Θὰ ὑλοτομοῦνταν βασικὰ τὰ γέρικα, κουφαλερά, στρεβλά καὶ μὲ βλήματα ἀπὸ τὸν πόλεμο δένδρα.

Ἦταν φθινόπωρο καὶ τὸ πολύχρωμο φύλλωμα τῆς ὄξυας πρόσφερε θαυμάσιο θέαμα καθὼς ἀνηφορίζαμε μέσα στὸ δάσος μὲ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ ξυλέμπορου, πέντε Δασικοί, γιὰ νὰ κάνουμε τὴν πρώτη ἐξέλεγχξη τῆς ὑλοτομῆς-θείσης ξυλείας. Οἱ δασεργάτες εἶχαν κουβαλήσει τὰ κούτσουρα μὲ τὰ μουλάρια σ' ἓνα ἐκτεταμένο λειβάδι στὴν ἄκρη τοῦ δάσους. Ἐτσι ἀπὸ ψηλὰ ὅπως ἔβλεπα τὰ γύρω δασωμένα βουνά ἦταν ἓνα χάρμα ὀμορφιάς. Βουνά ἄγρια, βουνά μυθικά, βουνά περήφανα, μὲ τὰ παρθένα δάση καὶ τοὺς κλεφταρματωλοὺς. (Στῆς Σαμαρίνας τὰ βουνά, στῆς Ἐριβοιάς τοὺς τόπους, ἐκεῖ ποὺ πέντε δὲν πατοῦν καὶ δέκα δὲν διαβαίνουν...).

Φθάνοντας στον τόπο της ύλοτομίας ένας Δασοκόμος ανέλαβε να κάνει τον έλεγχο στις ύλοτομηθείσες συστάδες. Έπρεπε να έρευνήσει αν έγινε σωστά ή ρίφη των δένδρων ώστε να μην είχε υποστεί ζημιά ο ύδροφος του δάσους, να μην έχουν μείνει χονδρά κλαδιά στο έδαφος που θα μπορούσαν να γίνουν καυσόξυλα, αλλά κυρίως να κυττάξει αν κόπηκαν όλα τα προσημασμένα δένδρα και αν τυχόν ύλοτομήθηκαν δένδρα που δεν ήταν προσημασμένα. Τα εύθυτενη δένδρα είναι πάντα πειρασμός για τους ξυλέμπορους. Στο 'Ελεύθερο, όπου κάποια άλλη φορά συμμετείχα κι 'εγώ στον έλεγχο, βρήκαμε δεκάδες τέτοια δένδρα ύλοτομημένα ενώ δεν είχαν σφραγίδα. Έμοβαν τα δένδρα αυτά σύριζα στο χώμα και σκέπαζαν τα πρέμνα τους με χώμα, χόρτα και κλαριά.

Οι υπόλοιποι Δασικοί κάναμε προσημανση σε δύο άλλες συστάδες. 'Εγώ μετρούσα με το παχύμετρο την στηθιαία διάμετρο του δένδρου που μου ύποδείκνυε από μακριά ο Δασάρχης. Ένας συνάδελφος Δασικός έγραφε ό,τι του έλεγα, σημειώνοντας επίσης το ύψος του δένδρου, αν είναι κουφαλερό κλπ. Πίσω μου έρχονταν ο Δασοφύλακας που σφραγιζε το δένδρο με την δασική σφύρα κοντά στη ρίζα του. Ήταν τόσο ταχύς ο ρυθμός έργασίας μας που σε κάποια στιγμή ο Δασοφύλακας έπεσε ξερός κάτω από την κούραση. Τον αφήσαμε να ξεκουρασθεί και συνεχίσαμε οι υπόλοιποι τρείς την προσημανση.

Τελειώνοντας την προσημανση ο Δασάρχης και ο Δασοφύλακας κατέβηκαν στο λειβάδι όπου ήταν άπλω-

μένα τὰ ύλοτομηθέντα κούτσουρα καί ἄρχισαν νά κάνουν τήν ἐξέλεγχξη τῆς ζυλείας. Ὁ ἕνας μετροῦσε μέ τὸ παχύμετρο τήν μέση διάμετρο καί τὸ μήκος καί ὁ ἄλλος ἔγραφε. Ἐνας δασεργάτης σφράγιζε τὸ κούτσουρο μέ τήν δασική σφύρα, ἀφοῦ πρῶτα τήν βουτούσε σ' ἕναν τενεκέ ὅπου ὑπῆρχε στουπί μέ μίνιο. Ἐγώ μέ τὸν συνάδελφό μου πήγαμε νά κάνουμε ἔλεγχο στήν ύλοτομία ποῦ γίνονταν στό δάσος τοῦ Καμενίκου, μιά ὥρα μακριά ἀπό τὸ λειβάδι. Ἐκεῖ ὅλα τὰ δένδρα εἶχαν βλάβη ἀπό τὸν πόλεμο. Εἶχαν σκάσει, ὅπως μάς εἶπαν, πολλές παγιδευμένες χειροβομβίδες καί νάρκες τήν ὥρα ποῦ ἔπεφταν κάτω τὰ δένδρα. Φθάνοντας στήν ὑπαλπική ζώνη καί κοντά στά σύνορα μέ τήν Ἀλβανία, μέ κατεῖχε ἕνας ἀδιόρατος φόβος ἐκεῖ στήν ἐρημιά. Ἐτσι βιασθήκαμε κι' ἐμεῖς νά ἐπιστρέψουμε στό λειβάδι ὅπου κάναμε ἕνα δεύτερο συνεργεῖο γιά τήν ἐξέλεγχξη. Εὐωδίαζε ὁ τόπος ἀπό τοὺς χυμούς τῶν φρεσκοκομμένων δένδρων.

Περασμένο μεσημέρι, κατάκοποι, μαζευθήκαμε ὅλοι στόν τόπο ὅπου στό μεταξύ φήνονταν στή φωτιά ἕνα μεγάλο ἄρνι στή σούβλα. Ἦταν καί μερικοί δασεργάτες ἐκεῖ. Κατ' ἀρχήν φάγαμε μέ ρέγουλο τὸ κοκορέτσι πίνοντας οὔζο. Ἀργότερα ἔβγαλαν ἀπό τή φωτιά τὸ ἄρνι καί πέσαμε ὅλοι μέ ὄρεξη νά τὸ φάμε πίνοντας τὸ κρασί μέ τὰ νεροπότηρα. Ἦταν καλοψημένο καί χορταστικό. Ἐαπλώσαμε ὕστερα γιά κάμποση ὥρα στό γρασίδι καί στίς φτέρες νά χωνέφουμε.

Τέτοια φαγοπότια ἦταν συνηθισμένα γιά τοὺς Δασικούς στήν Κόνιτσα ἐκεῖνα τὰ χρόνια καί ὅσο κι' ἂν

πονηρευθεῖ κανείς δέν ἐπηρέαζαν καθόλου τὸ καθήκον μας. Ἦταν ἓνα παλαιὸ ἔθιμο πού διατηροῦνταν ζωντανὸ ὡς τότε καὶ οἱ ξυλέμποροι συναγωνίζονταν ποῖος θά κάνει τὴν καλύτερη ἐτοιμασία. Ἦταν μιὰ εὐκαιρία γι' αὐτοὺς νὰ δείξουν τὸ κουβαρνταλίκι τους, νὰ ζήσουν γιὰ λίγο τὴ ζωὴ τῆς κλεφτουριάς, ἀλλὰ κυρίως νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς Δασικοὺς καὶ τοὺς ἐργάτες μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀφίξεώς τους στὸν τόπο τῆς ὑλοτομίας. Καμιὰ φορά πιάναμε καὶ τὸ τραγούδι καὶ ρίχναμε τουφεκιές στὸν ἄερα. "Πάησαν οἱ πάπιες, πάησαν οἱ χῆνες, πάησαν καὶ οἱ κλωσσαριές, τίς ἔφαγε ὁ Δασάρχης κάτω στὶς ρεματιές", ἀντηχοῦσαν τὰ βουνά ἀπὸ τίς ἀγριοφωνάρες μας καὶ οἱ χωρικοὶ ἔβγαιναν τότε περίεργοι στὰ μπαλκόνια καὶ στὶς ἐξώθυρες νὰ μᾶς ἴδοῦν καθώς κατηφορίζαμε στὸ χωριὸ καβάλλα καὶ μερακλωμένοι. Ὑστερα πιάναμε τὸ χορὸ στὴν πλατεία μὲ τὰ ὄργανα καὶ γλεντούσαμε ὅλη τὴ νύχτα, ὅπως στὴν Πουρνιά μετὰ τὴν ἐξέλεγχξή τῆς ὑλοτομίας στὸ Κοινοτικὸ δάσος ἀπὸ τὸν δασικὸ συνεταιρισμὸ τοῦ χωριοῦ.

"Ἐνα μελανὶ σύννεφο, πού ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του τὸ μεσημέρι φηλά στὸν Σμόλικα, ὡς τὸ ἀπόγευμα θέριεψε καὶ εἶχε καλύψει ὅλον τὸν οὐρανὸ πάνω ἀπὸ τὸν Σαραντάπορο. Βιασθήκαμε νὰ φύγουμε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ ξυλέμπορου γιὰ τὴν Κόνιτσα. Προχωρήσαμε δύο χιλιόμετρα περίπου στὸν νεοσκαμμένο δρόμο ὅταν μᾶς ἔπιασε μιὰ καταρρακτώδης βροχὴ πού σέ λίγο ὁ δρόμος ἔγινε βάλτος ἀπὸ τὰ νερά." Ἄν καὶ ἦταν κατήφορος κάθε δεκά μετρα κατεβαίναμε ὅλοι ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο, μέσα

στή βροχή και τό σπρώχναμε νά βγει από τίς λάσπες. Σ'ένα σημείο στάθηκε αδύνατον νά τό μετακινήσουμε. Κόψαμε τότε κλάρες όξυάς και τίς βάλαμε κάτω από τίς ρόδες νά τσουλήσει. "Αδικος κόπος. Είχε βουλιάζει για καλά. Βρεγμένοι μέχρι τό κόκαλο όλοι και άπαγοητευμένοι μπήκαμε στο αυτοκίνητο και περιμέναμε νά κοπάσει ή βροχή για νά συνεχίσουμε τόν δρόμο μας πεζοί μέχρι τήν Πυρσόγιαννη.

Πλησίαζε νά νυχτώσει όταν όλως άπροσδόκητα ήρθε από πίσω μας ένα φορτηγό του ξυλέμπορου φορτωμένο ξυλεία. Είχε βίντζι μπροστά και όταν βάλτωνε έδενε ο οδηγός του ένα συρματσχοινο σ'ένα δένδρο και προχωρούσε. Οί δασεργάτες είχαν αντιληφθεί ότι θα βαλτώναμε και φόρτωσαν με τή βροχή τό φορτηγό ξυλεία νά έρθει νά μας ξελασπώσει. Πολλές φορές λαχτάρησα στους νεοσκαιμένους αυτούς δρόμους και μία άλλη φορά τουμπάρισα με ένα φορτηγό. Το Δασαρχείο τότε δεν είχε αυτοκίνητο, τά δε Ι.Χ. ήταν σπάνια. Έτσι οί μετακινήσεις των Δασικών γίνονταν με τά λεωφορεία, με τά φορτηγά των έμπόρων ξυλείας ή με μισθωμένο ταξί. Γι'αυτό οί εκτός έδρας διανυχτερεύσεις μας καθώς και οί πεζοπορείες ήταν συχνές. Όλοι οί δρόμοι τής Έπαρχίας Κονίτσης ήταν χωμάτινοι με λακκοϋβες και τά ταξείδια γίνονταν περιπετειώδη. Μερικές φορές ταξειδεύαμε άναγκαστικά στην καρδότσα κάποιου φορτηγοϋ και ξεροσταλιάζαμε από τό κρύο τόν χειμώνα ή γινόμεσταν κάτασπροι από τή σκδνη τό καλοκαίρι.

Φθάνοντας στην Πυρσόγιαννη τουρτουρίζαμε όλοι καταβρεγμένοι. "Ηπιαμε 2-3 άπανωτά κονιάκ ο καθένας και

βιαστικά φύγαμε νύχτα για τήν Κόνιτσα.

“Έτσι όλοήμερες ήταν οί έκτός έδρας έργασίες μας τίς περισσότερες μέρες.” Όλα τά δάση τής Έπαρχίας Κονίτσης ζυλεύονταν έντονα. Έκεινα μόλις τά χρόνια (δεκαετία 1950) έγιναν οί πρώτες διαχειριστικές έκθέσεις (μελέτες) στά περισσότερα δάση τής Κόνιτσας καί οί ύλοτομίες έγιναν συστηματικές. Τά φορτηγά αυτοκίνητα τών ζυλεμπόρων πηγαινοέρχονταν στά Γιάννενα μέρα-νύχτα μεταφέροντας ξυλεία, οί δέ παρανομίες ήταν συχνές. Ό κόσμος ήταν άγριεμένος καί άδίστατος λόγω τοῦ πρόσφατου εμφυλίου πολέμου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Χιονοθύελλα στο βουνό Ταμπούρι

Νύχτα ξεκινήσαμε με τον Δασάρχη για το δάσος του Κάντσικου Κονίτσης. Φθάσαμε με μισθωμένο ταξί στον αύχένα της Φούρνας και από εκεί πήραμε πεζοί τον δρόμο για το Ταμπούρι, ακολουθώντας την κορυφογραμμή του βουνού. Χιόνιζε. Σε λίγο το χιόνι άρχισε να πέφτει πυκνό και φυσούσε ένας ριπαῖος άνεμος. Πρίν από μέρες είχε ξαναχιονίσει και το χιόνι είχε παγώσει σε άλλα-πάλληλα στρώματα ύψους 30 εκ.

Βαδίζαμε λοιπόν αργά πατώντας ο ένας στις πατημασιές του άλλου. Κάθε τόσο αλλάζαμε σειρά γιατί αυτός που προπορεύονταν κουράζονταν να σπάσει με τις άρβυλες το παγωμένο χιόνι και να ανοίξει δρόμο. Αλλά το χειρότερο ήταν όταν σε λίγο μας έπιασε μια τέτοια χιονοθύελλα που με δυσκολία στεκόμασταν όρθιοι. Ο αέρας που έρχονταν από αριστερά μου με ανάγκαζε να βάζω την παλάμη μου κόντρα στο μάγουλο για να μπορώ έτσι να αναπνέω ελεύθερα. Αν έκανα πώς ένοβα την φόρα της πορείας έρχονταν το χιόνι και μαζεβόνταν κολώνα επάνω μου και κινδύνευα να γίνω χιονάνθρωπος. Είμασταν λοιπόν υποχρεωμένοι να βαδίζουμε τώρα βιαστικά, ανάμεσα από θάμνους και εξογκώματα του έδαφους, γιατί ο δρόμος δεν φαίνονταν από το πολύ χιόνι. Το ανεμοσούρι κάλυπτε επίσης τις λακκούβες. Οι νυφάδες του χιονιού χόρευαν ξέφρενα γύρω μου και περιδριζαν την ορατότητα στα λίγα μέτρα. Ούτε σκέψη για

ύπαναχώρηση. "Αλλωστε τὸ ταξί εἶχε φύγει γιὰ τὴν Κόνιτσα.

"Όταν ,μετὰ ἀπὸ μιὰ δραματικὴ πορεία μῆος ὡ-
ρᾶς, κόπασε ἡ χιονοθύελλα, φθάνοντας στὴν Ντούπιστα,
εἴμασταν καὶ οἱ δύο κατάκοποι. Στὸ μεταξύ κόψαμε τὸν
γρήγορο βηματισμό, ἀλλὰ τὸ χιόνι ἦταν τὸ ἴδιο παχύ
παντοῦ καὶ συνέχιζε νὰ πέφτει ἀπαλὸ γύρω μας. "Ένα
κάτασπρο σενδόνι κάλυπτε τὰ βουνά παντοῦ καὶ τὰ δέν-
δρα ἦταν κατάφορτα στολισμένα. Κάναμε τρεῖς ὥρες νὰ
φθάσουμε στὸν τόπο τῆς ὑλοτομίας στὸ Κάντσικο, ὅπου
καὶ σφραγίσουμε ὁξυᾶς γιὰ βαρέλια.

Τελειώνοντας τὴ δουλειά μας περίμενε μιὰ εὐ-
χάριστη ἐκπληξή. Οἱ δασεργάτες εἶχαν ἀνάψει μιὰ μεγά-
λη φωτιά σ' ἓνα ὑψηνέμο μέρος καὶ μᾶς ἔρριξαν στίς
πλάτες χονδρές κάπες ἀπὸ τραγίσιο μαλλί. "Αφήσαμε τὸ
σῶμα νὰ γλαρώσει ἀπὸ τὴν κούραση καὶ τὸ κρύο. Τὸ χιόνι
ἦταν στρωμένο παντοῦ καὶ ὁ ἥλιος δὲν φαίνονταν
πουθενά στὸν οὐρανό. "Ὡς πέρα στὸ Ταμπούρι ποῦ ἔβλε-
πε τὸ μάτι μου, πυκνά σύννεφα, βαρυὰ καὶ ἀργοκίνητα,
προμήνυαν πάλι χιονιά. Καὶ πρὸς τὴν μεριά τοῦ Γράμ-
μου σέρνονταν ἀκόμη πυκνὴ ὁμίχλη. "Έτσι ὅπως τὰ ἔ-
βλεπα ὅλα ἀπὸ ψηλά καὶ ὁ ὀρίζοντας ἦταν μπουκωμένος
ἀπὸ παντοῦ, εἶχα τὴν αἴσθησι πὼς ὅλος ὁ κόσμος ἄρχι-
ζε καὶ τελείωνε στὸ Κάντσικο.

"Ἡπιαμε 3-4 ἀπανωτὰ κονιάκ ὁ καθένας καὶ βρῆ-
κα κάπως τὸν ἑαυτὸ μου. Ἦταν περασμένο μεσημέρι καὶ
ὁ νοῦς μου πήγαινε στὸ φαγητό. Σὲ μιὰ στιγμή τότε ση-
κώνεται ὀρθίος ἓνας δασεργάτης καὶ λέει: Καὶ τώρα

ἤρθε ἡ ὥρα νά φαμε καί τό ἀρνί. Ἀλλά φητό δέν ἔβλεπα πουθενά. Παραμερίζει τότε μέ ἕνα χονδρό ξύλο τά κάρβουνα τῆς φωτιάς καί μέ μιá σανίδα σκάβει τήν χόβολη καί βγάζει τό χῶμα. Τότε ἀποκαλύφθηκε σέ μιá μεγάλη λακκούβα τό ἀρνί πού τυλιγμένο στό δέρμα του χώνευε κάτω ἀπό τά κάρβουνα. Ἦταν ἕνα κρέας σάν λουκούμι. Τό τρυπούσες μέ τό πηρούνι καί οἱ ἴνες του ἔβγαιναν σάν σπάγγοι. Φάγαμε ὅλοι μέ πολλή ὄρεξη. Ὄταν κάνει πολύ κρύο, λένε, πρέπει νά τρῶς καλά.

Ὅπως μάς εἶπαν, αὐτό τό φήσιμο λέγεται κλέφτικο γιατί τό συνήθιζαν οἱ κλέφτες. Ὄταν τά ἀποσπάσματα πού τούς κυνηγοῦσαν ἔβλεπαν καπνό στό βουνό καί ἔφθαναν στή φωτιά, δέν σκέφτονταν νά σκάφουν στά κάρβουνα καί νά βροῦν τό φητό. Ἔτσι μόλις ἔφευγαν πῆγαινε ἕνας κλέφτης καί ἔπαιρνε τό φητό ἕτοιμο.

Στήν ἐπιστροφή μας στό Ταμπούρι δέν χιόνιζε πιά. Βαδίζαμε τώρα σχετικά ἄνετα στό δρόμο πού εἶχαμε ἀνοίξει ὅταν πηγαίναμε στόν τόπο τῆς ὑλοτομίας τό πρωῖ. Ὁ ἀέρας ὅμως φουσοῦσε παγωμένος. Ἐνας ξεθωριασμένος ἥλιος ἔκανε τήν ἐμφάνισή του γιά λίγο μέσα ἀπό κάτι ἄσπρα ξεφτισμένα σύννεφα σάν γιά νά μάς ἐπισημάνει τό ψυχораγήμα τῆς μέρας. Τό ταξί μάς περίμενε στόν αὐχένα τῆς Φούρκας τήν καθορισμένη ὥρα καί φύγαμε γιά τήν Κόνιτσα.

Τώρα πού τό σκέφτομαι διερωτῶμαι πού πηγαίναμε χωρίς δίκαννο σ'αὐτά τά ἄγρια μέρη. Γιατί ὑπῆρχε κίνδυνος νά τρανάρουμε μέ καμμιά ἀγέλη πεινασμένων λύκων ἢ καμμιά ἀρκούδα πού ἀφθονοῦσαν ἐκεῖ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἐπικίνδυνη ἐργασία στό βουνό Τραπεζίτσα

Ἐκεῖνο τό πρωῖνό τοῦ Γεννάρη, πού ὅλα εἶχαν ξεροσταλιάσει ἀπό τό κρῦο καί ὁ ἀέρας σφύριζε παγωμένος στίς στέγες, ἄνθρωπος δέν ξεμύταγε ἔξω ἀπό τό σπίτι του στήν Κόνιτσα. Κι ὅμως ἐμεῖς οἱ Δασικοί εἴχαμε νά ἐκτελέσουμε ὑπηρεσία στό βουνό Τραπεζίτσα. Ἀνεβήκαμε μέ ἕνα ταξί ὡς κοντά στόν "Αἷ θανάση, ὅπου μᾶς περίμεναν τέσσαρα μουλάρια καί συνεχίσαμε τόν ὁδόν γιά τήν κορυφή τοῦ βουνοῦ πού κρέμονταν περήφανο πάνω ἀπό τά κεφάλια μας. Εἴμασταν τέσσαρες ἄνδρες, ὁ Δασάρχης, ἐγώ, ἕνας βλάχος ξυλέμπορος καί ἕνας δασεργάτης.

Ἀνεβαίνουμε λοιπόν τήν χιονισμένη βουνοπλαγιά στό ἐλικοειδές μονοπάτι, μέσα στό πυκνό πευκοδάσος, ὁ ἕνας πίσω ἀπό τόν ἄλλο καβάλλα, κουβεντιάζοντας μεγαλόφωνα καί χειρονομώντας. Φορᾶμε ὅλοι χονδρά ρούχα, καπέλλα, κασιόλ, γάντια καί ἀρβύλες. Κρατιέμαστε καλά ἀπό τά σαμάρια γιατί τά ζῶα κάθε τόσο γλυστροῦν καί χουμπώνουν στό χιόνι πού ἀρχίζει ἀπό τήν παρυφή τοῦ δάσους καί ὅσο ἀνεβαίναμε γίνονταν πιδό πολύ. Κι εἶχα τήν ἐντύπωση τότε, καθώς ἔσκυβα νά περάσω κάτω ἀπό τά κλαδιά τῶν πεύκων, πῶς τό κάτασπρο αὐτό χαλί εἶχε στρωθεῖ γιά μᾶς νά μᾶς ὑποδεχθεῖ τό βουνό.

Μετά ἀπό πορεία μιᾶς ὥρας φθάσαμε σέ μιᾶ πηγὴ νεροῦ μέσα στό δάσος καί ξεπεζέψαμε γιά φαγητό. Ὁ ξυλέμπορος εἶχε κάνει τίς ἐτοιμασίες του ἀπό τήν

προηγούμενη μέρα. Έτσι κουβαλούσε μαζί του μισό αρνί ψητό στον φούρνο, ούζο, μία ντραμουζάνα με κρασί, τυρί φέτα και τὰ ἀπαραίτητα σκόρδα και κρεμύδια. Ἀπλώσαμε δύο κουβέρτες πάνω στο παγωμένο χιόνι και τὸ ρίξαμε μὲ βουλιμία στο φαγοπότι. Ἐνῶ δίπλα μας κελάριζε τὸ νερὸ τῆς βρύσης.

Μετὰ τὸ φαγητὸ πήραμε πεζοὶ τὸν δρόμο γιὰ τὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ, προκειμένου νὰ παρακάμψουμε μιὰ χαραδρα και νὰ βρέθοῦμε ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τῆς κορυφῆς, πάνω ἀπὸ τὶς Κατασκηνώσεις τῆς Πηγῆς, ὅπου και ὁ τόπος τῆς ἐργασίας μας. Θὰ προσημαίναμε γιὰ ὑλοτομία ρομπολα. Μὲ τὸ χιόνι στρωμένο παντοῦ και παγωμένο, μπορούσαμε νὰ φθάσουμε ὡς τὴν χαραδρα ποῦ τὸ καλοκαίρι ἦταν ἀπᾶτητη και ποτὲ δὲν εἶχε πλησιάσει ἄνθρωπος ἐκεῖ, οὔτε λαθροῦλοτόμος. Τὰ δένδρα ἦταν ὅλα γέρινα ἀλλὰ γερὰ και χωρὶς βλήματα ἀπὸ τὸν πόλεμο, πράγμα σπάνιο γιὰ τὰ δάση τῆς Κόνιτσας τότε. Χτυπώντας μὲ τὶς ἀρβύλες τὸ παγωμένο χιόνι κατεβαίναμε σὲ λίγο τὴν ἀπότομη πλαγιά πιασμένοι χέρι-χέρι τέσσαρες ἄνδρες, ὁ πρῶτος πιασμένος ἀπὸ τὸν κορμὸ κάποιου δένδρου και ὁ τελευταῖος σκάβοντας μὲ τὴν δασικὴ σφύρα τὸν πάγο, ὅπου χρειάζονταν, γιὰ νὰ κάνει σκαλοπάτια. Τὰ δένδρα ἦταν πανύψηλα και χονδρὰ ἀλλὰ ἀραιὰ, ἔτσι ποῦ ἂν κόβονταν ἡ ἀλυσίδα μας αὐτὴ θὰ φθάνουμε σίγουρα ὡς κάτω στὶς Κατασκηνώσεις, κάπου 500 μέτρα βάθος.

Αὐτὴ ἡ δουλειὰ τῆς σφραγίσης τῶν δένδρων μὲ τὴν δασικὴ σφύρα κράτησε πάνω ἀπὸ δύο ὥρες, ἐνῶ τὸ κρῦο ἦταν τσουχτερό και ὁ ἀέρας σφύριζε ἔρποντας

στό παγωμένο χιόνι. Σέ κάποια στιγμή ο Δασάρχης έβγαλε τά γάντια του και μου τά έδωσε να τά φορέσω γιατί αντιλήφθηκε πως τά χέρια μου είχαν ξυλιάσει από τό κρύο.

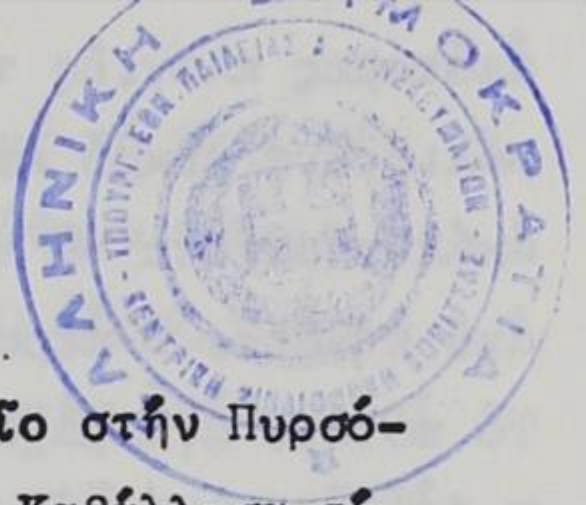
“Όταν τελειώσαμε βρεθήκαμε από τήν άλλη πλευρά τής χαράδρας πού ήταν άπροσπέλαστη.” Όμως και να γυρίσουμε πίσω ήταν πιο μακριά. Έτσι αποφασίσαμε να περάσουμε μια γυμνή από δένδρα τσούκα με μεγάλη κλίση διακινδυνεύοντας τήν ζωή μας τολμηρά. Κάθε βήμα και ανάσα. Άνάσα και κουράγιο καθώς τά πόδια έτρεμαν από τήν άγωνία γαντζωμένα στις ξέκλες πού άφηναν στό παγωμένο χιόνι. Πάνω από μια ώρα κάναμε να βαδίσουμε μια απόσταση πού ήταν και δεν ήταν 30 μέτρα. Ουδέποτε άλλοτε σαν Δασικός διακινδύνευσα έτσι τή ζωή μου. “Όταν κάποτε με τήν φυχή στό στόμα βγήκαμε από τήν χαράδρα στό πυκνό πευκοδάσος, παραδεχθήκαμε ότι δεν έπρεπε να περάσουμε απ' εκεί.” Όμως τώρα πιά όλα είχαν τελειώσει και ή γεύση του κινδύνου έγινε μέλι.

Ύστερα πήραμε τόν δρόμο τής επιστροφής κατηφορίζοντας με μεγάλες δρασκελιές τό μονοπάτι. Και ένιωθα κυρίαρχος όλου του τοπίου πού απλώνονταν μπροστά μου σαν πιάτο με τά βουνά γύρω-γύρω και τόν κάμποστá πόδια μου. Μέσα στον άνοιχτό κάμπο, πού τά χωράφια του φάνταζαν σαν σιδέρπια χαλιά με τήν ποικιλία τής καλλιέργειας, καθρεπτίζονταν φειδοσέρνοντας τά πλοκάμια του ο Άϊος. Στο βάθος χαμηλά στο Μπουραζάνι είχαν καθίσει άργοκίνητες κάτι τεράστιες μπάλες από ομίχλη σαν πάμπλωμα κάτω από έναν άστραφτερό ή-

λιο μέ δόντια πού άντανακλουσε τις ακτινες του στις πετρώδεις χαράδρες της Νεμέρτσικας. Καί γύρω-γύρω οι κορυφές των βουνών καπελωμένες μέ τό άσπρο χιόνι. Στα πόδια του βουνού, σκέρπια σαν τροχαλία, λούφαζε ή Κόνιτσα. Πού καί πού από κάποιο τζάκι μικρές τουλίπες καπνού άνέβαιναν στον καταγάλανο ουρανό ξεφτισμένες από τό ξεροβόρι. Καί τά αυτοκίνητα απόκοσμα πηγαίνοέρχονταν βρυχόμενα τό ένα πίσω από τό άλλο στον ασφαλτόδρομο. Τέτοιο θέαμα δεν ξεχνιέται ποτέ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Πορεία στη Λυκόρραχη

Κατεβαίνοντας από το λεωφορείο στην Πυρό-
γιανη μέ περίμεναν τρία φορτηγά ζῶα. Καβάλλησα τη
φορτάδα μέ την κδικινη βελέντζα στο σαμάρι καί στά ..
άλλα δύο φόρτωσα διάφορα ὑλικά τά ὅποια διά μέσου τῆς
Λυκόρραχης θά συνόδευα μέχρι τό δασικό Φυτόριο τῆς
Ἐστομηλίτσας, κοντά στά Ἑλβανικά σύνορα, ὅπου καί
ὁ προορισμός μου.

Προχωροῦμε λοιπόν στην ἀριστερή ὄχθη τοῦ
βουρκωμένου Σαραντάπορου πού ἀσυμμάζευτος στην κοί-
τη του πλημμυρίζει τήν ποταμιά ἀπό τήν μιά ρίζα τοῦ
βουνοῦ ὡς τήν ἄλλη, σκορπίζεται σε ἀμέτρητα πλοκάμια,
βουϊζει καί παρασέρνει στην ὄρμη του μεγάλες κοτρῶ-
νες καί ξερριζωμένα δένδρα. θά ἀναγκασθοῦμε πολλές
φορές νά περάσουμε μέσα ἀπό τήν ὕπουλη θολούρα του.
Οἱ περισσότεροι καβάλλα πισωκάπουλα στά ζῶα φωνά-
ζοντας καί μανουβράροντας συνεχῶς μέ τό καπίστρι,
μέχρις ὅτου πετύχουμε τά ρηχά, ἐνῶ τό νερό κοχλάζον-
τας πνιχτά φθάνει πάνω ἀπό τόν ὄφαλό τους.

Εἴμαστε ἕνα καραβάνι μέ κάπου 15 ζῶα, φορτω-
μένα κυρίως ζωοτροφές προμήθειες γιά τόν χειμῶνα
καί ἀνά 2-3 ζῶα ἕνας ἀγωγιότης. Αὐτό τό ταξείδι θά
κρατήσῃ περισσότερο ἀπό τρεῖς ὥρες, σ' ἕναν κατσικό-
δρομο πού τόν ζυμώνουν οἱ ὀπλές τῶν ζῶων καθώς φι-
λιοῦνται ρουφηχτά μέ τήν λάσπη.

Τριγύρω τά ἄγρια βουνά τοῦ Γράμμου μέ τίς

ἀπότομες πλαγιές τους καί τὰ χίλια σχήματα ἀφήνουν μόλις ἓνα μικρό κομμάτι ἀπό τόν μελανιασμένο οὐρανὸ ἀνάλυπτο ὥστε νὰ νομίζει κανεὶς πῶς τόν βλέπει μέσα ἀπὸ πηγᾶδι. Ὁ ἀέρας καί ἡ βροχὴ μαστίζουν τὸ πρόσωπο. Τὸ ποτάμι ἀγκομαχάει. Ἀστραπές αὐλακώνουν τόν οὐρανὸ. Καί οἱ βροντές ἀκούγονται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας σάν ἀπὸ τηλεβόα μ' ἓναν ξερὸ ἀπότομο κρότο, κι' ὁ ἓνας κεραυνὸς διαδέχεται τόν ἄλλο καί τούς πολλαπλασιάζει ἢ ἤχῳ στά φαρᾶγγια. Ἡ γῆ ρουφᾶει ἄπληστα τὸ νερὸ, κουρκουτιάζει, βαραίνει, καί γλυστρᾷ κατὰ τόπους κατὰφορτῆ ἀπὸ δένδρα σάν λάβα ὑφαιστείου. Ἐκεῖ πού πρὸ ὀλίγου ἦταν τὸ μονοπάτι τώρα ἔγινε ἓνας ὑπουλὸς γκρεμὸς, ὅπου τὰ νερά σέ ἀμέτρητα ἀσταθῆ ρυάκια σιάβουν βαθειὰ τῆ σάρκα τῆς βουνοπλαγιᾶς. Ἡ χλαίνη ἔγινε πιά ἀσήκωτη ἀπὸ τὸ νερὸ πού μπαίνει ἀπὸ τόν λαιμὸ καί φθάνει γλύφοντας ἀνατριχιαστικᾶ τὸ κορμὶ μέχρι τίς ἀρβύλες. Τὸ κασκέτο κόλλησε σάν μανιτᾶρι στὸ κεφάλι καί ἡ κλίτσα στά γαντοφορεμένα χέρια πηγαινοέρχεται μὲ κόπο στά καπούλια τῆς φοράδας.

Σὲ λίγο τὸ μονοπάτι στενεύει. Τὸ μουλᾶρι κοντοστρέκεται καί τινάζεται νὰ φύγει ἡ βροχὴ. Σημεῖο ὅτι πρέπει νὰ ξεπεζέψω κι' ἐγὼ γιατί φθάσαμε σὲ ἐπικίνδυνη διάβαση. Αὐτὸ τὸ ἀνεβοκατέβασμα θά γίνεῖ ἀρκετές φορές ἀκόμα, μὲ τελευταία ὅταν παίρνουμε τόν ἀνήφορο γιὰ τὸ χωριό. Ἐκεῖ πού ὁ βράχος ἔχει φαγωθεῖ στή ρίζα του ἀπὸ τὸ ποτάμι καί πρέπει νὰ βαδίσουμε πάνω σὲ μιὰ ἐξέδρα τσίμα-τσίμα στὸ γκρεμὸ. Ἐδῶ θά κάνουμε ἓνα παράξενο κομπολῶϊ ἀνθρώπων καί ζώων. Μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι

θά κρατάμε τό καπίστρι τοῦ ζώου καί μέ τό δεξί τήν οὔρα τοῦ προηγούμενου. Ἔτσι, λένε, νοιώθουν κάποια ἀσφάλεια τά ζῶα σ' αὐτόν τόν κίνδυνο. Ὁ ἀέρας ἀνάμικτος μέ τή βροχή στροβιλίζεται φηλά στήν ἐξέδρα καί ὕστερα κατεβαίνει σάν δίνη τό χειῖλος τοῦ γκρεμοῦ. Τό ποτάμι ἀπό κάτω κυκλώνει τά νερά του σέ μιὰ βύρα πού μάς καλεῖ ἐπίμονα κοντά της. Τά ζωτικά ἔχουν στήσει τό χορό τους μέ ντέφια καί βιολιά καί παίρνουν μαζί τους ὅποιον δέν μιλά καί ἀπομακρύνεται ἀπό τήν παρέα του.

Ἀφοῦ περάσαμε κι' αὐτό τό μέρος, φθάσαμε σ' ἕναν μύλο, ὅπου πρόσφατα κάποιος λυκορραχίτης, πού τόν δάγκωσε ἕνας λυσσασμένος λύκος, πέθανε καί πήρε τό ὄνομά του ὁ μύλος. Ἡ βροχή ξαφνικά κόπασε καί ἡ νύχτα ἔχει πέσει πιά παντοῦ. Τσαβουτάμε στά λασπόνερα καί χτυπάμε τά ὑπάκουα ζῶα νά βιασθοῦν κι' αὐτά. Ἀκολουθῶ ἀπό ἀρκετή ὥρα πεζός πίσω τους γιά νά βρίσκω τό δρόμο μου στό σκοτάδι. Ἄλλωστε εἶναι ἐπικίνδυνο νά ταξειδεύει κανεῖς καβάλλα μέ τέτοιο σκοτάδι σ' αὐτόν τόν δρόμο. Πρέπει δέ ὅπως εἶμαι καταβρεγμένος νά κινουμαι κι' ἐγώ γιά νά μήν ἀρπάξω κανένα κρύωμα.

Μέ τήν ἀφιξή μας στό χωριδ, οἱ λιγοστοί κατοικοι θά βγοῦν μέ ἀναμμένα δαδιά καί φανάρια στά χέρια νά μάς ὑποδεχθοῦν, νά βοηθήσουν στό ξεφύρτωμα τῶν ζώων, νά πάρουν τίς παραγγελίες τους, νά μάθουν τά νέα. Οἱ περισσότεροι εἶναι γέροι ἀμίλητοι πού σέρνουν τά πόδια τους στά καλντερίμια ντυμένοι σάν φαντάσματα μέ χονδρά μαῦρα ροῦχα. Σκιές ἑνός κόσμου δι-

κοῦ τους ὀλοτελα ξένου στὸν ἐπισκέπτη. Ἡ ἐγκατάλει-
ψη, ἡ ἐρημιά, μιᾶς ξεπερασμένης κοινωνίας, φέρνουν τὴν
σφραγίδα τους στοὺς δρόμους, στὰ σπίτια, στὰ χωράφια,
παντοῦ. Τὸ νέο αἷμα μετὰ τὸν τελευταῖο πόλεμο κύλησε
τὸν κατήφορο στὸν αὐτοκινητόδρομο πρὸς τὶς πόλεις,
τὴν ξενιτειά. Εὐχὴ καὶ κατάρα μαζί γι' αὐτοὺς ἡ μετα-
νάστευση.

Ἡ νοικοκυρά θὰ ἀφήσει γιὰ λίγο τὶς φροντί-
δες τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῶν ζωντανῶν, θὰ πλησιάσει τὸ χλω-
μό φῶς τῆς γκαζόλαμπας στὸ πέτρινο παραθύρι καὶ θὰ
φωνάξει τῆ γειτόνισσα ὅτι ἦρθαμε, νὰ βγεῖ κι' αὐτὴ, γιὰ
νὰ γυρίσει σὲ λίγο βιαστική νὰ συμπήσει τὸν τέντζε-
ρη μὲ τὸ φαγητό, νὰ βράσει ρακὴ, νὰ ὑποδεχθεῖ τὸν ἄν-
δρα της. Τὰ παιδιὰ θὰ ἀνοίξουν μὲ θόρυβο καὶ βιασύνη
τὴν αὐλόπορτα, θὰ πηδήξουν σβέλτα τὸν μανδρότοιχο
καὶ θὰ συγκεντρωθοῦν παρέες-παρέες κοντὰ μας ρωτών-
τας καὶ φωνάζοντας ἀτέλειωτα. Τὰ σκυλιὰ πιστὰ στὸ κα-
θῆκον τους θὰ γαυγίσουν πεισματάρικα ἀπὸ τὴν μιὰ ἄ-
κρη τοῦ χωριοῦ ὡς τὴν ἄλλη, τὰ ζωντανὰ θὰ κινηθοῦν
ἀνήσυχτα στὸ σταῦλο τους, γιὰ νὰ σωπάσουν ὅλα σὲ λίγο
μέσα στὸ πηχτὸ σκοτάδι.

Κι' ἐμεῖς, μετὰ τὴν κουβέντα στὸ Καφενεῖο,
μὲ τὰ διπλά καὶ τριπλά κεράσματα ἀπὸ τὸν καθένα, σὲ
κάποιο φιλόξενο σπίτι, κοντὰ στὸ τζάκι μὲ μπόλικο
χονδρὰ δερένια ξύλα, θὰ ἀπλώσουμε τὰ ξυλιασμένα πό-
δια μας στὴ φωτιά, ἐλεύθερα ἀπὸ τὶς ἀσήκωτες πιά ἀρ-
βύλες, ἐνῶ δίπλα μας θὰ ἀχνίζουν κρεμασμένα στοὺς κα-
ναπέδες τὰ βρεγμένα ροῦχα μας. Ἐπειτα θὰ φάμε τὸ

χωριάτικο καρβέλι καί τό ἐξαιρετικά γιά ἐκείνη τή βραδυά πλούσιο φαγητό πού θά μάς φιλέφουν. θά φήσουμε γιδίσιο παστρουμά στά κάρβουνα, θά σπάσουμε καρύδια καί ζεστά κάστανα, θά πιούμε κόκκινο κρασί, κι' ἐμεῖς οἱ ξένοι θά καταβάλλουμε κάθε φιλότιμη προσπάθεια νά εὐχαριστήσουμε μέ τίς κουβέντες μας τόν νοικοκύρη καί τούς ἄλλους χωριανούς πού μάς κάνουν συντροφιά. Τιμή γι' αὐτούς πού τούς καταδεχόμαστε καί καμάρι γιά μάς πού μπορέσαμε νά τούς κρατήσουμε ὦρες ὀλοκληρες κοντά μας.

Ἀτμόσφαιρα ζεστή, ἐγκάρδια, μέ ἱστορίες, ἐνῶ τά στοιχεῖα τῆς φύσης μαίνονται ἔξω, πασχίζοντας ἄδικα νά μποῦν στό σπίτι ἀπό τίς χαραμάδες. Τό γατάκι χασμουρήθηκε μισοκοιμισμένο στή γωνιά του καί ἀνησύχησε μόνο ὅταν τό χέρι μου ἀπρόσεχτα πάτησε τήν οὐρά του. Βρυχήθηκε μέ ἀνορθωμένη τήν τρίχα του, ἔβγαλε ἀπό τίς πουπουλιένιες πατουσες του τά γαμφά του νύχια ἔτοιμο νά ὑπερασπισθεῖ τήν παραδεισιένια ζωή του καί κατόπιν γύρισε ἀδιάφορα ἀπό τήν ἄλλη πλευρά καί ἀποκοιμήθηκε μέ τήν ἴδια μακαριότητα ὅπως πρῶτα.

Σέ λίγο θά ξαπλώσουμε κι' ἐμεῖς, ντυμένοι ὅπως εἴμαστε, ὁ ἕνας δίπλα στόν ἄλλο, πάνω στό ἀχυρένιο στρώμα, στό ξύλινο πάτωμα, θά σκεπασθοῦμε καλά μέ τήν φλοκωτή βελέντζα καί θά κοιμηθοῦμε ξένοιαστοι γιά λίγες ὦρες νά ἀνανεώσουμε τίς δυνάμεις μας γιά τήν αὐριανή μέρα. Πέρασε μιᾶ μέρα πραγματικά ἀνθρώπινη. Πῶς ἀληθῶς μπορεῖ νά εἶναι ἡ εὐτυχία;

Καθώς ἀνηφορίζαμε τήν ἄλλη μέρα στίς τρεῖς

ἡ ὥρα τὸ πρῶτῃ στὰ πέταλλα τοῦ μονοπατιοῦ γιὰ τὸ Φυ-
τῶριο, μέσα στὸ δάσος, ὁ καιρὸς εἶχε ἀλλάξει. Τὸ φεγγά-
ρι ὀλόγιμο, καθαρὸ, γαλήνιο, σκιδρπιζε τὴ χλωμάδα του
ἀπὸ πάνω μας καὶ ἔνοιωθα μιά κάποια προστασία τῆ
νύχτα στὸ φῶς του, ἐνῶ ἔπαιρνα θέση ἄμυνας ἀσυναίσθη-
τα στὴ θέα τῶν ποικιλομορφῶν σκιῶν τοῦ δάσους. Ἐδῶ
σ' αὐτὴν τὴν ὀργωμένη ἀπὸ τὰ βλήματα βουνοπλαγιά ὁ
Ἕλληνας στρατιώτης δυὸ φορές τὰ τελευταῖα χρόνια ἔ-
βαφε κόκκινο τὸ χῶμα γιὰ τὴν πατρίδα του. Καὶ πράγμα
παράξενο οἱ νεκροὶ δὲν μὲ φοβίζουσαν, ἀντίθετα μοῦ πα-
ραστέκουν καὶ διασκεδάζουν τὴν φαντασίαν μου. Τὸ
νερὸ στὶς ρεματιές εἶναι παγωμένο σὲ χονδρὲς γυάλι-
νες ἐπιφάνειες ἢ σὲ ἀπίθανα κυλινδρικὰ σχήματα καὶ
πολυελαίους. Ἐνα ἀεράκι φαρμάκι ζυρίζει τὸ πρόσωπο,
ἔτσι ὥστε νὰ νομίζω πὼς ἂν πιᾶσω τὸ αὐτὶ θὰ μοῦ μεί-
νει στὸ χέρι.

Εἴμαστε κάπου 30 ἄτομα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες,
ἀρβυλωμένοι ὅλοι καὶ κουκουλωμένοι πατόκορφα πού βα-
δίζουμε καμπουριασμένοι μὲ τούς τροβάδες καὶ τὰ σα-
πάνια στὶς πλάτες καὶ ὅλο ἀνεβαίνουμε τὸ βουνό καὶ
τὸ χιδνὶ, στρωμένο παντοῦ τώρα, ὅσο περνοῦν οἱ ὥρες
γίνεται πιδὸ παχύ. Γλυστροῦμε, σηκωνόμαστε, ξαναπέφτου-
με, βουλιάζουμε στὸ ἀλευρωμένο χιδνὶ, γιὰ νὰ φθάσουμε
τὰ ξημερώματα κατὰκοποι στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ, κον-
τὰ στὸ ἀρχηγεῖο τοῦ Μάρκου ἐπὶ τὸν ἀνταρτοπόλεμο.

Τὸ φεγγάρι ξεχασμένο ἀπὸ τὴν μαγεῖα τῆς ἡμέ-
ρας ξεθωριάζει λίγο-λίγο. Ποιδὸς ξέρει, σκέφτομαι, πόσον
καιρὸ ἀκόμη θὰ διατηρήσει τὸ μυστήριό του καὶ τὴν

γοητεία από τούς πυραύλους τῶν Ἀμερικανῶν. Ἡ νύχτα ἀποσύρρεται στό ποτάμι μέσα στά ἀνήλια φάρμαγια καί παραδίδει τόν θρόνο της στόν ζωοδότη ἄρχοντα τῆς ἡμέρας ἥλιο. Οἱ τσίχλες, ἀραιά στην ἀρχή καί ὅλες μαζί ὕστερα, πετοῦν ἀπό δένδρο σέ δένδρο, σκορπίζονται καί ξανασιμίζουν τσιρίζοντας μέ τήν μονότονη φωνή τους καθώς ἀπρόσκλητοι ἐπισκέπτες πλησιάσαμε στό βασίλειό τους. Οἱ κορυφές τῶν γύρω βουνῶν κοκκινίζουν, ὁ πορφυρένιος ἥλιος κρυφοκυττάζει φηλά ἀπό τόν φαλακρωμένο Σμόλινα καί σέ λίγο τό ποτάμι, μέ τὰ θαλά νερά του, τίς στρογγυλές κροιάλες καί τούς μαϊάνδρους του, διακρίνεται τόσο καθαρά ὅσο καί οἱ κορυφές τοῦ Γράμμου καί τῆς Ντούπιστας.

Μέ τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου φθάσαμε σ' ἓνα ζέφυτο, μέσα στό ἄγριο δάσος, μέ πόδια σερνάμενα καί τήν φυχή στό στόμα ἀπό τήν κούραση, ὅπου οἱ παράγκες τοῦ δασικοῦ Φυτωρίου. Τακτοποιήσαμε πρόχειρα τίς ἀποσκευές μας (βελέντζες, κατσαρόλες, τρόφιμα γιά μιᾶ βδομάδα), πήραμε μετ' ἀνάσα, ἤπιαμε νερό στην πηγὴ του καί τσιμπήσαμε τό φωμοτύρι μας. Τό καρβέλι στόν τροβά, μετά ἀπό τόσο δρόμο πού ἔκανε στην πλάτη μας, εἶχε γίνει σάν κλειδοπίνακο ἀπό τό ἐσωτερικό τοῦ ὁποίου τὰ ψίχουλα δραπέτευαν καί κατέληγαν πάντα στή χαρτοσακκούλα μέ τίς ἐλιές. Ἀλλά τί σημασία ἔχει αὐτό, τό στομάχι μας ἐκείνη τήν ὥρα ἄλεθε χαλίκια.

Ἕστερα ἔκανα τό πρωῖνό λουτρό μου, γυμνός ἀπό τήν μέση καί πάνω, ἔξω στή πηγὴ τοῦ νεροῦ. Ἕνα μπάλωμα ἀπό μαῦρο χῶμα κοντά στό ζεστό νερό τῆς βρύ-

σης και γύρω σαν κρυσταλλιένιο βραχιόλι ο πάγος, ενώ το χιδνι κάτασπρο, κοντά ως το γόνατο, σιέπαζε παντού τις δασωμένες βουνοπλαγιές. Αχνιζα ολόκληρος και έσφιγγα τις μασέλες μου να μην χτυπούν από το κρύο. Δύο μήνες έδω, μόνιμος κάτοικος της παράγκας, πάλευα κάθε πρωί έτσι τον χειμώνα και τον κορδίδευα.

Δέν ξεχνιούνται επίσης οι ατέλειωτες ιστορίες τις νύχτες στις αναλαμπές της σόμπας, ή λαχταριστή φασουλάδα μετά τον κάματο της δουλειάς, οι χοιρινές μπριζόλες από τα άγριογούρουνα που χτυπούσαν οι κυνηγοί και μας φίλευαν, το μπούκωμα της παράγκας από τους καπνούς της σόμπας, το ξεροβόρι που σφύριζε από τις χαραμάδες, οι λάσπες στη δουλειά που έκαναν άσήκωτα τα πόδια, τα κολοκύθια μετά τη βροχή στο δρόμο για το Φυτόριο, τα κρύσταλλα στη σειρά στη στέγη της παράγκας, το πρωινό ξύπνημα για τη δουλειά την ώρα που έχωνες τα πόδια σου στις βρεγμένες άρβύλες, το ρουχαλιτό του διπλανού πάνω στα σανίδια που κοιμόμασταν σε παράταξη στριμωγμένοι, ή κάταχνιά που πλάκωνε το δάσος και φοβόμουν όταν τριγύριζα μόνος μου μήπως τρακάρω ξαφνικά με κανέναν λύκο, το πηχτό σκοτάδι και το ξεροστάλιασμα την ώρα που βγαίναμε μακριά στο μπαϊρι για την τουαλέτα μας την νύχτα και γυρίζαμε πάντα χουχουλιάζοντας τα χέρια, οι τσακωμοί των εργατών στην παράγκα τους που έπρεπε να τους χωρίσω, τα χονδρά και παλαιά ρούχα που φορούσαν οι εργάτες και τόσα άλλα.

Οι τσίχλες ήταν ο πιο πρόχειρος μεζές μιά

καί ὁ τόπος ἦταν γεμάτος ἀπ' αὐτές. Μαγεύρευε ὁ φύλακας τοῦ Φυτωρίου στή σόμπα, σέ μιά μεγάλη κατσαρόλα, κι' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι κάναμε κύκλο σταυροπόδι πάνω σέ μιά κουρελλοῦ στά μπάσια καί τρώγαμε, λέγαμε ἱστορίες ἢ παίζαμε μέ φανατισμό χαρτιά. Ψέναμε καί καμιὰ πατάτα στά κάρβουνα, καθώς καί κρεμύδια, μήλα καί κυδώνια, σπάζαμε ξηρούς καρπούς καί πίναμε μέ ρέγουλο ντόπια βραστή ρακή. Στήν Κατάσταση τῶν σισσιτιζομένων εἴμασταν ἐγώ, ἕνας ἐπιστάτης, ὁ φύλακας τοῦ Φυτωρίου, καθώς καί δύο δασοφύλακες τῆς περιοχῆς καί ἕνας δασολόγος ποῦ μᾶς ἐπισκέπτονταν 2-3 φορές τόν μήνα. Οἱ παράγκες ὅπου μέναμε ἦταν πολύ κακοφτιαγμένες καί κάποτε μιά νύχτα ποῦ φούντωσε ἕνας παρακείμενος χεῖμαρρος τά κρεβάτια μας κολύμπησαν σάν βάρκες στό νερό.

Ἐπειδή σχεδόν ὅλοι οἱ ἐργάτες γιά πρώτη φορά ξενοδούλευαν μεροκάματο, μέ θεωροῦσαν ἐχθρό τους στή δουλειά ποῦ τοῦς δυνάστευα. Ὅμως ἐγώ τοῦς ἔβλεπα μέ πολύ συμπάθεια καί τό μόνο ποῦ ἐπεδίωκα ἦταν νά τοῦς συνηθίσω σ' ἕναν ρυθμό ἐργασίας παραδεκτό, ἀφοῦ εἶχα ἄλλωστε ἀρνητή ἐμπειρία ἀπό ἐργατικά συνεργεῖα.

Ἀφοῦ ξεκουρασθήκαμε λοιπόν γιά λίγο στό Φυτώριο, πήραμε πάλι τόν ἀνήφορο, μισή ὥρα ποδαρόδρομο, γιά τόν τόπο τῆς ἀναδάσωσης. Κρεμάσαμε τοῦς τροβάδες καί τά παλτά ψηλά στά πεῦνα νά μήν τά φθάνουν τά τσοπανόσκυλα καί ἀρχίσαμε τή δουλειά. Κάθε ἄνδρας θά ἄνοιγε 60 λάκηους καί κάθε γυναῖκα θά φύτευε 100 φυτάρια πεύκης στό ὀκτώωρο ἐργασίας. Ἡ τιμή τοῦ ἡμερο-

μισθίου, εκτιμωμένη σε είδη πρώτης ανάγκης του τόπου, ήταν δύο κιλά λάδι για τους άνδρες και ένα ζευγάρι λαστιχένια παπούτσια για τις γυναίκες.

Αφησα τον επιστάτη να κάνει τη δουλειά του και πήρα πάλι τον κατήφορο για το Φυτόριο. Τα δενδρύλλια έπρεπε να βγούν με προσοχή, να συσκευασθούν και να προωθηθούν φορτωμένα στα ζώα σε ξύλινα κιβώτια μέχρι το δάσος. Είχα πλησιάσει σ'ένα ξέφωτο όταν φηλά σ'ένα πεύκο πήγε και κάθισε φλύαρη μιά τσίχλα. Έκανα να την προσπεράσω αλλά το δίκαννο με βάραινε στον ώμο μου. Γύρισα, σήκωσα το όπλο και την σημάδεψα. Κελάρισε ακόμη μιά φορά, έκανε μιά στροφή φηλά στην τούφα του δένδρου, τείναζε τα φτερά της και ξανακάθισε ήσυχια. Δίστασα για λίγο να την τρομάξω και λυπήθηκα το φυσίγγι μου. Όμως πυροβόλησα. Η τούφα ταρακουνηθηκε βίαια από τα σπάγια, κουρεύθηκε από τις βελόνες και άφησε το πουλί να πέσει άφυχο, κατρακυλώντας σαν κουρέλλι από κλαρί σε κλαρί, για να καταλήξει μ'έναν μακάβριο γδοῦπο στο γρασίδι στη ρίζα του δένδρου. Πλησίασα με αργό βηματισμό και το σήκωσα φηλά από τη φτερούγα του. Ήταν μαραμένο, ζεστό, με μιά σταγόνα αίμα στο ράμφος του. Συνέχισα τον δρόμο μου για την παράγκα με γοργό βηματισμό. Ήταν ένας καλός μεζές που θα συμπλήρωνε το μεσημέρι το φαγητό μου.

Στο Φυτόριο δεν κάθισα πολύ. Λίγο πιο κάτω ήξερα μιά συστάδα από γέριμες βελανιδιές όπου γρέκι-αζαν τα πρόβατα των βοσκών της περιοχής. Εκεί είχα ιδεί άλλοτε κοπάδια από φάσες να κάθονται σαν όμβρέλ-

λα στίς κορυφές τους καί θά ἦμουν τυχερός ἂν τίς ξανάβρισκα τώρα. Τό μέρος ἦταν ὑψημένο μέ νότια ἔκθεση καί θά ἔπρεπε νά κυττάξω ἂν θά μπορούσαμε νά ἐργαζόμαστε ἐκεῖ ὅταν ἐπάνω τό ἔδαφος θά ἦταν παγωμένο ἢ τό χιόνι στρωμένο. Τήν βροχή δέν τήν ὑπολογίζαμε. Ἐπρεπε νά τελειώσει ἡ δουλειά μας πρίν μπεῖ ὁ βαρῦς χειμώνας καί νά γράφει ὁ καθένας τό μεροκάματό του. Γιά ποιό λόγο ἄλλωστε ὅλοι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι ἄφησαν τό τζάκι τους καί ξημεροβραδυάζονταν στούς λόγγους παλεύοντας μέ τίς λάσπες καί τό κρύο;

Κάθισα κάπου εἴκοσι λεπτά κάτω ἀπό τίς βαλανιδιές ἐνεδρεύοντας τίς φάσες. Ἦμουν ὅμως ἄτυχος αὐτή τή φορά. Καί ἐπειδή δέν εἶχα περισσότερη ὑπομονή νά ξεροσταλιάζω μόνος μου στή ρίζα ἐνός δένδρου, μέ τό δίκαννο στά σκέλια μου, πῆρα τόν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Ἀκολούθησα τό ἴδιο μονοπάτι γιατί ἦταν καί τό μοναδικό. Πέρασα μιά ἐρειπωμένη καλύβα καί ἕνα καταστραμένο μανδρί καί μπῆκα στό πυκνό πευκοδάσος ἀφήνοντας πίσω μου τό ζέφωτο μέ τίς βαλανιδιές. Ἀλλά δέν εἶχα κάμει παρά λίγα βήματα ὅταν, καθώς ἀνεβαίνα ἕναν λασπόδρομο, παρατήρησα μέ κάποια ἀπορία στήν ἀρχή καί μέ ἕνα συναίσθημα πού γιά μιά στιγμή μοῦ ἄφησε ἕνα κενό μέσα μου, ὅτι πάνω ἀπό τά ἴχνη τῆς ἀρβύλας μου εἶχαν ἀποτυπωθεῖ καθαρά τά πέλματα μιᾶς ἀρκούδας πού ἀκολουθοῦσε τόν ἴδιο μέ μένα δρόμο. Ἐμείνα ἔτσι γιά μιά στιγμή ἀναποφάσιτος καί κατόπιν ἄφησα τό μονοπάτι καί ἄρχισα νά ἀνεβαίνω προσεκτικά τήν κορυφογραμμή ἐνός λοφίσκου ἐπιδιώκοντας ἔτσι νά ἔχω ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερη ὀρατότητα γύ-

ρω μου. Δυο πράγματα, σκέφθηκα, έπρεπε νά συμβαίνουν. Η ή άρνούδα μέ μυρίσθηκε όταν κατέβαινα τό μονοπάτι καί άφοϋ άνέμενε νά προσπεράσω συνέχισε καί αύτή ύστερα τόν δρόμο της, όποτε μετά από 20 λεπτά περίπου πέρασαν από τότε θά έπρεπε ήδη νά ήταν κάπως μακρύτερα, ή τό πλέον πιθανόν νά πέρασε άργότερα όποτε άσφαλώς θά βρίσκονταν κάπου εκεί κοντά.

Όχι καί νά συνέβαινε θεώρησα καλό νά βρω μία θέση πού νά μου παρέχει όρατότητα καί προστασία από ένδεχόμενη επίθεσή της καί νά παραμείνω εκεί για λίγη ώρα ώστε νά της δώσω τόν καιρό νά απομακρυνθεί πέρα από τίς παράγκες. Δυο βήματα πιο πάνω ήταν μία προεξοχή ενός χωμάτινου όγκου όπου θά μπορούσα, παίρνοντας μία άνάσα, νά κάνω μία πιο σίγουρη παρατήρηση γύρω μου. Δεν είχα όμως προλάβει νά ολοκληρώσω τή σκέψη μου όταν ξαφνικά, είκοσι μέτρα περίπου πιο πάνω, άκουσα έναν άνεπαίσθητο κατ'άρχήν θόρυβο έπειτα είδα κάτι χαμόκλαδα νά κινουγνται βίαια προς τό μέρος μου νά παραμερίζονται καί ενώ άσυναίσθητα πλησίαζα στόν κορμό ενός γέρικου πεύκου καί σήκωνα τό δέκανο επί σκοπόν, είδα νά πετάγεται μπροστά μου άλαφιασμένος ένας χωρικός μέ μαύρα χονδρά ρούχα, τραγιάσκα καί έναν τροβά στόν ώμο του. Άνέπνευσα. Καλά πού δεν πυροβόλησα.

Κατέβασα τό όπλο τή στιγμή πού αυτός είχε ήδη σταθεϊ μπροστά μου καί μέ καλημέριζε μέ έκδηλη τή χαρά του για τήν παρουσία μου στο δάσος. Λίγα βήμα-

τα πιδ πάνω είχε ανταμώσει την αρκούδα, γι' αυτό έ-
τρεχε. Πήγαινε, λέει, φαγητό στον αδελφό του που βο-
σκοῦσε τὰ πρόβατα πιδ κάτω. Έρχονταν από τὸ χωριδ.
Δέν ακολουθήσε ὅμως τὸ μονοπάτι γιὰ νά κόψει δρόμο.
'Αλλά ἐσύ, μέ ρώτησε, πῶς δέν φοβάσαι μόνος σου σ' αὐ-
τὴ τὴν ἐρημιά; 'Ανταλλάξαμε μερικές κουβέντες ἀκόμη
γιὰ τὸ κυνήγι, τὸν καιρό καί τὰ ζωντανά του καί κατό-
πιν ἔφυγε ἀφοῦ μου συνέστησε νά μὴν κυκλοφορῶ μόνος
μου σ' αὐτὰ τὰ μέρη ἔστω καί ὀπλισμένος καί νά προ-
σέχω πολύ.

Εἶχε πλέον ἀπομακρυνθεῖ ἀρκετά ἀπὸ τὸ ξέ-
φωτο ὅταν διαπίστωσα ὅτι τὰ φυσίγγια που εἶχα μαζί
μου ἦταν ὅλα γιὰ πουλιά. Ἡ πρώτη ὅμως ἐντύπωση ἀπὸ
τὸ ξάφνιασμα τῆς αρκούδας εἶχε περάσει. Ἐτσι συνέχισα
τὸν δρόμο μου.

'Ανέβηκα πάλι ὡς τὸ συνεργεῖο τῶν ἀναδασώ-
σεων γιὰ νά ἐπιβλέψω τίς ἐργασίες. Ὄταν κοντὰ τὸ ἀπό-
γευμα πήραμε τὸν δρόμο τοῦ γυρισμοῦ κοπάδι, γιὰ τίς
παράγιες, ἀντηχοῦσαν τὰ βουνά ἀπὸ τίς φωνές καί τὰ
τραγούδια μᾶς, ἄν καί ἡ βροχή εἶχε περονιασει τὸ κό-
καλο. Σκορπισμένοι στὸ δρόμο παρῆες-παρῆες πιάσαμε
τὴν φιλοκουβέντα καί τὰ πειράγματα. Οἱ Λυκορραχίτες
εἶναι ἄνθρωποι μέ κέφι ἀκόμη καί τίς ὥρες τῆς δουλει-
ᾶς που ἡ κούραση γλαρώνει.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ ἐνέδρα

Κυριακή πρωί καί εἴμαστε κρυμμένοι, ἐγώ μέ ἓναν Δασοφύλακα, πίσω ἀπό μιὰ συστάδα δένδρων κοντά ἐτήν εἴσοδο τῆς Κόνιτσας. Εἶχε μιὰ θαυμάσια ἀνοιξιὰ-τικη λιακάδα. Θά μοῦ ἄρεσε νά μείνω ἐκεῖ στο γρασίδι ὅλη τῆ μέρα, ἀλλά τὰ ὑπηρεσιακά μου καθήκοντα δέν μοῦ τό ἐπέτρεπαν. Τά δένδρα ἦταν μπουμπουκισμένα. Ἐνα ἀπαλό καί μυρωδάτο ἀεράκι χαίδευε τὰ φηλά χορτάρια στά χωράφια. Οἱ πλαγιές τῶν γύρω βουνῶν εἶχαν ἀρχίσει νά πρασινίζουν.

Σέ λίγη ὥρα πέρασαν ἀπό ἐκεῖ δύο γυναικοῦλες μέ τὰ γαϊδουράκια τους φορτωμένα καυσόξυλα πού πηγαιναν νά τὰ πουλήσουν ἐτήν πόλη. Βγήκαμε ἀπό τόν κρυφώνα μας καί τίς σταματήσαμε.

- Ξέρετε ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ μεταφορά καυσοξύλων χωρίς ἄδεια τοῦ Δασαρχείου; τίς ρώτησα.

- Ξέρουμε, μοῦ εἶπαν, ἀλλά εἶπαμε νά βγάλουμε καμιὰ δραχμή γιά τίς ἀνάγκες τῶν σπιτιῶν μας.

- Σέ ποιόν θά τὰ πουλήσετε;

- Νά, ἐδῶ ἐτήν ἀγορά, σέ ὅποιον βροῦμε.

- Ἀπό ποιό δάσος τὰ κόψατε; ἐπέμεινα πάλι ἐγώ.

- Ἀπό τοῦ Μάζιου, μοῦ εἶπαν φοβισμένες.

- Τώρα θά δεῖτε τί θά πάθετε, εἶπα, θά σᾶς κάνω μήνυση καί θά πάτε στο δικαστήριο νά σᾶς τιμωρήσει, δώστε μου τίς ταυτότητές σας. Μοῦ τίς ἔδωσαν μέ κατεβασμένα τὰ κεφάλια. Ἄντε, πηγαίνετε τώρα καί ἄλλη φορὰ ἂν σᾶς ξαναπιάσω νά κουβαλάτε καυσόξυλα θά σᾶς

πάρω καί τὰ γαιΐδουράκια σας. Έφυγαν βιαστικές καί φορτώθημα ἐγώ τήν εὐθύνη τῆς δικαιολογίας ἀπέναντι στόν Δασάρχη. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ Δασοφύλακας δέν κοινολόγησε τή χάρη πού τούς ἔκανα.

Κρυφτήσαμε πάλι πίσω ἀπό τὰ δένδρα. Πλησίαζε 10.00 ἡ ὥρα ὅταν εἶδαμε μιᾶ ομάδα ἀπό τέσσαρες κυνηγούς νά μᾶς πλησιάζουν. Βγήκαμε στό δρόμο καί τούς καλημερίσαμε. Ἦταν ὅλοι γνωστοί μας ὑπάλληλοι. Τούς ρώτησα πῶς πῆγε τό κυνήγι καί τούς ἐρεῦνησα πρόχειρα τὰ σακκίδια τους. Τούς ἄφησα καί μᾶς προσπέρασαν. Ἦταν ἡ ἐποχή πού ἐπιτρέπονταν τό κυνήγι μόνο γιά τριγόνια.

Σέ λίγο φύγαμε κι ἔμελλε γιά τό Δασαρχεῖο. Βρήκαμε ἐκεῖ ἕναν παλαιό Δασικό πού ἐρῦονταν λέγοντας ὅτι στήν τοποθεσία Βίγλα κόβουν ἀνευδχλητα καυσόξυλα καί φτιάχνουν κάρβουνα καί ἀσβεστοκάμινα. Εἰδοποιήσαμε τήν Ἀστυνομία καί μᾶς ἔστειλε ἕναν Χωροφύλακα. Μπήκαμε καί οἱ τρεῖς σ' ἕνα ταξί καί σέ λίγη ὥρα βρισκόμασταν στή Βίγλα. Ὁργώσαμε τό ρουμάνι φάχνοιας γιά τούς λαθροῦλοτόμους ὡς τό ἀπόγευμα. Οἱ ἔρευνές μας ὅμως ἀπέβησαν ἀκαρπες. Καθίσαμε ἀρκετή ὥρα κοντά στόν αὐτοκινητόδρομο ἀλλά δέν φάνηκε κανένα αὐτοκίνητο μέ καυσόξυλα νά ἔρχεται ἀπό τό Δέμα. Ἡ καταγγελία ἦταν ἀνώδυμη καί μάλλον παραπλανητική. Ὅπως μοῦ εἶπε ὁ Δασοφύλακας, ἐκεῖ σέ μιᾶ ἀσβεστοριά, πρίν λίγα χρόνια, οἱ λαθροῦλοτόμοι πέταξαν μέσα στήν ἀσβέστη ἕναν Δασικό πού πῆγε νά τούς συλλάβει.

Ἀπαγοητευμένοι κατευθυνθήκαμε πρός τήν γέ-

φυρα του Βοϊδομάτη και φάγαμε πρόχειρα ό,τι είχαμε στα σακίδια μας. Ήπιαμε κρύο νερό από το πεντακάθαρο ποτάμι και γεμίσαμε τα παγούρια μας. Τότε έγω πρότεινα να πάμε ως την πέτρινη γέφυρα μήπως φανεί κανείς παράνομα πέστροφες. Μόνο στην βασίλισσα Φρειδερίκη επιτρέπονταν εκεί τό φάρμα. Πήγαμε αλλά δεν βρήκαμε κανέναν. Έλεγαν τότε πως ένας φαράς ντόπιος είχε πιάσει στον Βοϊδομάτη μία πέστροφα που ζύγιζε 7 1/2 κιλά.

Επιστρέφοντας πεζοί για την Κόνιτσα είδαμε στο δρόμο ένα φορτηγό αυτοκίνητο φορτωμένο ξυλεία που κατευθύνονταν στα Γιάννενα. Το σταματήσαμε και κάναμε έλεγχο στο φορτίο. Ο οδηγός του ήταν έφοδιασμένος κανονικά με την πιστοποίηση μεταφοράς ξυλείας του Δασαρχείου.

Φθάνοντας μετά από καμιά ώρα περίπου πορεία στη γέφυρα του Άωου, αποφασίσαμε να κρυφθούμε κοντά στα πλατάνια, γιατί γίνονταν συχνά εκεί λαθροϋλοτομίες. Μοναδικό μνημείο όμορφιάς της φύσης ή χαράδρα του Άωου με την όργιώδη βλάστηση και τα άγριόγυδα, όπως και το φαράγγι του Βοϊδομάτη με τα σπάνια βότανα και τις κάθετες πλαγιές του.

Είχε νυχτώσει καλά όταν άκουσαμε ποδοβολητό ζώων που έρχονταν προς τό μέρος μας. Σε λίγο διακρίναμε τον λαθροϋλοτόμο που έρχονταν σαν γαμβρός τραβώντας από τό καπίστρι δύο μουλάρια φορτωμένα πριστή ξυλεία (πλάκες από ρόμπολο). Όταν βγήκαμε μπροστά του και τον σταματήσαμε δεν έκανε καμιά προσ-

πάθεια νά φύγει. Είπε μόνον ότι πουλώντας τή ζυλεία
θά έβαζε κανένα μεροκάματο για τήν οίκογένειά του.
Πήραμε τά στοιχεΐα τής ταυτότητάς του, μετρήσαμε τΐς
διαστάσεις τής ζυλείας καί συντάξαμε επί τόπου τήν
έκθεση κατασχέσεώς της. Δεν πήγα έγώ στο δικαστήριο,
έβαλα τόν Δασοφύλακα νά κάνει τήν μήνυση καί νά πα-
ραστεί στο Είρηνοδικείο κατά τήν εκδίκασή της.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Νυχτερινή περιπέτεια στα σύνορα

Με άνωθυμη έπιστολή στο Δασαρχείο Κονίτσης μās πληροφοροῦσαν ότι στο χωριό Καλόβρυση κάποιου ντόπιοι χωρικοί είχαν σκοτώσει δύο άγριογούρουνα σε έποχή που άπαγορεύονταν τό κυνήγι τους. Φύγαμε άμέσως με έναν Δασολόγο για την Καλόβρυση προκειμένου να κάνουμε άνακρίσεις. Άπέναντι από τό χωριό, σε μία άπόσταση 100 μέτρων περίπου, ό Σαραντάπορος άποτελεί τό σύνορο με την Άλβανία. Στη γέφυρα του ποταμού ήταν ένα φυλάκειο με Άλαβανούς στρατιώτες και πίσω μās, στο βουνό, τό Έλληνικό φυλάκειο.

Είχε νυχτώσει καλά όταν κατά πρόταση του Προέδρου της Μελισσόπετρας, που έτυχε να βρίσκειται στην Καλόβρυση, πήραμε τον δρόμο για τό χωριό του όπου και θα διανυχτερεύαμε, γιατί με τίς άνακρίσεις μας στην Καλόβρυση δεν ήταν καθόλου φιλική για μās ή άτμόσφαιρα. Θα χρειαζόμασταν κάπου δύο ώρες πορεία σ'ένα πυκνοδάσωμένο βουνό ως την Μελισσόπετρα.

Προχωρούμε λοιπόν άνηφορίζοντας στο βουνό με έναν φακό στο χέρι κατά μήκος ενός χειμάρρου, παρτα με τούς γρύλους και τά νυχτοπούλια. Μετά από μία ώρα πορεία είχαμε φθάσει κοντά στην κορυφή του βουνού σ'ένα ζέφωτο όπου ήταν ένα έκκλησάκι και έτοιμαζόμασταν να ξεκουρασθοῦμε όταν ξαφνικά άρχισε να μās βάζει τό πολυβόλο από φυλάκειό μας. Η κυκλοφορία έξω από τό χωριό άπαγορεύονταν τότε μετά την δύση

τοῦ ἡλίου. Μᾶς εἶχε πεῖ ὅμως ὁ Πρόεδρος ὅτι γνωρίζει τοὺς στρατιῶτες τοῦ φυλακείου καὶ ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνη ἂν πέφταμε σὲ καμιὰ ἐνέδρα τους.

Σβύσαμε τὸν φακὸ καὶ ἀλαφιασμένοι τρέξαμε νὰ κρυφθοῦμε πίσω ἀπὸ τοὺς κορμούς μιᾶς συστάδας ἀπὸ βαλανιδιές ἐνῶ οἱ σφαῖρες σφύριζαν γύρω μας. Παγιδευμένοι ὅμως ἐκεῖ ὑπῆρχε φόβος νὰ μᾶς βρεῖ καμιὰ σφαῖρα, γι' αὐτὸ ἀποφασίσαμε νὰ ἐπιστρέψουμε στὴν Καλδβρυση. Ἐτσι σὲ μιὰ στιγμή πού κόπασε τὸ κρατάλισμα τῶν ὅπλων τρέξαμε καὶ χωθήκαμε σ' ἓνα ρέμα, μέσα στὸ σκοτάδι.

Τὸ ρέμα ἦταν γεμάτο χαμόδενδρα πού ἐμπόδιζαν τὴν κάθοδό μας πρὸς τὸ χωριὸ, ἐνῶ ἡ κοίτη του ἦταν ἀνώμαλη μὲ μεγάλες πέτρες καὶ λακκοῦβες μὲ νερά. Προχωροῦσαμε σκυφτά καὶ βιαστικὰ παραμερίζοντας τὰ κλαδιὰ καὶ σκοντάφτοντας ἐδῶ κι' ἐκεῖ καταϊδρωμένοι καὶ πελαγωμένοι.

Ἀλλὰ δὲν ἔφθαναν ὅλα αὐτὰ. Ἐαφνικὰ ξεμπούκαραν μπροστὰ μας καμιὰ δεκαριά σκυλιὰ, μεγαλόσωμα σὰν μοσχάρια, πού ξεπετάγονταν γαυγίζοντας μὲ μανία μέσα ἀπὸ τὰ κλαδιὰ καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ μᾶς κατασπαράξουν. Μιὰ ὥρα ἀνηφορίζοντας κάναμε δύο ὥρες στὴν ἐπιστροφή γιὰ τὸ χωριὸ. Στὸ μεταξύ ἀκούγοντας τοὺς πυροβολισμούς οἱ κάτοικοι, εἶχαν βγεῖ ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια τους καὶ μᾶς περίμεναν ἐκεῖ σ' ἓνα μεγάλο ἀλώνι στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ ἐνῶ τὰ σκυλιὰ γαύγιζαν ἀηδμη βραχνιασμένα.

Ὅπως μᾶς εἶπαν, τὰ σκυλιὰ αὐτὰ εἶχαν ἀμυνθεῖ

ἀποτελεσματικὰ σέ μιὰ ομάδα Γερμανῶν πού εἶχε ἔρθει
ξαφνικὰ στό χωριό τους στήν κατοχή καί ἔδωσαν ἔτσι τήν
εὐκαιρία στούς κατοίκους νά ἐγκαταλείψουν τό χωριό
καί νά κρυφθοῦν στό βουνό. Ἐκτοτε κάθε σπίτι διατη-
ρεῖ ἀπό ἕναν τουλάχιστο σκύλο πού περιφέρεται ἀδέ-
σποτος τήν νύχτα στούς δρόμους τοῦ χωριοῦ.

Εἴμασταν ἔτσι ἀναγκασμένοι νά κοιμηθοῦμε σ'
αὐτό τό χωριό. Μοῦ ἔλαχε νά φιλοξενηθῶ στό σπίτι πού
ἦταν στήν ἄκρη τοῦ χωριοῦ δίπλα στό ἀλώνι. Ἦταν ἕνα
καινούργιο σπίτι μέ μεγάλα δίφυλλα παράθυρα πού δέν
ἀπεῖχαν ἀπό τό ἔδαφος περισσότερο ἀπό δύο σπιθαμές.
Ἐτσι καθώς τά σκυλιὰ ὅλη τήν νύχτα εἶχαν συνέλευση
στό ἀλώνι δέν κοιμήθημα οὔτε ὥρα. Εἶχα τήν ἐντύπωση
πώς συσκέφτονταν ἄν θά ἔπρεπε νά μέ φᾶνε. Ἐβαζαν τό
ἕνα μετά τό ἄλλο τά κεφάλια τους κολλητὰ στό τζάμι
καί μέ κυττοῦσαν ἐρευνητικά προκειμένου νά διαμορ-
φώσουν γνώμη. Ἄν ἀπεφάσιζαν νά τό σπάσουν σίγουρα
θά μέ κατασπαραζαν. Ὄταν ξημέρωσε ἦμουν ξεθεωμένος
ἀπό τήν ἀγρυπνία. Βιασθήκαμε νά φύγουμε τό πρωῖ γιά
τήν Κόνιτσα καί ἔκανα ὄρκο νά μήν ξαναπατήσω σ' αὐτό
τό χωριό.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὸ δασικὸ φράγμα στὸ Κεράσοβο

Τὸ φράγμα στὸν Βουρκοπόταμο, πού πηγάζει ἀπὸ τὸν Σμόλινα καὶ ἐνώνεται στὸν κάμπο τῆς Μόλιστας μὲ τὸν Σαραντάπορο, ἦταν τὸ μεγαλύτερο στὴν Ἠπειρο πού κατασκεύασε ἡ Δασικὴ Ὑπηρεσία. Εἶχε μῆκος 40 μ. καὶ χτίσθηκε κοντὰ στὸ χωριὸ Κεράσοβο ἀπὸ ντόπιους μαστόρους καὶ ἐργάτες.

Ἡ μαστορικὴ ἦταν παράδοση στὰ χωριά τοῦ Γράμου καὶ τοῦ Σμόλινα καὶ εἶχα τὴν εὐκαιρία σὰν ἐπιβλέπων Δασικὸς (ἐργοδηγός) νὰ μνηθῶ στὴν τέχνη τους ἀλλὰ καὶ στὰ χούγια τους καὶ στὴν γλῶσσα τους (κουδαρίτικα). Κατέγραφα σ' ἓνα μπλόκ τὶς ἰδιωματικὲς λέξεις καὶ φράσεις πού χρησιμοποιοῦσαν τὶς ὁποῖες δημοσίευσα στὸ περιοδικὸ "ΚΟΝΙΤΣΑ".

Στὸ ἔργο αὐτὸ ἀπασχολοῦνταν γύρω στὰ 30 ἄτομα μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ γυναῖκες πού κουβαλοῦσαν πέτρες μὲ τὰ μουλάρια ἢ ἔφτιαχναν τὸ χαρμάνι ἢ κοσκίνιζαν τὴν ἄμμο. Ὁ ρυθμὸς ἐργασίας καθορίζονταν ἀπὸ τοὺς πρωτομάστορες περισσότερο παρά ἀπὸ τὸν ἐπιστάτη. Ἐργάζονταν ὅλοι μὲ μεράκι. Ψιλοκουβέντιαζαν βέβαια συχνὰ τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς, πειράζοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ὅμως οὔτε ἡ τεμπελιὰ οὔτε ἡ φεύτικη δουλειὰ περνοῦσαν. Ὅλο τὸ ἐργοτάξιο ἔσφυζε ἀπὸ ζωῆ. Ἄλλοι ἔχτιζαν ἀγκαλιάζοντας τὶς πέτρες στὴν ποδιὰ τους σὰν νὰ ἦταν τέκνα τους, ἄλλοι κουβαλοῦσαν τὸ χαρμάνι μὲ τοὺς τενεκέδες καὶ τὶς πέτρες μὲ

τίς καζάνες ἢ πελεκοῦσαν τίς πέτρες πού μέ φουρνέλλα προμηθευόμασταν ἀπό τούς γύρω βράχους ἢ ἔσπαγαν τίς πέτρες μέ τίς βαριές ἀγκομαχώντας. Ὅλο τό ἔργοτάξιο ἔμοιαζε μέ μελισσολόϊ καθώς τό παρακολουθούσαμε μέ ἕναν Δασολόγο καί τόν ἐπιστάτη ἀπό φηλά ἀπό τήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ.

Ποτέ δέν μάς ἔδωσαν ἀφορμή νά τούς παρατηρήσουμε. Κι ἄν χρειάζονταν κάπου νά ἐπεμβοῦμε τό ἀντιμετώπιζαν μέ καλαμπούρι. Ἦταν ὅμως ἕνας μιναδδρος πού ἔφτιαχνε μέ τήν παραμίνα του τρύπες γιά τά φουρνέλλα πού μέ ἔφερε σέ δύσκολη θέση. Ὅταν χρειάσθηκε νά τοῦ ὑποδείξω κάτι στή δουλειά του, ξύνισε τά μοῦτρα του. Παραξενεύθηκα καί τό ἀνέφερα ἀμέσως στόν Δασολόγο πού μοῦ ἐξήγησε ὅτι τόν εἶχαμε προσλάβει σ'αὐτή τή δουλειά μέ τήν ἐντολή κάποιου βουλευτή καί ὅτι δέν μπορούσαμε νά τόν διώξουμε.

Μέ τά ἔργα αὐτά πού ἔκανε ἡ Δασική Ὑπηρεσία καθώς καί τίς ὑλοτομίες καί τίς ἀναδασώσεις, ἐνίσχυε τήν οἰκονομία τῶν χωριῶν πού ἦσαν φτωχά λόγω τοῦ πρόσφατου πολέμου στήν περιοχή αὐτή. Τά μεροκάματα ὅμως αὐτά δέν κάλυπταν τίς ἀνάγκες γιά ἐργασία τοῦ Κεράσοβου. Ἐτσι ἦταν τυχερός ὁποῖος ἔβρισκε μιὰ δουλειά ἐργάτη στά Δασικά ἔργα κοντά στό χωριό του. Τί χαρά ἀλήθεια ὅταν ἔρχονταν ὁ Ταμίας ἀπό τά Γιάννενα γιά τήν πληρωμή τους. Γεμάτα τά Καφενεῖα τό βράδυ καί πολλαπλάσια τά κεράσματα σχετικά μέ τίς ἄλλες βραδυές. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ μάς ἀγαποῦσαν ἀλλά κι ἔμεῖς εἴμασταν καταδεκτικοί μαζί τους.

Ὁ Βουρκοπόταμος ἦταν ὕπουλο ποτάμι καί στίς μεγάλες νεροποντές θδλωνε ἀπό τή λάσπη πού κουβαλοῦσε. Παλαιότερα, διηγοῦνται, ἔφαγε πολλά στρέμματα καλλιερ-γημένης γῆς στό πέρασμά του ἀπό τόν κάμπο τῆς Μόλι-στας. Τά φράγματα καί οἱ πρόβολοι τῆς Δασικῆς Ὑπηρε-σίας εἶχαν ἀκριβῶς αὐτό τό σκοπό, νά σταθεροποιήσουν τήν κοίτη του καί νά ἐξασφαλίσουν τό χωριό Κεράσο-βο ἀπό πιθανή κατολίσθηση τοῦ ἐδάφους, ὅπως ἔγινε στό χωριό Πουρνιά.

Ὅταν σιάβαμε τά θεμέλια τοῦ φράγματος αὐτοῦ καί ἐνῶ στό Κεράσοβο ἦταν καλοκαιρία, ἔπιασε στόν Σμόλινα μιᾶ ξαφνική νεροποντή καί τό ποτάμι θέριεφε τόσο γρήγορα πού μόλις προλάβουμε νά πάρουμε ἀπό τά θεμέλια τήν ἀντλία νεροῦ καί τά διάφορα ἐργαλεῖα μας. Ἐτσι ἀναγκασθήκαμε νά πληρώνουμε μεροκάματο μιᾶ ἐργάτρια πού ἀνεβασμένη σ' ἓναν λόφο μᾶς εἶδο-ποιοῦσε ἔγκαιρα πότε ἔβρεχε στόν Σμόλινα κι ἄν ὑ-πῆρχε κίνδυνος γιά τό ἐργοτάξιο. Ἡ λεκάνη ἀπορροῆς τοῦ Σμόλινα ἐξυλεύετο ἔντονα ἀπό τοῦς χωρικούς καί ἐπίσης ἐβόσκετο. Ἐτσι τά ὄμβρια νερά δέν συγκρατοῦν-ταν ἀπό τό ἔδαφος.

Τό βράδυ μετά τή δουλειά μαζευδμασταν ὅλοι ἐμεῖς οἱ Δασικοί στό Καφενεῖο ὅπου πίναμε μπύρα καί τρώγαμε κεμπάπ στή σούβλα. Εἶχαμε ἐνοικιάσει ἓνα σπι-τι ὅπου βολευδμασταν ὅλοι οἱ Δασικοί καί μᾶς μαγεί-ρευε ἡ σπιτονοικοκυρά μας. Στό πανηγύρι τόν Ἰούλιο εἶχαμε φήσει δικό μας ἀρνί στή σούβλα καί στήσαμε τόν δικό μας χορό στήν πλατεία. Ὅταν ἦρθε ἡ σειρά

μου νά χορέψω "μπροστά" παράγγειλα στους γύφτους ένα χασαποσέρβικο χορό. Σείσθηκε ή πλατεία από τά χειροκροτήματα καί ζητοῦσαν νά μήν σταματήσω τό χορό. Ἦμουν καλᾶ προπονημένος στό χορό ἀπό τή Δασική Σχολή ὅπου μερικοί σπουδαστές ὀργανώναμε τά Σαββατοκύριακα χορό, μέ κρασί καί μεζέδες, στά δωμάτια ποῦ νοικιάζαμε.

Ἡ μπύρα ἔρευσε ἄφθονη ἐκείνη τή βραδυά. Οἱ πιδ πολλές μπύρες ἦταν κερασμένες. Τά ἄδεια μπουκάλια τά βάζαμε κάτω ἀπό τό τραπέζι μας σέ σωρό, ἠάνοντας ἔτσι ἐπίδειξη τῆς καταναλώσεως. Λίγο πρίν φύγουμε, μετά τά μεσάνυχτα, ὁ σωρός αὐτός ἀνέβηκε ὡς τήν ἐπιφάνεια τοῦ τραπεζιοῦ.

Καλοκαιρινή ζωή στο Γράμμο

Νυχτερινή εικόνα σ'ένα ξέφωτο στο δάσος στον Γράμμο: Τριγύρω χονδρές και εύθυτενείς όξυές, στεφανωμένες με σκουροπράσινα κλαδιά. Το όλογιομο φεγγάρι για προβολέας. Στη μέση στο ξέφωτο, μία τεράστια φωτιά συναγωνίζεται να φθάσει στο ύψος τής όξυές. Οι ανάλαμπές της κάνουν τής σκιές τών δένδρων να χορεύουν ξέφρενα. Δυο έργάτες κουβαλούν σέρνοντας ένα μεγάλο κούτσουρο να τό πετάζουν στη φωτιά να γίνει πιο μεγάλη από τήν προηγούμενη νύχτα. Άλλοι πετούν επάνω της κλάρες. Πέντε - έξη πάλι που χαζεύουν τή φωτιά σηκώνουν τής πέτρες όπου κάθονται και τής έναποθέτουν πιο μακριά από τή φωτιά. Κοντά στο δρόμο που διασχίζει τό ξέφωτο κείτονται ξαπλαταριά πολλά κούτσουρα που περιμένουν τό φορτηγό αυτοκίνητο να έρθει να τά φορτώσει. Απέναντι μία μεγάλη παράγκα όπου μένουν οί έργάτες και πιο απόμερα ή σκηνή τών Δασικών. Έξω από τήν παράγκα σέ ήμικύκλιο οί έργάτες έχουν ανάφει φωτιές και βράζουν τό φαγητό τους σέ κατσαρόλες που ακουμπούν πάνω σέ δυο πέτρες. Και πιο εκεί φωνές και τρεχάματα από άλλους έργάτες που παίζουν τήν "γουμάρα" κυνηγώντας μέ μαγιοῦρες ένα κονσερβοκούτι να τό βάλλουν σέ μία λακκούβα. Εικόνα φανταστική που κάποτε ξεγελάσθηκα και πήρα τήν φωτογραφική μηχανή μου να τήν αποθανατίσω στο φως του φεγγαριού.

Φτιάχναμε τόν δασικό δρόμο από τό Πλημάτι προς τήν Αετομιλίτσα. Καλοκαίρι εδώ στη σκηνή που

τὸ ράντζο τῆς ἀντί γιὰ στρῶμα ἦταν φορτωμένο μὲ φτέρες.

Πρωῖνὸ ξύπνημα νωρίς, μὲ τίς φλυαρίες καὶ τὰ φτερουγίσματα τῶν πουλιῶν στὰ δένδρα. Οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου χρύσιζαν στὰ γυαλιστερά φύλλα τῆς ὄξυας. Τὰ διάφορα ζουζούνια ἔπιαναν μεροκάματο στὸν χλωροτάπητα τοῦ δάσους. Τὸ ἴδιο κι' ἐμεῖς. Χαρὰ μας ἡ ἐργασία. Μὲ τὴν κλίτσα στὰ χέρια σεργιάνιζα ἐπιβλέποντας τίς σιδρπιές ἐργασίες τοῦ ἐργοταξίου καὶ ὅλα ἔπαιρναν τὸν ρυθμὸ τους. Ἦταν ἐπίσης ἐκείνη ἡ διαύγεια τῆς ἀτμόσφαιρας, ὁ δροσερὸς ἀέρας καὶ ἡ θεὰ τῶν γύρω δασωμένων βουνῶν. Κάτω στὶς σκιερὲς ρεματιές ἔσερνε βιαστικὸς τὰ πλοκάμια τοῦ ὁ Σαραντάπορος. Μόνη παραφωνία ὁ βρυχηθμὸς τῆς μπουλντόζας καθὼς ὄργωνε μὲ ζόρι τὴ γῆ.

Τὸ ἀπόγευμα γυρίζαμε στὸν καταυλισμὸ μας ἀργά, παρέες-παρέες, μὲ τὰ ἐργαλεῖα τῆς δουλειᾶς στὶς πλάτες καὶ ξανάρχιζε ἡ ζωὴ στὸ ξέφωτο. Καὶ μὲ πόση ὄρεξη τρώγαμε τὸ λιτὸ φαγητὸ μας. Νεοπροσληφθέντες ὑπάλληλοι, μὲ τὸν Μπάμπη τὸν Δασικὸ, κάναμε οἰκονομίες νὰ ἀγοράσουμε τόσα πράγματα πού ὄνειρευόμασταν παιδιά. Μιὰ φορὰ ἀγοράσαμε ἓνα ἀρνί ἀπὸ τοὺς Σαρακατσάνους πού ξεναλοκαίριαζαν τὰ κοπάδια τους στὰ γύρω βουνά καὶ τὸ φήσαμε στὴ σούβλα. "Ἐπιασα φίλο μου καὶ ἓναν μεγάλο σκύλο τους, πού στὸ λαιμὸ του εἶχε ἓνα ἀγναθωτὸ στεφάνι γιὰ νὰ μὴν τὸν δαγκώνουν οἱ λύκοι.

Ὁ φόβος ἀπὸ τοὺς λύκους ἦταν διάχυτος τὴν νύχτα. Τριγυρνοῦσαν κοντὰ στὴν παράγκα μας. Συχνὰ κα-

θώς είμασταν όλοι μαζεμένοι γύρω από τή φωτιά στο ζέφωτο, ακούγαμε τόν θόρυβο πού έκαναν στά κλαδιά και ύστερα τούς βλέπαμε 2-3 μαζί νά πηγαίνουν για νερό στην πηγή πού ήταν λίγα βήματα κοντά μας μέσα στις όξυές. Τό πρωϊ φαίνονταν οί πατημασιές τους στο λασπόδρομο πού περνούσαν. Έρχονταν και μιá άλεπού ή κάθε βράδυ και έτρωγε τά άποφάγια πού πετούσαμε πίσω από τήν παράγκα.

Τό νερό αυτό ήταν πολύ χωνευτικό και έβγαίνε κάτω από τά παχιά φύλλα τής όξυάς. Πηγαίναμε ήθε τόσο και γεμίσαμε τά παγούρια μας. Συχνά όμως τό θόλωναν οί λύκοι και τά άλλα ζωντανά του δάσους και έπρεπε ήθε τόσο νά μαστορεύουμε τή φλούδα του δένδρου άπ'όπου έτρεχε. Χώρια τό μурμουρητό του όταν τρώγαμε δίπλα του κανένα καρπούζι ή σταφύλι πού μας έφερναν από τήν Πυρσόγιανη, τρεις ώρες μακριά μέ τά ζώα. Έπει έπίσης πλέναμε τά ρούχα μας και τά άπλώναμε στά κλαδιά νά στεγνώσουν όπως έκαναν και οί Σαραματσάνες πιδό κάτω.

Ένας βλάχος μου έκανε τήν πρόταση νά μου δώσει τρεις τενεκέδες τυρί για νά του έπιτρέψω νά βοσκήσει τό κοπάδι του στο δάσος όπου γίνονταν ύλοτομία και άπαγορεύονταν ή βοσκή.

Στις 15 Αυγούστου πού πανηγύριζαν οί βλάχοι στην 'Αετομιλίτσα είμασταν καλεσμένοι από τήν Κοινότητα έπειδή ό δρόμος πού φτιάχναμε έξυπηρετούσε και τό χωριό τους. Κάναμε γερό φαγοπότι δύο μέρες πού μείναμε στο χωριό.

Πολλές φορές τά βράδια πηγαίναμε παρέα σ'

Ένα καταπράσινο λειβάδι και καθόμασταν εκεί ώρες πολλές ρομαντζάροντας. Λέγαμε ιστορίες τρόμου και χαζεύαμε τὰ αυτοκίνητα και τὰ άμυδρά φωτα τών χωριών στη λάμνα του Σαραντάπορου. Και μās νανούριζαν τὰ κουδούνια από τὰ κοπάδια τών βοσκών της περιοχής και ο άχος του δάσους όταν φυσούσε άέρας. "Επεφταν και πυροβολισμοί από τίς ενέδρες του στρατού στα σύνορα που δεν άπειχαν περισσότερο από ένα χιλόμετρο." Όλος ο τόπος μύριζε μπαρούτι και θάνατο από τον πρόσφατο πόλεμο. Η πλαγιά πάνω από τό χωριό Όξυά ήταν κατάσπαρτη από βλήματα όλμου. Σε μια πυρκαϊά στο βουνό Μαριά έσφαγαν οί σφαίρες και τὰ βλήματα σαν να γίνονταν πραγματική μάχη. Τὰ άμπριά τών άνταρτών σιεπασμένα με 3-4 σειρές κορμούς δένδρων έχασαν έδω κι' εκεί πεσμένα.

Ήταν άργά τό απόγευμα κάποτε όταν με είδοποίησαν από τό Δασαρχείο να κατεβώ στην Κόνιτσα όπου τήν επόμενη μέρα θα είχαμε σύσκεψη για τίς πυρκαϊές. Ξεκίνησα λοιπόν μόνος μου μέσα στο άγριο δάσος για τήν Πυρσόγιαννη, τρείς ώρες πορεία, άπ' όπου τό πρωί θα έπαιρνα τό λεωφορείο για τήν Κόνιτσα. Φόρεσα τὰ άθλητικά μου παπούτσια και τό μεγάλο φάθινο σομπρέρο μου και πήρα τήν γκλίτσα για μαστούνι στην πλαγιά του βουνού. Τήν γκλίτσα μου αυτή, που ήταν κεντητή, μου τήν είχε δωρίσει ένας βλάχος. Τόσον καιρό στο βουνό είχα αφήσει και γενιάδα. Δεν άκολούθησα τον αυτοκινητόδρομο. Σημάδεφα νοητά σε εύθεία γραμμή τό ποτάμι και πήρα σφενδόνα τον κατήφορο.

Πέρα στη Νεμέρτσινα βασιλεύοντας ο ήλιος έβαφε μαυροκόκινα τὰ σύννεφα καί σαΐτευε από τίς σχισμάδες τους μέ τίς αίματοβαμένες ακτίνες του τὰ βουνά του Σμόλινα καί του Γράμμου.

Βάδισα κάμποση ώρα ως πού έφθασα στο πριόνι τών δασεργατών, κοντά στο χωριό Πλημάτι, όπου έκανα τή σκέψη νά διανυχτερεύσω καί νά συνεχίσω χαράματα τήν πορεία μου για τήν Πυρσόγιαννη. Βρήκα όμως τούς δασεργάτες δυσαρεστημένους για τόν φόρο τής ξυλείας πού τούς όρισε ο Δασάρχης για αυτό αναγκάσθηκα νά συνεχίσω τόν δρόμο μου.

Πέρασα έξω από μιá καλύβα τών Σαραματσάνων όπου γίνονταν γάμος καί μέ προσάλεσαν στο γλέντι τους, αλλά είχα πάρει τήν απόφαση καί βιαζόμουν. Σταμάτησα μόνο στο χωριό Γοργοπόταμος, όπου έφαγα μιá κονσέρβα καί ήπια μιá μπύρα σ'ένα μπακάλικο. Ύστερα πεζοπορώντας μόνος μου μέσα στο σκοτάδι μετρούσα τὰ βήματά μου για νά καλμάρω τόν φόβο. Οί αισθήσεις μου σε διαρκή έπιφυλακή για τόν φόβο του άπροδπτου. Ο σύρανός ήταν συννεφιασμένος καί τό σκοτάδι πηχτό. Προχωρούσα δίπλα στο ποτάμι πού βούϊζε. Τάχυνα τό βήμα μου σκουντουφλώντας στις πέτρες ως πού καταϊδρωμένος έφθασα έξω από τό χωριό Βούρμπιανη όπου από μακριά έβλεπα τὰ φώτα από τίς μπουλντόζες του στρατού πού έφτιαχναν τόν δρόμο καί παρηγοριόμουν. Έμει βρήκα έναν γνωστό μου από τό στρατό συνάδελφο 'Αξιωματικό πού μέ πολλή συμπάθεια μου έδωσε ένα αυτοκίνητο καί πήγα στην Πυρσόγιαννη όπου καί δια-

νυχτέρευσα.

Ήταν μία τρομερή εμπειρία αυτή δίπλα στο ποτάμι, νύχτα, μόνος μου, μακριά από κατοικήσιμα μέρη, μέσα από χαράδρες και άγρια δάση, δίπλα στα σύνορα με την Άλβανία και τα θηρία του λόγγου να τριγυρίζουν παντού. Ένοιωθα σαν εξερευνητής χαμένος στη ζούγκλα της Αφρικής.

Όταν την άλλη μέρα έπιασα την άσφαλτο, δυσκολευόμουν να βαδίσω σε επίπεδο έδαφος, τόσο καιρό μαθημένος στο βουνό.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Χριστούγεννα στο Σιδηρόαστρο

Ἄπογευμα φύγαμε ἀπὸ τὸ Σιδηρόαστρο μὲ τὸ λεωφορεῖο γιὰ τὸ Καρυδοχώρι μὲ ἕναν συνάδελφο Δασικὸ. Θὰ κάναμε ἐκεῖ τὴν προβλεπόμενη αὐτοφία γιὰ τὴν χορήγηση ἄδειας ὑλοτομίας σ' ἕναν χωρικὸ. Τὸ χωριὸ αὐτὸ βρίσκεται κοντὰ στὴν κορυφή στὸ βουνὸ Κερκίνη (Μπέλλες) καὶ φαντάζει σὰν ἀετοφωλιά πάνω ἀπὸ τὸν κάμπο τῶν Σερρῶν ποὺ ἀτέλειωτος σβύνει μέσα στὴν ὀμίχλη, ποὺ κυκλώνει φανταστικὰ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς τῆς λίμνης Δοϊράνη.

Πλησίαζαν τὰ Χριστούγεννα. Τὸ κρυὸ ἦταν φοβερὸ γι' αὐτὸ μετὰ τὰ ἀπανωτὰ κουνιά στὸ Καφενεῖο κάναμε γρήγορα τὴ δουλειὰ μας καὶ τρυπώσαμε στὸ σπίτι τοῦ Δασικῶν ποὺ ἦταν γνωστὸς μας. Τὸ σπίτι ἦταν σχεδὸν ἐγκαταλειμμένο, ἀφοῦ οἱ ἰδιοκτῆτες του εἶχαν μεταναστεύσει στὴ Γερμανία. Στὴ μοναξιά ποὺ τὸν ἔδερνε, ὁ θανάσης ὁ Δάσικος εἶχε γεμίσει τοὺς τοίχους μὲ συνθήματα ὅπως "θανάση κάνε τὴ ζωὴ σου εὐκόλη". Μετὰ τὸ φαγητό (εἶχαμε πάρει μαζί μας ἕνα κιλό ψάρια), βουλευθήκαμε γιὰ ὕπνο μὲ τὸν συνάδελφο σ' ἕνα δωμάτιο ποὺ εἶχε μόνο ἕνα ἡμίδιπλο κρεβάτι καὶ δύο κουβέρτες. Ἐμὰνα τότε στὸν συνάδελφο τὴν πρόταση νὰ κοιμηθεῖ αὐτὸς πρῶτα ὡς τίς 3 ἢ ὡρα τὴν νύχτα καὶ στὴ συνέχεια ὡς τὸ πρωῖ ἐγώ, γιὰ νὰ μὴν νοιώθουμε στενόχωρα μαζί.

Φοροῦσα καπέλλο, κασκόλ, παλτὸ καὶ ἀρβύλες.

Ἐπειδὴ ὅμως ἔκανε πολύ κρῦο, πού ἔμπαινε ἀπὸ τὰ ξε-
χαρβαλωμένα παράθυρα, τυλίχθηκα μὲ μιὰ στενόμακρη
κουρελλοῦ πού βρῆκα σὲ μιὰ ντουλάπα. Ὑστερα ξάπλω-
σα γιὰ λίγο πάνω σ' ἓνα μεγάλο μπαούλο πού τὸ καπά-
κι του ἦταν κυρτὸ καὶ ἔκανα κάθε τόσο προσπάθειες
νὰ δῶ ἂν θὰ τὰ καταφέρω νὰ κάνω τὴν πλάτη μου νὰ ἔρ-
θει σὲ ἐπαφή μὲ ὅλη τὴν ἐπιφάνειά του. Κι' αὐτό γιὰ
νὰ βρίσκομαι σὲ διαρκὴ κίνηση γιὰ νὰ μὴν κρυώνω.

Ὅμως μὲ πῆρε ὁ ὕπνος γιὰ κάμποση ὥρα χωρὶς
νὰ τὸ θέλω. Ξαφνικὰ ζύπνησα ἀπὸ ἓνα προαίσθημα αὐτο-
άμυνας. Ἐνοιωθὰ μουδιασμένος καὶ ἀδύναμος νὰ κουνη-
θῶ ἀπὸ τὴ θέση μου. Ὅταν ἀπέκτησα κάπως τίς αἰσθή-
σεις μου κατὰλαβα πῶς εἶχα σκευρώσει παγωμένος πά-
νω στὸ μπαούλο. Ὅπως ὅμως ἦμουν δεμένος μὲ τὴν κου-
ρελλοῦ στάθηκε ἀδύνατον νὰ κουνηθῶ. Ἄλλωστε ὑπῆρχε
κίνδυνος νὰ πέσω ἀπὸ τὸ μπαούλο στὸ πάτωμα σὰν ἓνα
κομμάτι πάγου. Τὸ ἀριστερὸ χέρι καὶ τὸ ἓνα πόδι τὰ
ἔνοιωθὰ τελείως ξένα. Φοβήθηκα πῶς θὰ μείνω σακάτης.

Μὲ ὑπεράνθρωπες προσπάθειες κατὰφερα νὰ
ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὴν κουρελλοῦ, ἀλλὰ ἡ πλάτη μου ἦταν
σκευρωμένη σὰν λόρδος. Κάνοντας συνεχῶς ἐντριβές μὲ
τὸ δεξιὸ μου χέρι συνῆλθα κάπως καὶ μὲ πολλή προσο-
χή γλύστρησα ἀπὸ τὸ μπαούλο στὸ πάτωμα. Ὡς τὸ πρῶτ
πάλευα ἀπεγνωσμένα νὰ δώσω ζωὴ στὸ παγωμένο σῶμα
μου. Μὲ τὸ ἓνα χέρι πλύθηκα τὸ πρῶτ στὸν νεροχύτη
τῆς αὐλῆς καὶ στὸ δρόμο ὡς τὴ στάση τοῦ λεωφορείου
ἔσερνα τὰ πόδια μου κουτσαίνοντας.

Ἐπιστρέφοντας στὸ Σιδηρόαστρο ἔφαγα ἓναν

πατσά στο μαγέρικο και πήγα στο δωμάτιό μου να ξαπλώσω. Δεν πήγα στο γραφείο εκείνη τη μέρα. Ήταν άλλωστε παραμονή Χριστουγέννων.

Κοιμήθηκα 2-3 ώρες ως πού ήρθε ο φύλακας των Ξενώνων του Δασαρχείου όπου έμενα και με ξύπνησε. Οι Ξενώνες ήταν ένα εύρύχωρο οικόπεδο στην είσοδο της πόλης με πολλά γέρινα πεύκα, δύο σπίτια όπου έμεναν δύο συνάδελφοι Δασικοί με τρεις οικογένειές τους, μια μεγάλη αποθήκη με γαράζ και αηδμητό κτήριο των γραφείων όπου υπήρχε και ένα δωματάκι όπου έμενα εγώ. Ο φύλακας των Ξενώνων έρχονταν συχνά τὰ απογεύματα και κάναμε καλή παρέα. Έφτιαχνε και καφέ πού τον πίναμε στά σκαλοπάτια του γραφείου και σχολιάζαμε χαιρέκακα όλον τον κόσμο πού έκανε βόλτα φθάνοντας από την πλατεία ως εκεί. Δεν είχα πολύ καιρό πού είχα έρθει σ'αυτή την πόλη και ίσως να έφταιγα κι'εγώ πού για πρώτη φορά δεν είχα κάνει κανέναν φίλο ως τότε. Μόνο με τον φύλακα και τὸ γαρσόνι του έστιατορίου όπου έτρωγα τὰ πηγαινα καλά έξω από τὸ γραφείο.

Όταν εξέθεσα στον φύλακα τὸ κρυολόγημα πού είχα, μου πρότεινε να πάμε για κυνήγι να συνέλθω. Τὸ περπάτημα θὰ σοῦ κάνει καλό, μου εἶπε. Έβγαλε τὸ σκυλί του έναν λαγὸ ἀλλὰ ήταν μακριά να τὸν τουφεκίσω. Ὑπελόγιζα, ἂν χτυπούσα κάτι, να εξασφαλίσω τὸ φαγητό μου τὰ Χριστούγεννα γιατί τὰ Έστιατόρια θὰ ήταν κλειστά.

Επιστρέφοντας στην πόλη εἶπα στον φύλακα να

μοῦ δώσει τό δίκαννο του καί μερικά φυσίγγια νά πάω
για τριγόνια μόνος μου στόν κάμπο. Ἦταν μιὰ ἀσυνήθι-
στα καλή μέρα καί χαιρόμουν τήν βόλτα μου στόν κα-
ρόδρομο μέσα στά χωράφια, καθώς μάλιστα εἶχα σχεδόν
συνέλθει ἀπό τό κρυολόγημα. Στάθηκα κάτω ἀπό μιὰ συ-
στάδα ἀπό λεῦκες ὅπου σέ λίγο ἦρθαν 5-6 τριγόνια καί
κάθησαν ἀνύποπτα στά σχεδόν γυμνά κλαδιά τους. Σημάδε-
φα καί πυροβόλησα. Παραδόξως δέν χτύπησα τίποτε. Ἦταν
τόσο κοντά καί ὀρατός στόχος. Τά τριγόνια μέ ἀποχαιρέ-
τησαν τρομαγμένα χωρίς οὔτε ἓνα φτερό νά φανεῖ στόν
οὐρανό.

Βγαίνοντας στό δρόμο, ξαφνικά βλέπω ἓνα μεγά-
λο κοπάδι τριγόνια πού ἦρθε καί κάθισε 20 μέτρα κον-
τά μου πάνω σ' ἓνα σχετικά μικρό δένδρο. Ἐκείνη τή
στιγμή πλησίαζε στό δένδρο αὐτό μιὰ γυναίκα καβάλ-
λα στό κάρρο της. Τῆς ἔκανα νόημα μέ τό χέρι νά στα-
ματήσει καί σημάδεφα καλά ἐκεῖ πού ἔβλεπα τά πιά πολ-
λά τριγόνια. Πυροβόλησα δύο φορές καί εἶδα τά πουλιά
νά φεύγουν σάν νά μήν συνέβη τίποτε. Ἐμεινα ξερός
ἀπό τήν ἐκπληξη τῆς ἀστοχίας μου, ἐνῶ ἡ γυναίκα μέ
τό κάρρο μέ πλησίαζε. Κι' ἐγώ νόμιζα, μοῦ εἶπε, πώς θά
σκότωνες καμιὰ δεκαριά νά μοῦ ἔδινες κι' ἐμένα κανέ-
να. Καλύτερα νά ἀνοιγε ἡ γῆ νά μέ καταπιεῖ. Γύρισα ἀ-
πό τόν κάμπο στόν Ξενῶνα ὅπου βρῆκα τόν φύλακα καί
τόν ρώτησα τί φυσίγγια μοῦ ἔδωσε. Ἀγοραστά για που-
λιά μοῦ εἶπε μέ ἔμφραση καί δέν μοῦ τό βγάζει κανείς
ἀπό τό μυαλό μου ἀκόμη ὅτι μοῦ ἔδωσε μπάλες για ἀ-
γριογούρουνα για νά μήν τοῦ ξαναζητήσω τό δίκαννο.
Τό αὐτοκίνητο, ἡ γυναίκα καί τό δίκαννο δέν δανεί-

ζονται άκουσα νά λένε.

θα έμενα λοιπόν νηστικός τά Χριστούγεννα; Γιατί κανένας από τούς γνωστούς μου δέν μέ προσκάλεσε, έστω καί για τά μάτια πού λένε, νά μου κάνει τό τραπέζι χρονιάρα μέρα. Μά ή άγορά ήταν άκόμη άνοιχτή. Πήγα λοιπόν καί φώνισα δύο κιλά κρέας καί τρία κιλά κρασί καί γύρισα πεισνωμένος στούς Ξενώνες.

Κοντά τό μεσημέρι, άνήμερα τά Χριστούγεννα, όποιος περνοῦσε έξω από τούς Ξενώνες του τσάκιζε τή μύτη ή τσίκνα από τίς μπριζόλες μου. "Εφτιαξα μιá πρόχειρη σχάρα μέ σύρματα καί ξήλωσα έναν φράχτη καί άναψα φωτιά. Ός τό βράδυ έτρωγα καί έπινα μόνος μου στό μεγάλο τραπέζι του γραφείου ώς πού τελείωσαν καί οί μπριζόλες καί τό κρασί καί κοιμήθηκα νωρίς εύτυχισμένος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Πυρκαϊά στο φαράγγι τῆς Σαμαριάς

Ἐμεῖνο τό βράδυ στή Χώρα Σφακίων εἶχα παρέα στό γραφεῖο μου τόν Γυμνασιάρχη καί ἕναν καθηγητή καί συζητούσαμε χαμηλόφωνα, σάν στό κρυφό Σχολεῖο, τά παράπονά μας γιά τούς ντόπιους ποῦ δέν εἶχαν καί τόσο σέ ὑπόληψη τούς γραμματιζούμενους. Τότε ἦρθε ἕνας Χωροφύλακας καί μοῦ εἶπε ὅτι τηλεφώνησαν στό Σταθμό του πώς ἔγινε κάποια πυρκαϊά στο φαράγγι τῆς Σαμαριάς.

Φόρεσα γρήγορα τά σφακιανά μου στιβάνια (μπότες) καί ἕνα χονδρό πουκάμισο, πήρα τό καπέλλο καί τήν καλτσούνα μου (μιά χιλιορωζιασμένη μαγκούρα τοῦ τόπου) καί γέμισα τήν τσάντα μου μέ τά ἀπαραίτητα χαρτιά γιά τίς ἀναρτήσεις.

Μπήκαμε στό αὐτοκίνητο τῆς Χωροφυλακῆς μέ τόν Διοικητή καί δύο Χωροφύλακες, καθώς καί τόν Ἀγρονόμο ποῦ ἐνδιαφέρονταν γιά πιθανές ζημιές ἀπό τήν πυρκαϊά στά ἀγροκτῆματα, καί φύγαμε γιά τήν Ἀνώπολη. Ἦταν γύρω στίς 10.00 ἡ ὥρα τήν νύχτα. Θά μισθώναμε καϊκι ὡς τήν Ἀγία Ρουμέλη ἀλλά ἡ θάλασσα ἦταν φουρτουνιασμένη. Ἐτσι εἴμασταν ἀναγκασμένοι ἀφοῦ ἀνεβοῦμε πρῶτα στά Λευκά Ὄρη νά πεζοπορήσουμε ὕστερα κατεβαίνοντας ὡς τή θάλασσα καί στή συνέχεια, φθάνοντας στό φαράγγι, νά ἀνηφορήσουμε πάλι ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τῶν Λευκῶν Ὀρέων ὡς τόν τόπο τῆς πυρκαϊᾶς. Θά χρειαζόμασταν κάπου 14 ὥρες πορεία.

Ἀπὸ τὴν Ἀνώπολη πήραμε τὸν δρόμο μὲ τὰ πόδια γιὰ τὸν Ἄϊ Γιάννη ὅπου εἶχαμε ἤδη εἰδοποιήσει τὸν Ἀγροφύλακα τῆς περιοχῆς νὰ μᾶς ὀδηγήσει τὴν νύχτα στὸ μονοπάτι ἑνὸς γκρεμοῦ ποῦ δεσπόζει κατὰ μῆκος σὲ ὅλη τὴν παραλία ἀπὸ τὸ χωριὸ Λουτρό ὡς τὴν Ἀγία Ρουμέλη. Βαδίζαμε λοιπὸν πρὸς τὸ χωριὸ Ἄϊ Γιάννης πάνω σ' ἕναν γυμνὸ γεμάτον πέτρες ξερότοπο, ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, σιωπηλοὶ μέσα στὴ νύχτα, μὲ ἕνα φεγγάρι ποῦ κρέμονταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἑτοιμὸ νὰ πέσει ἀπὸ τὴν ὠριμότητα καὶ φώτιζε ἄπλετα ὅλο τὸ τοπίο γύρω μας, ὡς κάτω στὸ Λυβικὸ Πέλαγος μακριὰ καὶ τὴν κορυφὴ τῶν Λευκῶν Ὀρέων πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας. Μοιάζαμε κουρσάροι ποῦ σέρνονταν ἀνάμεσα στοὺς κοφτεροὺς βράχους στὴν πλαγιὰ τοῦ μεγάλου φαραγγιοῦ τῆς Ἀράδαινας. Τὰ βήματά μας ἀντηχοῦσαν μακριὰ, ρυθμικά, τὸ ἕνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, ξερά ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἀρβύλας πάνω στὴν πέτρα.

Διασχίζοντας τὸν δρόμο σὲ κάποιο ἄλλο χωριὸ ποῦ περάσαμε, οἱ σκύλοι συναγωνίζονταν ποιδὸς θά γαυγίσει δυνατότερα, πιὸ ἄγρια, πιὸ ἀπειλητικά. Ἐρημὸς ἀπὸ ἀνθρώπους ὁ κεντρικὸς δρόμος τοῦ χωριοῦ ποῦ ἦταν σὰν ἀνατολίκητο. Καθὼς περνούσαμε μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαι τοῦ χωριοῦ, ἀκούσθηκε ξαφνικά ὁ ξερός ἦχος ἀπὸ τὸ μάνταλο κάποιας ἐξώθυρας καὶ μιὰ γυναίκα κεφαλοδεμένη κρυφοκύτταξε ἀπὸ τὴν μισάνοιχτη πόρτα νὰ δεῖ ποιδὸς εἶναι τέτοια ὥρα.

Ὅταν φθάσαμε στὸν Ἄϊ Γιάννη δροσισθήκαμε μὲ κάτι ἀναφυητικὰ χλιαρὰ σὰν τσαϊ ἀπὸ τὴν κουφόβρα-

ση καί ὕστερα πήραμε τόν δρόμο κατηφορίζοντας γιά τή θάλασσα, μεγαλώνοντας τήν παρέα μέ τό 'Αγροφύλακα τοῦ χωριοῦ. Μετά ἀπό πορεία μιᾶς ὥρας, φθάσαμε στό χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ. Ἡ φουρτούνα εἶχε κοπάσει καί τό φεγγάρι χρύσωνε τήν ἀπέραντη ἔκτασή της. Ἐμείνη τήν ὥρα ἔνοιωθες μιᾶ ἀνατανύκτη δύναμη νά φθάσεις ὅσο πιό γρήγορα στή θάλασσα. Χαμηλά, κάτω ἀπό τά πώδια μας, ὅπως ἔσκυφα μπρούμυτα πάνω ἀπό ἕναν βράχο νά ἰδῶ, μιᾶ στενή ἀτέλειωτη στό μήκος της λουρίδα ἀμμουδιάς ἀποτελοῦσε τήν διαχωριστική γραμμή τῆς θάλασσας μέ τόν γκρεμό πού τό βάθος του ἦταν περισσότερο ἀπό ἕνα χιλιόμετρο. "Αφησά τοὺς ἄλλους νά προχωρήσουν καί ἔμεινα γιά λίγο νά θαυμάσω τό τοπίο. "Ὑστερα ἄρχισε ἡ πορεία τῆς καθόδου σ' ἕνα στενό δρομάκι κατὰλληλο γιά ἀγριοκάτσικα σκαλισμένο στό βράχο. Δέν ὑπάρχει πιό πληκτική πορεία. "Ὅλο νομίζεις πῶς θά φθάσεις καί ἡ ὥρα περνᾷ κλωθογυρίζοντας στό ἴδιο ὕψος. Οὔτε γιά κουβέντα σοῦ κάνει κέφι. Ὁ νοῦς σου νά μὴν φθάσεις πρόωρα στή ρίζα τοῦ γκρεμοῦ. Ἐνα στραβοπάτημα πάνω σέ κάποιο πετραδάκι μποροῦσε νά σέ ὀδηγήσει μέ μιᾶ βουτιά στό χάος ὡς κάτω στή θάλασσα. Οἱ αἰσθήσεις μας μόνιμα σέ ἐπιφυλακῆ καθώς ὁ ἔλιγγος μᾶς βασανίζει ἐπίμονα.

"Ἐλπίζα νά βροῦμε νερό στήν ἀμμουδιά, ἀλλά τό κῦμα εἶχε σπρώξει τήν ἄμμο βουνό πάνω στήν πηγὴ του. Εἶχαμε μόνο δύο παγούρια μέ νερό, ἀλλά δέν θά καταδεχόμουν ποτέ νά πιῶ τό ξένο νερό μιᾶ καί πάνω στή βιασύνη μου δέν εἶχα προνοήσει νά πάρω τό δικό

μου παγούρι.

Ἄπο ἐδῶ ὡς τὴν Ἀγία Ρουμέλη ἄρχισε μιὰ ἀτέλειωτη πορεία πάνω στὴν ἄμμο πού θά μοῦ μείνει ἀξέχαστη. Δέν ἦταν μόνο ἡ δίψα, ἡ κούραση καί ἡ ἀϋπνία πού βασάνιζαν. Ἦταν ἐπίσης αὐτὴ ἡ φιλή καταραμένη ἄμμος πού πατοῦσες ἐπάνω της καί βούλιαζες καί ἔτριζε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια ἐκνευριστικά. Κι ὅλο χούμπωνες καί παραπατοῦσες καί σοῦ ἔκοβε τὸν βηματισμό σου. Ἐνα ἀληθινὸ μαρτύριο κάπου ἑπτὰ ὥρες πορεία, ὅλη τὴ νύχτα, ὡς τὸ πρωῖ. Ἀριστερά μας ἡ θάλασσα καί δεξιά μας ὁ γκρεμὸς δέν ἄφηναν τόπο νὰ ξεκουράσεις κάπου τὴ ματιά σου. Ἐνοιωθες παγιδευμένος ἀπὸ παντοῦ καί καταδικασμένος νὰ ὑποφέρεις. Ἀνάμεσά τους μιὰ στενὴ λουρίδα γῆς, ὄχι περισσότερο ἀπὸ δέκα μέτρα πλάτους, σκέτη ἄμμος κοσινισμένη, ἔτσι πού ἔλεγες πῶς τὴν σκόρπισαν ἐκεῖ εἰδικά γιὰ μᾶς αὐτὴ τὴ νύχτα νὰ ταλαιπωρούμαστε.

Ἀλλὰ τὸ μαρτύριο ἔγινε ἀπόγνωση ὅταν ἡ αὐγὴ μᾶς βρῆκε κατάκοπους νὰ χτυπιόμαστε πάνω στὴν ἄμμο σέρνοντας τὰ πόδια μας βαριά ἀπὸ τὴν κούραση, ξεκλειδωμένα ἀπὸ τὰ γόνατα. Πύρωνε ὁ ἥλιος τὴν ἄμμο καί ἡ ἄμμος ἔβαζε φωτιά στὶς ἀρβύλες. Οἱ φουσκάλες στὰ πόδια ἄρχισαν νὰ κάνουν δύσκολο τὸ βάδισμα, ἂν καί τὰ πόδια, χρόνια τώρα, εἶχαν συνηθίσει στὶς πορεῖες. Ὅταν ὁ ἥλιος ἀνέτειλε πάνω ἀπὸ τὸν γκρεμό, πύρινος καί φαρμακερός, ἐμεῖς εἴμασταν ἀκόμη μακριά. Ψηλά στὰ βράχια ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του ἕνα γερὰκι κλωθογυρίζοντας ἀργά-ἀργά στὸν καταγάλανο οὐρανό. Τύλιξα τὸ

πουκάμισό μου στο σβέρκο να μην τσουρουφλίζεται και
κάθε τόσο έπαιρνα μια χούφτα ζεστό νερό από τη θά-
λασσα να δροσισθώ. Νερό και ιδρώτας δεν ξεχωρίζον-
ταν. "Έβραζε ή θάλασσα στην άκτι της. Μια μικρή ανά-
παυση που και που κάτω από τον άνελέητο καύσωνα, ά-
φου και τα κλαδιά δεν εύδοκιμούσαν εκεί κοντά, έδινε
τον καιρό να ξεκουρασθούμε για λίγο και να βρέξουμε
τα πόδια μας. Άλλά με τα πρώτα βήματα ήταν σαν να
τα έβαζες πάλι στη φωτιά. Βέβαια δεν ήμουν μόνος και
άκομη δεν ήμουν έγω ο ντελικάτος της παρέας. Ήταν
όμως η πείνα και κυρίως η δίψα που δεν έσβυναν με
το νερό. Ήταν και η πυρκαϊά που δεν περιμένε βέβαια
έμας να κάνει τη δουλειά της. Και το καθήκον δεν ά-
φηνε περιθώρια έπιλογής.

"Όταν με την φυχή στο στόμα, σαράντα μέτρα
μακριά ο ένας από τον άλλο, τρεκλίζοντας, φθάσαμε στην
'Αγία Ρουμέλη, η ώρα ήταν ήδη δέκα το πρωί. Έρριξα
μια ματιά πίσω μου να ιδώ αν έρχονται και οι άλλοι
και ξάπλωσα σαν σφαχτό, ανήμπορος, στο κιδσι του Κα-
φενείου του χωριού. Νερό, νερό και φωμοτύρι βιαστικά
ως που να πάρουμε τα νέα για την πυρκαϊά και να
συγκεντρώσουμε τους πολίτες να την σβύσουν. Ευτυχώς
δεν ήταν από τις μεγάλες πυρκαϊές αυτή.

Πόσο άλλιότιχο, ανάλαφρο, ήταν τώρα το βά-
δισμά μας καθώς ανεβαίναμε στο βουνό, μέσα στο δάσος,
για να πάμε στον τόπο της πυρκαϊάς. Φθάσαμε εκεί με-
τά από δύο ώρες πορεία, ακριβώς πάνω από την δεξιά
πόρτα του φαραγγιού. Ήδη όμως είχε περιορισθεί η

φωτιά από τούς ντόπιους κατοίκους και χώνευε ό,τι πρόλαβε να κάψει τήν νύχτα. Κάπνιζαν ακόμη και τεραστιοί κορμοί κουφαλεροί ξαπλωμένοι στο χώμα και έστελναν φουγάρο τόν καπνό τους μέσα από τό φαράγγι ως ψηλά στις κορυφές τών Λευκῶν Όρέων από τήν μία μεριά και τόν Κίγνιλο από τήν άλλη πρός τό όροπέδιο τοῦ Όμαλοῦ. Παιδευθήκαμε άλλες δύο ώρες να τήν σβύσουμε καλά. Αφήσαμε επί τόπου παρατηρητές και επιστρέψαμε κατάκοποι στο χωριό γύρω στις τέσσερες ή ώρα τό απόγευμα.

Όταν άργά τό βράδυ τσουβαλιασθήκαμε μέ τά μπουλούκια τών τουριστῶν στά καΐκια για τήν Χώρα Σφακίων, όλα φαίνονταν σαν παραμύθι. Ό θαλασσινός άέρας δροσιζε και ξεκούραζε τό σώμα μέ άγαλίαση και σαν μειοψηφία πού είμασταν μέσα στους τουρίστες άφεθήκαμε στο ρυθμό τους.

Υπαλληλική ζωή στα Σφακιά

Ὡς Προϊστάμενος τοῦ Δασονομείου Σφακίων (αὐτοτελοῦς Ὑπηρεσίας μὴ ἐξαρτομένης ἀπὸ τὸ Δασαρχεῖο Χανίων) εἶχα ὑπὸ τὸν ἔλεγχό μου δύο Ἐπαρχίες σὲ θέματα ὑλοτομιῶν, κυνηγίου, Δημοσίου Κατηγόρου, Ὑδρονομικῶν Ἔργων, πυρναϊῶν καὶ ἀναδασώσεων.

Οἱ ὥρες ἐργασίας μου καθορίζονταν ἀπὸ τοὺς συναλλάσσομένους πού καὶ τὰ μεσάνυχτα καμιά φορά συνέβαινε νὰ μὲ ἀπασχολοῦν ἂν τοὺς ἔφερνε ὁ δρόμος στὴ Χώρα ἢ τύχαινε νὰ διανυχτερεύσω ἐγὼ σὲ κάποιο χωριὸ γιὰ δουλειά. Ὁ συνηθισμένος τόπος συναντήσεώς μας ἦταν τὸ Καφενεῖο. Μὲ κερνοῦσαν ἀπανωτὰ ἀπαραιτήτως (δέν γίνονταν νὰ ἀρνηθῶ) καὶ συζητούσαμε τὴν ὑπόθεσή τους.

Μιὰ καὶ ποιόμουν στὸ κτήριο τοῦ Δασονομείου, κάποτε διεισπείρωνα τὴν τρέχουσα ἐργασία ἀργὰ τὸ βράδυ καὶ ἄφηνα τὴν ἡμέρα νὰ κυλήσει μεταξύ φαρμάτου καὶ πρέφας. Φυσικὰ δέν ἔλλειπε τὸ κολύμπι στὴ θάλασσα, πού τὸ κῆμα τῆς ἔσκαγε κάτω ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τοῦ γραφείου μου καθὼς ἔρχονταν μὲ φόρα μακριὰ ἀπὸ τὸ Λυβικὸ πέλαγος. Ἀκοῦω ἀκόμη τὸν βόμβο του μερὰ-νύχτα δίπλα μου. Συχνὰ καθισμένος στὴν καρδιλα στὸ μπαλκόνι ἔρριχνα τὴν πετονιά μου γιὰ κανένα γύλο ἢ σκορπιδάκι.

Εἶχα φτιάξει ἓνα καινούργιο Ἀρχεῖο στὸ γραφεῖο μου καὶ τὸ ἐπεδείκνυα μὲ καμάρι στοὺς συναδέλ-

φους μου. Τό εφτιαξα από μεράκι για τή δουλειά μου. Καί καυχῶμαι ὅτι, παρὰ τήν πολύπλευρη ἐργασία μου καί τόν φόρτο τῶν ἀπασχολήσεων, δέν εἶχα οὔτε ἓνα παράπονο παρανομίας ^{μου} ἢ καθυστερήσεως. Ἀπόδειξη τῆς πληθώρας τῶν ἐργασιῶν πού εἶχα εἶναι ὅτι τό 1966 πῆρα τίς περισσότερες ἐκτός ἔδρας ἡμέρες ἀπό ὅλους τοὺς συναδέλφους μου τοῦ Ἰπουργείου Γεωργίας. Στά πλαίσια τῶν ἔργων Ὁρεινῆς Οἰκονομίας ἐπέβλεπα καί τήν κατασκευή τῆς μεγάλης ὀμβροδεξαμενῆς στήν Ἀνώπολη καί ἦταν ἐπίσης στήν δικαιοδοσία μου ὁ Ἐθνικός Δρυμός Λευκῶν Ὁρέων. Στήν ἀσκηση τῶν καθηκόντων μου ἤμουν πάντα ἀύστηρά τυπικός, κατὰ τήν συμβουλή τοῦ Δασάρχου Κονίτσης πού ὅταν διορίσθηκα Δασονόμος μου συνέστησε νά τηρῶ κατὰ γράμμα τή Δασική Νομοθεσία.

Μ' ἐκείνη τήν κουφόβραση τό καλοκαίρι, καθώς ὁ βοριάς εἶναι κλεισμένος πίσω μας ἀπό τό βραχῶδες συγκρότημα τῶν Λευκῶν Ὁρέων, πού πέφτει σάν παραπέτασμα ἀπό ψηλά τόν οὐρανό ἴσα ὡς τήν πόλη καί τό Λυβικό πέλαγος στά πόδια μας ἔφερνε ὅλη τήν κάφα τῆς Ἀφρικῆς, ὅλοι οἱ ξενόφερτοι ἐκεῖ εἶχαμε γίνει ὑδροβία στό κολύμπι. Μόνο τρεῖς μῆνες, τόν χειμῶνα, μέναμε ἔξω ἀπό τό νερό. Ἄλλοτε πάλι λούφαζα μόνος μου κάτω ἀπό τά βράχια στήν ἀμμουδιά διαβάζοντας διάφορα βιβλία ἢ πάλενα παίζοντας μέ τά θεόρατα κύματα. Ψαροντούφεκο, βόλτα μέ τήν βάρκα, καβούρια τήν νύχτα μέ τό φανό, φήσιμο φρέσκων φαριῶν καί ἀτέλειωτες ὥρες κουβέντα στό σεληνόφωτο.

Μία πολύ τυποποιημένη συντροφιά ύπαλλήλων καί ντόπιων ἔκανε τίς μέρες νά κυλοῦν ἢ μία ἴδια μέτην ἄλλη. Ὁ Πρόεδρος τῆς Χώρας, ἕνας σωστός λεβεντάνθρωπος, ὁ Εἰρηνοδίκτης, ὁ Ἀγροτικός γιαντρός, ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ο.Τ.Ε., ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ταχυδρομείου, ὁ Γυμνασιάρχης μέ τούς καθηγητές, ὁ Ἀγρονόμος, ὁ Δάσκαλος, ἕνας νεαρός παπῆς, ὁ Λιμενοφύλακας, ὁ Φασούλης ὁ ἐστιάτορας, ὁ Σταυρῆς ὁ Καφετζῆς, 2-3 φαρμάδες, 5-6 ντόπιοι Σφρακιανοί καί μερικοί Χωροφύλακες πού μεταξύ καθήκοντος καί συντροφιάς μαζί μέ τόν Ὑπομοίραρχο Διοικητή τους βρίσκονταν συχνά κοντά μας. Μερτικοί ἀκδημη ἄλλοι, ὅπως ὁ Ταχυδρομὸς, ὁ Δασοφύλακας, ὁ Κλητήρας τοῦ Ο.Τ.Ε. καί ἐγώ, πού θέλω νά πιστεύω πῶς μέτην ζωντάνια μου καί τήν πολυάσχολη ἐργασία κινούσα τά νήματα αὐτῆς τῆς συντροφιάς. Δύο-τρεῖς φορές τήν ἐβδομάδα ἔπαιρνα τό λεωφορεῖο τῆς γραμμῆς γιά τά Χανιά ἢ διάφορα χωριά γιά δουλειές.

Ὅλους ἐμας θά μας ἔβρισκες κοντά τό ἀπόγευμα στήν αὐλή τοῦ Καφενείου κάτω ἀπό τό κινόσκι, πού ἦταν καμωμένο μέ καλάμια καί κλαδιά, ἢ στό τουριστικό Περίπτερο τοῦ Ε.Ο.Τ., δίπλα στή θάλασσα, σοβαροῦς καί ἀξιοπρεπεῖς, νά σχολιάζουμε σέ ὅλα τά ἐπίπεδα γνώσεως ὅ,τι ἀπασχολεῖ τόν κόσμον καί τούς ἀνθρώπους. Κυρίως ὅμως δημόσιες σχέσεις. Τό τραβοῦσε ὁ τόπος. Καί περιφρονούσαμε τούς τουρίστες καί τούς μαλλιᾶδες τῆς πόλης πού τά σπίτια τους εἶναι σάν κλουβιά καί μυρίζει ὁ τόπος πετρέλαιο καί μπόχα.

Ἐξω ἀπό τόν κύκλον μας κάθε ξένος ἦταν ἀνεπιθύμητος καί ἀντιμετωπίζονταν μέ ψυχρότητα. Καί στό

Καφενείο καί στά γλέντια μας δέν ἔπαυα νά εἶμαι ὁ Δασονόμος, ἔτσι ὥστε ἡ ὅλη συμπεριφορά μου καθορίζονταν ἀπό τό ἐπάγγελμα. Καί στό λεωφορεῖο δέν ἤμουν ἕνας τυχαῖος ἐπιβάτης. Ἐπαιρνα τή θέση δίπλα στόν ὀδηγό. Τιμή γιά τούς ντόπιους ἀλλά καί γιά τούς τουρίστες νά βροῦν μιᾶ θέση κοντά μας. Τίς γιορτές, μετά τήν ἐκκλησία, ἔβγαιναν καί 5-6 γυναῖκες ὑπαλλήλων γιά βόλτα στόν παραλιακό δρόμο ὅταν ἔγινε ἡ διάνοιξη του καί ὕστερα καθόμασταν ὅλοι μαζί στό Καφενείο καί πῖναμε ἀναφυκτικά. Κι' εἶχε μεγάλη ἐπισημότητα ἐκείνη ἡ ὥρα.

Ὁ καθένας λοιπόν ἐκεῖ στό ρόλο του, πού τόν καθόριζε τό ἐπάγγελμα καί τό περιβάλλον, εἶχε μιᾶ ἐτικέτα θά ἔλεγα ἰσόβια πού δέν ἐπέτρεπε ἀπιστίες. Οἱ σχέσεις μεταξύ μας ἦταν σχέσεις προσωπικῆς γνωριμίας ἔτσι πού κάθε ξένος ἀποκλείονταν ἀπό τήν παρέα μας ὡς ὅτου ἀνταμώσουν τά χνῶτα μας. Ἐτσι πού καμιᾶ φορά σκεφτόμουν πῶς χόρτασα αὐτή τή γεμάτη ζωή. Κάτι πρέπει νά γίνεῖ νά ξεφύγω ἀπό τή ρουτίνα, νά κατακτηθῶ ἄλλους τρόπους ζωῆς.

Τώρα πού τό σκέφτομαι μοῦ φαίνεται πῶς φεύγοντας πρῶτος ἐγώ δέν ἔμεινε τίποτε ὀρθιο ἀπό αὐτή τήν ταιριαστή συντροφιά. Σάν νά πέτυχα κάτι τό τέλειο καί τό σκότωνα ἀπό ζήλεια νά μὴν ἐπιβιώσει πίσω μου. Γιατί χρειάσθηκε κουράγιο νά τό στήσουμε. Στίς μικρές πόλεις ἡ ἐπικοινωνία εἶναι ἄμεση, στενή καί καθημερινή καί κοινολογοῦνται τά πάντα. Ἐπρεπε λοιπόν ὁ καθένας νά παίξει τό ρόλο του σέ μιᾶ ἐτερόκλητη ὁμάδα πού εἶναι ἔτοιμη νά διαλυθεῖ μέ παρε-

ξηγήσεις και ύποψίες, έγωϊσμούς και διαβολές, αν δεν πηδήσουν από μέσα της άνθρωποι με κουράγιο να την συγκρατήσουν και να την σηκώσουν στους ώμους τους.

Έκει λοιπόν στο Καφενείο του Σταυρή αλλάζαμε τις καρτέλες μας στη θέση του παίκτη, στο τέλος κάθε παρτίδας κούμ-κάν, ραμί, πόκερ, 66 και 31, αλλά κυρίως τάβλι και πρέφας, ενώ γύρω όλοι οι άλλοι σκυμμένοι σχολίαζαν με πάθος το παιχνίδι. Τα λάθη ήταν άπαράδεκτα και οι κυρώσεις της αποδοκιμασίας σε έκαναν να σκέφτεσαι πολύ στοχαστικά πριν πετάξεις το χαρτί σου. Ήταν μια ιεροτελεστία αυτή ή στιγμή για όλους που περίμεναν με αγωνία την εξέλιξη του παιχνιδιού. Στο χέρι σου ήταν να τους απαγορεύσεις. Συχνά ενώ ήσουν σίγουρος για το σωστό χαρτί που έπρεπε να πετάξεις, για να παρατείνεις την αγωνία και να εξασφαλίσεις ύστερα τον θρίαμβό τους, έπαιρνες αυτό το βαθυστόχαστο ύφος του σκεπτομένου τους πιθανούς συνδιασμούς για λίγη ώρα, αλλά κανείς δεν διανοείτο να σε κάνει να βιασθείς. Το παιχνίδι είχε ένα δεξιμο και έναν ρυθμό μακάριο και τελετουργικό που μόνο όσοι ήξεραν καλά τα χούγια μας μπορούσαν να το απολαύσουν. Γι' αυτό δεν παίζαμε ποτέ με τον τυχόντα.

Αντίθετα στο τάβλι δεν κάναμε τόσο διάκριση στους παίκτες. Είχαμε οργανώσει κάποτε έναν αγώνα τάβλι που έγινε γνωστός σε όλη την περιοχή και έρχονταν από τα γύρω χωριά οι καλύτεροι ταβλαδόροι να μας συναγωνισθούν. Η φήμη του αγώνα έφθασε ως τα Χανιά και έλαβαν μέρος και από εκεί αρκετοί γνω-

στοί μας υπάλληλοι. Είναι άπίστευτο ότι κέρδισα τόν τελικό σέ ραντεβού πού δώσαμε σ'ένα κεντρικό Καφε-νεϊο τής 'Αθήνας, στίς διακοπές μας του Πάσχα, για να πάρει έπισημότητα ο άγώνας, μέ αντίπαλο έναν θεολόγο καθηγητή. Βαστούσαμε πρακτικά μέ άποτελέσματα και υπογραφές διαιτησίας.

Μα-δυό κονσέρβες για μεζέ, ή κάτι έκτακτο, φυ-στίκια, ήλιδοσπορος και πασατέμπος λύσσα άρμυρός και οί κοΰπες τό κρασί άδειάζαν ή μία κοντά τήν άλλη. Πί-ναμε πάντα όλοι εκεί τό κρασί μας σέ νεροπότηρα φού-σιας. Αρχίζαμε τό άπογευματάκι μέ τσιμουδιά μέ ρέγου-λο και όσο άναβε τό παιχνίδι τά κέρασματα πολλαπλα-σιάζονταν. Συναγωνισμός ποιός θα κέρασει τά περισσό-τερα. Όμως συχνά ήταν και τά τσιμπούσια μέ τήν εύ-καιρία πού κάποιος βροχός κατέβηκε από τίς μαδάρες στο Καφενεϊο ή γιατί εξασφαλίσαμε κάποιον μεζέ ή έπειδή κάποιος πήρε αύξηση μισθοϋ και χίλιες δυό άλλες εύκαιρίες. Έχω να τό λέω πώς όσες φορές βρέθη-κα σέ τραπέζι μέ ντόπιους και όσο μεγάλος κι'άν ή-ταν ο λογαριασμός, παρά τήν μάχη πού έδινα για τό φι-λότιμο, ποτέ δεν μέ άφησαν να πληρώσω έγώ τόν λογα-ριασμό. Αν σέ παραδεχθούν για φίλο τους οί Σφακια-νοί είναι άσυνήθιστα φιλόξενοι.

Όταν παίζαμε χαρτιά, ο καθένας πλήρωνε τίς σειρές πού κέρασε και τό παιχνίδι στο τέλος για τόν νικητή ήταν για ένα ποτό. Δεν έλλειπαν και οί άπ'έ-ξω από τήν παρέα ντόπιοι περαστικοί πού τρύπωναν στο Καφενεϊο και πλήρωναν όλοκληρο τόν λογαριασμό

μας φεύγοντας χωρίς να πουνε τίποτε. "Κερασμένα όλα" δήλωνε στο τέλος τό Κατάστημα καί διερωτόμουν στήν ἀρχή ποῦ νά τό πάνε ἄραγε αὐτοί οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλά δέν ἦταν ἄλλο ἀπό κουβαρνταλίκι καί συμπάθεια γιά τήν παρέα μας. Κατέβηκα, λέει, μιᾶ βόλτα στήν ἀγορά, ἀφοῦ ὅμως δέν εὐκαιρῶ νά σᾶς κάνω παρέα ἄφησα 2-3 ἑνατοστάρικα στοῦ μαγαζιῦ νά πιεῖτε στήν ὑγείά μου.

Καμιᾶ φορά βάζαμε στοῦ λότο ἕνα χταπόδι, δύο κιλά κρέας, ἕνα κρητικό μαχαίρι, ἕνα χειροποίητο πορτοφόλι καί τσοντάραμε ὅλοι οἱ θαμῶνες γιά τήν κληροση. Οἱ ξένοι τουρίστες ξυπόλυτοι καί ξεμαλλιασμένοι, ἀπ' ὅλες τίς ράτσες, κάθονταν μέ τίς ὥρες κοντά μας νά μάς χαζεύουν. Μερικοί ξέμεναν γιά πολύ καιρό ἐκεῖ στήν ἐρημιᾶ. Μὲ τά Γερμανικά μου ἔκανα ὅ,τι περνοῦσε ἀπό τό χέρι μου νά τοῦς βοηθήσω. "Ὅμως ποτέ δέν τοῦς ἔκανα συντροφιά, γιατί τοῦς ἔβρισκα πολύ νερόβραστους καί ἀναξιοπρεπεῖς.

Στό μικρὸ ἐστιατόριο τοῦ Φασούλη στρυμωχνόμασταν στοῦς καναπέδες πού ἦταν γύρω-γύρω, ἀνάμικτοι μέ τοῦς τουρίστες, μέ τίς πλάτες ὅλοι πρός τόν τοῖχο, μέσα στήν μόχα, τοῦς καπνοῦς καί τίς φωνές, μέ τίς κοῦπες τό κρασί στοῦ χέρι. Ἡ διαρύθμιση αὐτὴ στά καθίσματα ἐπιβάλλονταν ἀπὸ τόν φόβο μήπως τουφεκίσουν κάποιον πισώπλατα. Λίγα χρόνια πρίν, ἐκεῖ στά σκαλοπάτια τῆς ἐξώθυρας, εἶχαν τουφεκίσει ἕναν ἐνωμοτάρχη τῆς Χωροφυλακῆς. Ἐκεῖ στοῦ χαράκωμά του ὁ Φασούλης ὁ ἐστιάτορας ἔβγαζε τό ἄχτι του ὅταν ἔχανε στά χαρτιά. Συνήθως μαγεῖρενε φασόλια, φακές μέ ρύζι,

φάβα, κουνιά, κρέας βραστό και φυσικά φάρια φρεσκοδά-
τα. "Όταν ο θανάσης του Ο.Τ.Ε., πού τό γραφείο του ή-
ταν πιό ψηλά από τά δικιά μας, έβλεπε τά καϊκια μακριά
στή θάλασσα νά έρχονται φορτωμένα τουρίστες, έβαζε χω-
νή τά χέρια του στό στόμα και φώναζε: "Φασούλη, ρίξε νε-
στά φασόλια, έρχονται τουρίστες". Έτσι τότε ζημιώναμε
κι' έμεϊς, γιατί κυνηγούσαμε ύστερα τά φασόλια νά τά φα-
ρέφουμε μέ τό κουτάλι. "Αν σ'ας άρέσει φάτε, αν δέν σ'ας
άρέσει, αύτά έχω, νά πάτε στό άλλο έστιατόριο, μάς έλε-
γε ειρωνικά. Δέν είχε ακόμη αρχίσει νά λειτουργεί τό
τουριστικό Περίπτερο και έτσι δέν λέγαμε τίποτε ό,τι
και νά μάς σερβίριζε. "Όταν όμως άνοιξε, έβγαϊνε ο Φα-
σούλης μέ τήν άσπρη ποδιά του στην αύλή και έκανε τε-
μενάδες στους τουρίστες, ενώ έμεϊς "έν χορῶ, του φωνάζα-
με από τό Περίπτερο νά αλλάξει τό μενού του για νά
ξαναπάμε στό μαγαζί του. Τή δουλειά του και τό συμ-
φέρον του κυττούσε ο άνθρωπος όπως μάς έλεγε σαρχα-
στικά. Και μιλούσε σοβαρά, έτσι πού αν δέν ήξερες νά
ζυγίζεσαι μαζί του θα προτιμούσες μά μείνεις μιá έβ-
δομάδα νηστικός παρά νά ξαναπατήσεις στό μαγαζί του.
"Άλλωστε οί συνέπειες τής κακίας εκεί δέν είχαν όρια
και συχνά ήσουν υποχρεωμένος νά βαδίσεις πάνω σ'ένα
σχοϊνί τεζαρισμένο και από τίς δύο μεριές.

"Έτσι τεταμένες ήταν οί σχέσεις μας και μέ
τόν μπακάλη και γενικά μέ τους ντόπιους όταν έπρόκει-
το για συμφέρον. "Έτσι, ακόμα και στό Καφενείο, πρίν
μπείς μέσα, έπρεπε νά πάρεις θέση μάχης μέ τους θαμῶ-
νες και νά ίσορροπήσεις επιδέξια και άντρίκια στην

κουβέντα, ἀλλήλιως δέν σοῦ ἔδιναν σημασία. Ἐνας Εἰρηνοδίκης πού ξεσπάθωσε μετατέθηκε στή Σπάρτη. Κουβαλουῖσα πάντα στήν δερμάτινη τσάντα μου ἕνα μεγάλο κρητικό μαχαίρι καί στό γραφεῖο τὸ περίστροφο τοῦ Δασοφύλακα ἦταν σέ πρόχειρη θέση.

Κάποτε μαγεῖρεψε ὁ Φασούλης ἐκεῖνα τὰ κατσικίσια ποδαράκια νά φαίμε. Ψαλλίδιζε τίς τρίχες τους καί τὰ τύλιγε μέ πυκνές σειρές ἀπὸ ἄπλυτα ἔντερα. Πλεξοῦδες τίς ἔλεγε. Τὰ ἔβαζε ὕστερα σέ μιά κατσαρόλα μέ πατάτες νά βράσουν καί ἔβγαινε ἕνας χυλός πού κάθε κουταλιά του σήκωνε ἕνα ποτήρι κρασί γιὰ νά διώξεις τή σιχαμάρα. Τότε ἦταν πού τὸ κέφι καί τὸ τραγούδι ἄναβαν καί οἱ τετράκιλες μπουκάλες κρασί Κισσάμου ἀδειάζαν ἢ μία κοντὰ τὴν ἄλλη πρίν ἀκόμη ἀκουμπήσουν στό τραπέζι. Δέν εἶναι ὑπερβολή νά πῶ πῶς δύο κιλά κρασί τὴν ἡμέρα γιὰ μένα ἦταν συνηθισμένο στό τραπέζι μου. Γλέντι ὀμαδικό πού οἱ ἀγριοφωνάρες μας παρακουνουῖσαν τοὺς τοίχους. "Σέ φηλό βουνό σέ ριζιμιό χαράκι κάθεται ἕνας ἀετός", τραγούδι πού τὸ λέγαμε ὅλοι μαζί μέ μεράκι καί μέ ὅλη τὴ δύναμη τῆς φωνῆς μας, δέκα ἄνδρες μέ μουστάκια, πού ὅταν τὸ ἀκούω τώρα σηκώνει μέσα μου κάτι ἀναθόριστα δυνατὸ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸν τρόπο πού σπαράζει. Κάποτε σ' ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ γλέντια, πάνω στό κέφι καί τίς φωνές καφαλοδεμένων Σφακιανῶν, μέ τίς κοῦπες τὸ κρασί στά χέρια ὅλοι, μέ ἔχρησαν κι' ἐμένα Σφακιανό καί μοῦ ἔδεσαν στό κεφάλι ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ μαῦρα μανδῆλια. "Ὅποιος δέν εἶναι μερακλής καί στ' ἄρματα τεχνίτης δέν πρε-

πει νά τά περπατεῖ τά χῶματα τῆς Κρήτης", λέει μιὰ μαντινάδα τους. "Ὅμως, ἐγὼ τουλάχιστον, ποτέ δέν μέθυσσα ἢ ξεπέρασα τά ὅρια τῆς εὐπρέπειας. Αὐτὴ δέ ἡ οἰκειότητά μας ὀφείλονταν στὸ ὅτι ἡ Χώρα ἦταν ἓνα μικρὸ χωριὸ καὶ δέν εἶχαμε ποῦ ἄλλοῦ νά πάμε ἐκτός ἀπὸ τὸ Καφενεῖο ὅπου ἀναγκαστικὰ ἀνταμώνουμε καθημερινά.

Στὸ δημόσιο οἶκημα τοῦ Δασονομείου, τὸ μόνο καινούργιο οἶκημα ἐκεῖ, ἔμενε μαζί μου καὶ ἓνας Δασοφύλακας ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μέρη, ποῦ εἶχε κάνει φυλακὴ καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι του ἦταν σπασμένο ἀπὸ βλήμα ὄπλου (μᾶλλον ^{ἀπὸ} βεντέτα). Τοὺς Δασοφύλακες τοὺς διορίζαν οἱ πολιτικοὶ τοῦ τόπου καὶ συχνά ἦταν ἀδιόφοροι γιὰ τὴ δουλειά τους. Μερικὲς φορές μεσολαβοῦσαν οἱ πολιτικοὶ αὐτοὶ καὶ στή δική μου δουλειά ἂν καὶ ἐπρόκειτο γιὰ μικροῦποθέσεις.

"Ὅταν λοιπὸν δέν εἶχαμε πολὺ δουλειά στὸ γραφεῖο παίρναμε τὰ δίκαννα στίς πλάτες καὶ βγαίναμε ὡς τὸ φαράγγι τῆς Ἀνώπολης γιὰ πέρδικες καὶ κοτόφια." Ὅλο καὶ κάτι βρίσκαμε. Στὸ ὑπόγειο τοῦ Δασονομείου εἶχαμε ἐγκαταστήσει τὸ μαγειρεῖο μας. Εἶχαμε καὶ μιὰ ντραμουζάνα μὲ κόκκινο κρασί ποῦ συχνά τὴν ἀδειάζαμε οἱ δυὸ μας ἢ παρέα μὲ τοὺς καθηγητές. Μὲ δικὰ μου ἔξοδα καὶ προσωπικὴ ἐργασία τῶν μαθητῶν ἀνέλαβα νά τοὺς στήσω ἓναν φιλέ γιὰ βόλεῦ δίπλα στὸ ἡρῶο μὲ τίς στιβαγμένες νεκροκεφαλιές τῶν ἐκτελεσθέντων ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς Σφρακιανῶν. Φάγαμε πολλές πέρδικες ἐκεῖ στὸ ὑπόγειο τοῦ Δασονομείου, σέ ποικιλία μαγειρικῆς, μὲ συμπλήρωμα λίγη γραβιέρα κρη-

τική μέ σιταριένια παξιμάδια και χοιρινά λουκάνι-
να στο λῆπος που μᾶς προμήθευε ἀπὸ τὸ σπίτι του ὁ
Δασοφύλακας. Καμιὰ φορά ρίχναμε σὲ μιὰ κατσαρόλα μέ
νερό και ἄλατι 1-2 κιλά κρέας ἀπὸ τὸν χασάπη και τὸ
ρημάζαμε οἱ δύο μας στὰ ὕπουλα και στὰ μουλωχτά, νά
τὸ χορτάσουμε πρὶν μᾶς μυρισθοῦν οἱ ἄλλοι.

Ὅσο γιὰ τὰ ξηροτήγανα, τὰ καλτσουνάκια, τὰ
καρύδια μέ μέλι, τίς πίττες και τίς δίπλες, ὄλο και
κάτι γίνονταν. Σὲ ἀφθονία ἄλλα μαζί τὰ γεύθηκα σὲ κά-
ποια βαπτίσια στο σπίτι τοῦ Προέδρου. Ἀρχοντικό
γλέντι μέ χορὸ και τραγούδια, μέ λυράριδες και δεκά-
δες ντόπιους καλεσμένους σάν σὲ πανηγύρι τοῦ παλαι-
οῦ καιροῦ. Γιατί τότε μέ τὸν τουρισμὸ ἡ παράδοση εἶ-
χε ἀρχίσει νά ξεφτίζει. Στο χωριὸ Λουτρό, στο πανηγύ-
ρι, εἴμασταν καλεσμένοι 5-6 Σφακιανοί κι ἐγὼ μέ τὸν
Πρόεδρο τῆς Χώρας και ναυλώσαμε δικὸ μας καιῖκι γιὰ
νά πάμε. Πιάσαμε δύο τραπέζια δίπλα στήν παραλία που
μᾶς τὰ φόρτωσαν μέ ποικιλία ἀπὸ ντόπιους μεζέδες
και μεγάλες μπουκάλες κρασί. Κινδύνευσα κάποτε σ'αὐ-
τὸ τὸ χωριὸ κοντά, σὲ μιὰ θαλασσοταραχὴ, μέ ἕνα καιῖ-
κι που μίσθωσα γιὰ ὑπηρεσιακὴ ἐργασία.

Ἐπειδὴ μέ τὸ καλάμι μου δέν ἔπιανα ποτέ
περισσότερα ἀπὸ ἕνα πιάτο φάρια, ἔριχνα τὸν κῦρτο
μου μακριὰ στὰ βράχια μέ δόλωμα κολοκυθοφυλλα ἀπὸ
τὸν κῆπο τοῦ Φασούλη και ὄλο και κάτι ἔπιανα. Ἦταν
και ἕνας νεαρὸς παπᾶς που ἔριχνε τὸν δικὸ του πιδ
πέρα και εἴχαμε συναγωνισμὸ. Μιὰ φορά εἶχε μέσα ἕξη
κιλά σιάρους. Τὰ ἔδωσα ὄλα στο τουριστικὸ Περίπτερο

καί μᾶς τὰ τηγάνισε. Φάγαμε ὅλη ἡ παρέα τζάμπα, μιὰ πού καί ὁ ἐστιάτορας κάθισε στό τραπέζι μας καί ἀφοῦ οἱ ἄλλοι ἔβαλαν τίς μπύρες αὐτός ἔβαλε τὰ ψητικά. Ἀλλά καί οἱ φαράδες ὅταν γύριζαν μέ τὰ καϊκιά τους τό πρωῖ ἔβαζαν πάντα στήν ἄκρη ἕνα πιάτο διάφορα γευστικά φαράκια καί μᾶς φίλευαν στό Καφενεῖο. Λίγη κακαβιέ, ψητά ἢ τηγανιτά φαράκια, ἀχινούς, χτάπودي καί ἄλλα. Ευπνοῦσα πάντα τό πρωῖ ἀπό τόν θόρυβον τῶν μηχανῶν τους. Γαλήνια θάλασσα κάποτε τό καλοκαίρι, φωτεινός οὐρανός καί ἀπόλυτη ἡσυχία μέ ἀνεπαίσθητη αὔρα. Ἀξέχαστο ζύπνημα.

Δέν ἔλλειπαν ἐπίσης κάτι ἔκτακτα σπληνάντερα στό Καφενεῖο τοῦ Σταρῆ, σαλιγκάρια ἢ διαλεχτοῖ μεζέδες ἀπό τὰ σφαχτά πού ἔσφαζαν καί τὰ κρεμοῦσαν ἀπό τό τσιγκέλι ἔξω ἀπό τό μαγαζί. Ἐτρεχε ὁ Σταυρῆς καί τούς προλάβαινε πρίν πουληθοῦν μέ τό κρέας. Κι ἔρχονταν τότε στό γραφεῖο μου, ὅ,τι ὥρα κι ἄν ἦταν, νά μοῦ πεῖ χαμηλόφωνα καί ἐμπιστευτικά: Ἐέρεις κύριε Δασονόμ, ἔχουμε ἕναν καλό μεζέ στό Καφενεῖο μου, ἐμεῖς κι ἐμεῖς δηλαδή, 4-5 ἄτομα, ὁ Πρόεδρος, ἐγώ, ὁ Σίφης ὁ φαράς καί ὁ θανάσης, κι εἶπαμε νά ποῦμε καί σέ σένα ἄν θέλεις νά μᾶς κάνεις παρέα. Ἦξερε ὅτι κυνηγοῦσα πολύ αὐτά τὰ ἔκτακτα τσιμπούσια γι' αὐτό μέ προτιμοῦσε. Βολικός ἄνθρωπος, ἀλλά ἔπινε πολύ καί καμιά φορά τόν ἀπόπερναν οἱ ἄλλοι. Ὅμως ἐγώ ποτέ δέν τόν δυσαρέστησα καί ἔκανα ὅ,τι μπορούσα νά τοῦ ἀφήσουμε κάτι περισσότερο στό μαγαζί του. Κρατοῦσε μόνιμα στό χέρι μιὰ κούπα κρασί καί ἔπινε μιὰ γουλιὰ πρίν σερβίρει τούς θαμῶνες του. Ἦταν ἐπίσης πάντα

πρόθυμος νά συμπληρώσει τήν παρέα στήν πρέφα αφή-
νοντας τή δουλειά του. Κανείς δέν θά μπορούσε νά μέ
κατηγορήσει ὅτι δέν ἤμουν τυπικός στό ὠράριο ἔργα-
σίας μου μέ αὐτά τά διαλείμματα. Ἔτσι ἄλλωστε ἔκα-
ναν καί οἱ ἄλλοι ὑπάλληλοι. Ἡ Χώρα Σφακίων εἶναι
ἕνα μικρό χωριό καί οἱ εὐκαιρίες πού εἶχαμε γιά ὅ-
ποια διασκέδαση ἦταν σπάνιες.

Ἀντίθετα στό ἄλλο Καφενεῖο, τό κεντρικό, μα-
ζευόμασταν τίς ἐπίσημες ὥρες, ὅταν δηλαδή ἔρχονταν
τό λεωφορεῖο ἀπό τά Χανιά καί τίς Κυριακές μετά τήν
ἐκκλησία. Οἱ ἀφίξεις καί οἱ ἀναχωρήσεις ἦταν τό γε-
γονός τῆς ἡμέρας καί ἦταν ἀδιανόητο νά λείπεις αὐ-
τή τήν ὥρα ἀπ' ἐκεῖ. Σφακιανός ὁ Καφετζῆς αὐτός "μέ-
τά ὅλα του" δέν τοῦ ἔπαιρνες οὔτε λέξη παραπάνω ἀπό
τά ἀπολύτως ἀπαραίτητα.

Ὅμως πιά συχνά γιά μένα ὡς Δασονόμου ἦταν
τά τραπεζώματα τῶν ἐμπόρων ξυλείας, ὅπως ἦταν παντοῦ
ἔθιμο γιά τοῦς Δασικούς. Κάποτε εἶχα πάει ἀπό τό ὀ-
ροπέδιο τοῦ Ὀμαλοῦ στό φαράγγι τῆς Σαμαριάς. Τό δι-
έσχισα πεζοπορώντας ὡς τήν Ἀγία Ρουμέλη σέ τρεῖς
ὥρες. Ὁραία ἦταν ἡ θέα ἀπό τό στέκι πού ἔφτιαξε ἡ
Δασική Ὑπηρεσία μέ πάγκους καί κιγκιρίδιωμα. Μέ περί-
μεναν κάτω στό ρέμα, στά πλατάνια, δύο Σφακιανοί γιά
μιά δουλειά τους καί γιά νά μέ εὐχαριστήσουν ἔσφα-
ξαν γιά μένα μιá φουργιάρικη γίδα. Φουργιάρικες λένε
αὐτές πού ξεκόβουν ἀπό τό κοπάδι καί ζοῦν στούς
γρεμούς μέ τά ἀγριόγίδα (κρί-κρί). Ὁ κάθε βοσκός
ξέρει πού γρεκιάζουν οἱ δικές του καί τίς σκοτώνει

μέ τό όπλο άπό μακρυά όταν εΐναι νά κάνει κάποιο τραπέζωμα. Καί άλλοτε μέ φίλευαν πορτοκάλια, σταφύλια, άνθότυρο κλπ. Μοϋ τά έδιναν άπό τήν καρδιά τους.

Μιά άλλη χαρακτηριστική περίπτωση τραπέζωματος ήταν εκείνη στό άεροδρόμιο του Μάλεμε, σ' ένα έξοχικό Κέντρο, όπου καταλήξαμε μεσάνυχτα μετά τήν εξέλεγξη τής ξυλείας σ' ένα χωριό κοντά στην Παλαιόχωρα. Ξημερώσαμε διασκεδάζοντας, έγώ, ο ξυλέμπορος καί δύο ντόπιοι Κρητικοί. Εΐσαι ο καλύτερος γλεντζές που γνώρισα, μοϋ έλεγε ο Καταστηματάρχης που χόρευε κι αυτός μαζί μας.

Οι Σφακιανοί εΐναι κάτι χονδοκόκηναλοι, πανύψηλοι άνδρες, ίδιοι θεοί των βουνών, μέ μπότες (στι βάνια) ως τό γόνατο, κεφαλοδεμένοι, μέ σκαμμένα πρόσωπα καί όχι σπάνια καί μέ βράκες. Τούς θαύμαζα έναν-έναν. Τό ήθος τους άρχαιοπρεπές. Καρτερικοί σαν νά κουβαλοϋν μέσα τους κάποια πανάρχαια κατάρρα χωρίς έλπίδα λύτρωσης. Οι σκοτωμοί μεταξύ τους (βεντέτα) δεν εΐναι σπάνιοι καί σήμερα. Η ζωοκλοπή επίσης εΐναι μία παλαιά συνήθεια στον τόπο τους καί ή φυλακή δεν τούς τρομάζει. Καμιά φορά πάνω στό κέφι πυροβολοϋσαν στον άέρα. Φρόντιζαν νά χρησιμοποιοϋν ιδιωματικές λέξεις μέ έναν δικό τους τρόπο. Στα χρόνια μου εκεί συνέβη μόνο μία δολοφονία καθώς καί ένας άγριος ξυλοδαρμός μέ μαγκοϋρες.

Βέβαια οί σχέσεις τῶν πολιτῶν μέ τίς Ἄρχές πουθενά δέν εἶναι τόσο εὐκόλες. Δέν ἔλλειπαν λοιπόν οί προστριβές μέ ἡμᾶς τούς ξένους ὑπαλλήλους. Ὅμως ποτέ δέν ἐξώθησαν τά πράγματα, ὅπως σ' ἄλλα μέρη. Ἔτσι οί διαφωνίες μας ἦταν ζήτημα νοοτροπίας περισσότερο παρά διάθεση νά ἐπιβάλλουν τή θέλησή τους σέ ἡμᾶς. Οί ἔριδες πού προέκυπταν ἀπό τά συμφέροντα τῶν μεγάλων οἰκογενειῶν ἀντανανηλοῦσαν καί στίς σχέσεις μας, γι' αὐτό φροντίζαμε νά εἴμαστε ἐνήμεροι.

Ἄνεξιχνίαστοι, ἐπιφυλακτικοί καί ἀπροσπέλαστοι σάν ἀγάλματα στήν ἀρχή τῆς γνωριμίας μέ τούς ξένους. Ἄνοιχτόκαρδοι καί λεβέντες ὕστερα, σοῦ ἔδιναν τήν ἐντύπωση πώς θά μπορούσαν ἀκόμη καί νά θυσιάσθοῦν γιά σένα. Ἡ διαχυτικότητα καί τό παρανάλι μέ ἕναν τρόπο περήφανο πού σέ σιλάβωνε.

Τά σπίτια τους ἦταν σκεπασμένα μέ λάσπη ἀργιλώδη καί ὅταν τήν πρώτη μέρα πάτησα ἐκεῖ μέ τόν διορισμό μου στό χέρι, κατέλυσα στό μοναδικό Πανδοχεῖο πού ὑπῆρχε. Δηλαδή ἦταν ἕνα ἀνατοίκητο σπίτι πού λόγω τοῦ τουρισμοῦ κάποιος ἔβριξε δένα κρεβάτια μέσα καί ὅταν ἔφευγες τό πρωῖ πλήρωνες στόν μπακάλη. Τό ταβάνι του ἦταν ἐδῶ κι' ἐκεῖ ξεπλυμένο ἀπό τή λάσπη καί ἔβλεπες τά ἀστέρια. Δίπλα μου τουρίστες καί τουρίστριες ἀνάμικτοι ἀναδεύονταν πνευγμένοι στόν ἰδρώτα.

Ἦταν ἐπίσης μιᾶ μοναδική βρύση κοντά στήν ἀκτὴ καί ὅταν ἡ θάλασσα ἦταν φουρτουνιασμένη ἔφθανε ὡς τήν πηγὴ τό κύμα καί δέν πίνονταν τότε τό νε-

ρο. Έτσι ήταν καθημερινή φροντίδα μας να είναι ξεγkαιρα γεμάτη ή πλήλινη στάμνα με νερό. Συχνά, οί υπάλληλοι, πιάναμε τήν κουβέντα στην άστροφεγγιά, πάνω στά βράχια, καθώς άνταμώνουμε με τίς στάμνες στά χέρια. Ήταν και κάποιος πού έκανε θελήματα στην αγορά και τόν χαρτζιλικώναμε να μάς γεμίσει τήν στάμνα κρύο νερό. Από οίκονομία στό νερό, τά ποτήρια στό Έστιατόριο πλένονταν σέ μιá λεκάνη μαζί με τά πιάτα και είχαν μόνιμα μιá γλίτσα πού όταν τά έπιανες γλυστρούσαν και φαίνονταν τά δακτυλικά αποτυπώματα άπ' έξω. Όταν όμως γεμιζαν κρασί δέν φαίνονταν τίποτε και αυτός ήταν επίσης ένας λόγος πού δέν πλένονταν καλύτερα. Γιατί ποιός τολμούσε ύστερα να ζητήσει ένα ποτήρι νερό αντί για κρασί;

Τό λεωφορείο τής γραμμής ήταν ένα παλαιό αυτοκίνητο 25 θέσεων άγόνου γραμμής για τό ΚΤΕΛ και έξυπηρετούσε καθημερινά όλη τήν Έπαρχία. Ήταν πάντα παραφορτωμένο και άγκομαχούσε καθώς άνέβαινε στόν στενό χωματόδρομο, ως ψηλά στό όροπέδιο του Άσκούφου, για να πάρει ύστερα τόν κατήφορο ξέφρενα για τά Χανιά. Ξύλα, σίδερα, κι βώτια, τσουβάλια, κρέμονταν άπ' όλες τίς μεριές. Άνθρωποι και ζωντανά καμιά φορά μπερδεμένα, μωρά παιδιά, τουρίστες και άλλοι κατάφορτοι με φώνια, προσπαθούσαν να βουλευθούν όπως-όπως. Κάποτε από περιέργεια μέτρησα 65 κεφάλια πού φαίνονταν ενώ ο οδηγός είχε τό ένα χέρι στό γύφο και με τό άλλο, αφήνοντας τό τιμόνι, κυνηγούσε μιá σφήκα στό μπαμπρίζ πάνω από τό φαράγγι τής Ίμβρου.

Ἐκείνη τῆ μέρα μοῦ εἶχε παραχωρήσει τὴν προνομιού-
χα θέση δίπλα του πού γιά νά ἀλλάξει ταχύτητα ἔπρε-
πε ἀπαραιτήτως νά πάρει τὴν ἄδειά μου. Τό ταξειῖδι δι-
αρκοῦσε ἀπό τό πρωῖ ὡς κοντά τό μεσημέρι (72 χιλιό-
μετρα ὡς τὰ Χανιά) γιατί στίς στάσεις ἐπιτρέπονταν
ἀδιαμαρτύρητα τὰ φώνια, οἱ ἀγοροπωλησίες, τό κούρεμα,
οἱ ἐπισκέψεις σέ συγγενεῖς καί ἄλλα παρόμοια. Ἦταν
τό μοναδικό λεωφορεῖο καί κάποτε πού ἀναγκάσθηκα νά
πάρω ταξί μέ ἄλλους βρέθηκα στριμωγμένος στό πίσω
κάθισμα μέ ἕνα ζωντανό γουρουνόπουλο στήν ἀγκαλιά
μου. Πολλοί ἀπό τοὺς ἐπιβάτες ἦταν ξένοι τουρίστες.

Οἱ τουρίστες πού μόλις τότε εἶχαν ἀνακαλύψει
τὰ Σφακιά, πηγαινοέρχονταν κοπάδια ὅλη τῆ μέρα καί
τοὺς συναντοῦσε στό δρόμο, στή θάλασσα, κάτω ἀπό τὰ
δένδρα, πίσω ἀπό τοὺς βράχους, στά μαγαζιά, παντοῦ, σάν
μάστιγα. Εἶχε ἔρθει καί μιὰ ἐπιτροπή ἀπό Γερμανίδες
φοιτήτριες νά μελετήσουν τὴν Ἐπαρχία Σφακίων καί
τὰς ἕκτανα τόν διερμηνέα.

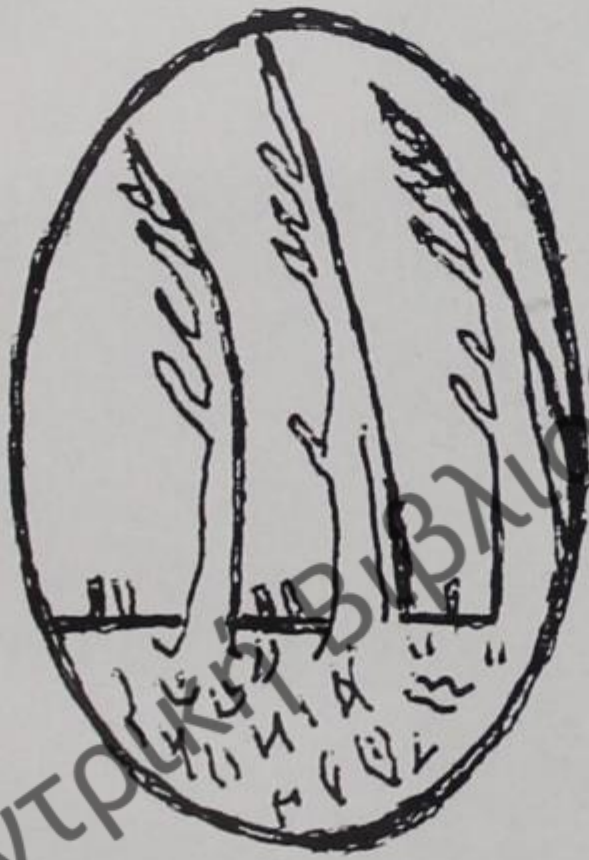
Ἀλλά τό σημαντικότερο γιά μένα γεγονός τό
καλοκαίρι ἦταν οἱ πυρκαϊές στά δάση καί στοὺς βοσκό-
τοπους. Κι ἔπρεπε ἐγώ νά βρῶ τοὺς δράστες καί νά
ξεσηκώσω τόν κόσμο νά τίς σβύσει. Καί ἐπειδὴ τίς φω-
τιές αὐτές τίς ἔβαζαν κατὰ κανόνα οἱ βοσκοί γιά νά
ἀνανεώσουν τὴν βλάστηση, μέ τίς ἀνακρίσεις μου περ-
νοῦσα στοὺς θανάσιμους ἐχθροὺς τους. Σέ ἄλλα μέρη οἱ
πυρκαϊές γίνονταν γιά οἰκοπεδοποίηση ἢ γιά ἐκχέρσω-
ση τῆς καμένης ἔκτασης γιά γεωργικὴ καλλιέργεια.

Ἡ πιὸ μεγάλη πυρκαϊά ἔγινε στό χωριὸ Σμαλω-
τῆ, κράτησε δύο μέρες καί ἔγραψαν γι' αὐτὴν καί οἱ

έφημερίδες τῆς Ἀθήνας. Ἦρθε καί ὁ στρατός, τὸ ναυ-
τικό καί ἡ πυροσβεστική γιὰ νά τήν σβύσουμε. Ξενύ-
χτησα σ' ἓνα Καφενεῖο νηστικός κάνοντας ἀνακρίσεις
ὡς πού πιάσαμε τόν δράστη. Ἐπαιρνε ὁ ἄερας ἀναμμένα
ξύλα φηλά ἀπό τὸ βουνό καί τὰ ἐξεσφενδόνιζε σάν φω-
τοβολίδες ἓνα χιλιόμετρο μακριά κοντά ὡς τῆ θάλασ-
σα. Φυσοῦσε ἓνας λίβας καί ἡ κἄφα τῆς φωτιᾶς πύρωνα
καί μάς τσουρούφλιζε ὡς μέσα στό Καφενεῖο. Εἶχα γί-
νει κατὰμαυρος σβύνοντας ἀκόμη κι' ἐγὼ τῆ φωτιᾶ. Κά-
ησαν πολλά ἐλαιόδενδρα καί κυφέλες μέ μελίτσια.

Σε μιά στιγμή, ἐκεῖ πού ἔσβυνα μέ ἄλλους τῆ
φωτιᾶ στά χωράφια, ἀναφε ξαφνικά πίσω μας ὁ τόπος ἀ-
πό ἓνα δαυλί-φωτοβολίδα. Ὁ κίνδυνος ἦταν ἀμεσος καί
τρέχαμε ἀλαφιασμένοι νά γλυτώσουμε. Τότε εἶδα μιὰ
γριά, πού εἶχε ἔρθει ὡς ἐκεῖ νά προφυλάξει τὰ ἐλαιό-
δενδρά της ἀπό τῆ φωτιᾶ, νά προσπαθεῖ νά περάσει μέ-
σα ἀπό τίς φωτιές φωνάζοντας. Εἶχα μείνει πίσω νά
ἐλέγχα καί τοὺς ἄλλους. Τὴν εἶδα τότε ἔτσι βραδυκί-
νητη καί φοβήθημα πῶς δέν θά μπορούσε νά τὰ καταφέ-
ρει μόνη της. Χωρίς νά διστάσω, ἀπό τόν κίνδυνο πού
διέτρεχα, γύρισα πίσω καί τὴν κουβάλησα κυριολεκτι-
κά μέσα ἀπό τίς φωτιές μέχρι σ' ἓνα ρέμα στὴν ἄκρη
τοῦ χωριοῦ καί τὴν ἄφησα ἐκεῖ χωρίς νά μέ ἴδει κα-
νεῖς καί πρὶν προλάβει νά μέ εὐχαριστήσει.

Δημόσια Κέντρα Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

55820

KON